

ISTITUTO INTERNAZIONALE DI STORIA ECONOMICA

"F. DATINI"

Serie oro. Testi antichi in anastatica su CD-rom

10

ANTIQUI
ROMANORUM . PONTIFICUM
DENARI I

A Benedicto XI. Ad Paulum III.

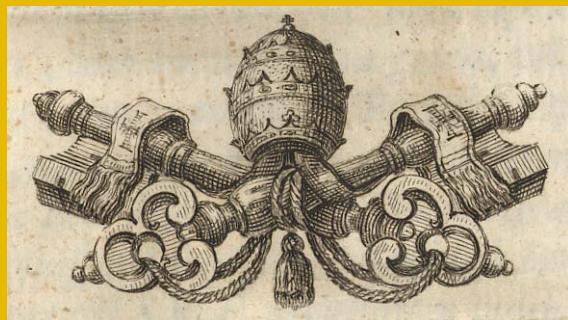
UNA . CUM

NUMMIS. S.P.Q.R. NOMINE SIGNATIS

NUNC . PRIMUM . PRODEUNT

Notis illustrati

A. BENEDICTO . AB. FLORAVANTE.

ROMAE

Ex Typographia Bernabò, MDCCXXXXVIII.

SUPERIORUM. PERMISSU

DATI BIBLIOGRAFICI:

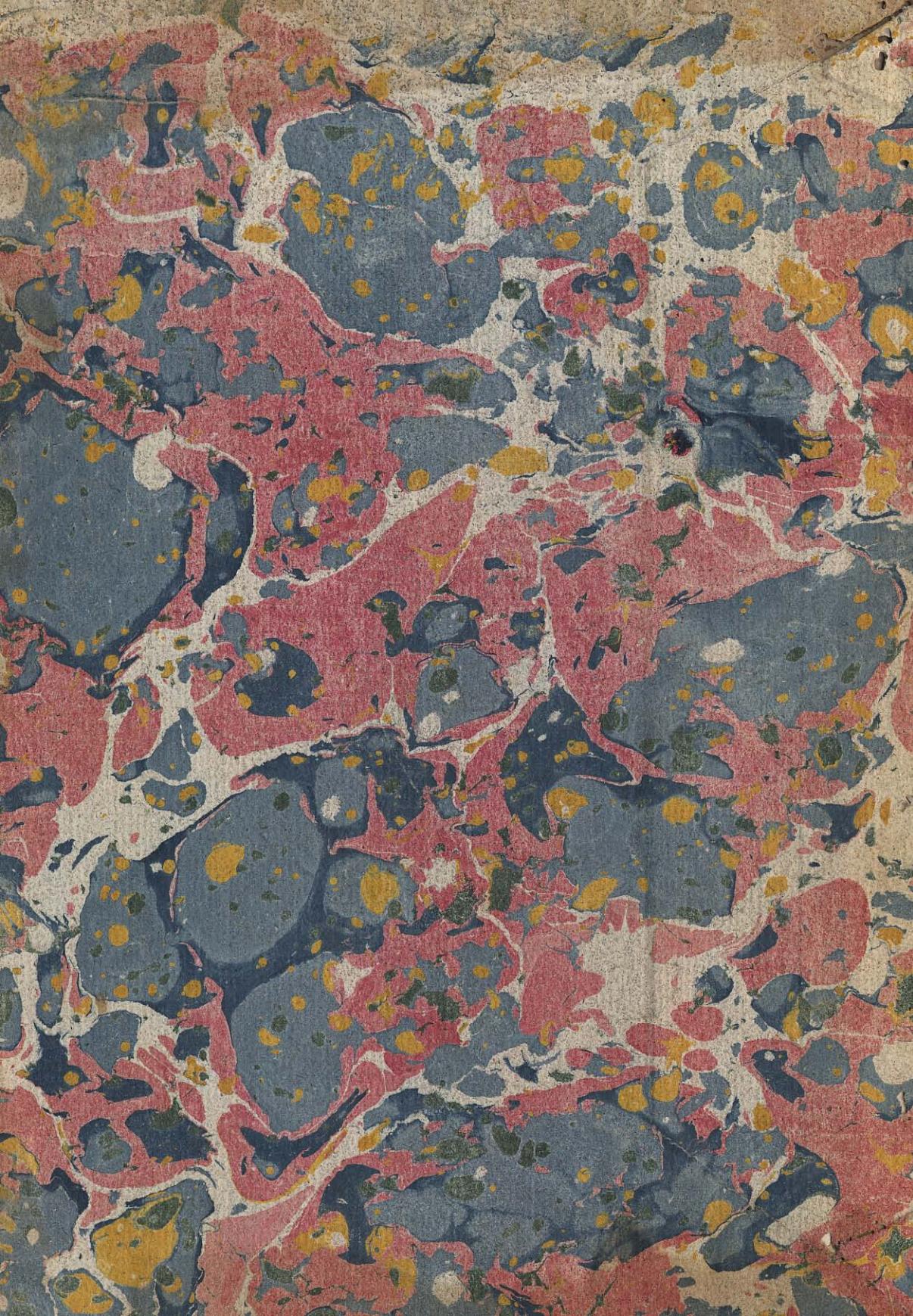
**Fioravanti, Benedetto, Antiqui Romanorum pontificum denarii a Benedicto XI.
ad Paulum III. una cum nummis S.P.Q.R. nomine signatis nunc primum
prodeunt notis illustrati a Benedicto ab. Floravante. - Romae : ex Typographia
Bernabò, 1738. - [8], 229, [1] p., [34] c. di tav. : ill. ; 4° (25 cm)**
Segn.: a4 A-2F4(-2F4). - Front. in rosso e nero. - Con numerose ill. anche nel testo.
- Impronta: mio- t.ri .)iæ eoal (3) 1738 (R)

L'edizione è stata realizzata
grazie al contributo di:

Fondazione
Cassa Risparmio
di Prato

ANTIQUI
ROMANORUM . PONTIFICUM
DENARII

A Benedicto XI. ad Paulum III.

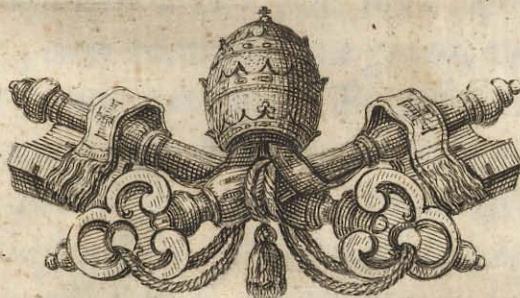
UNA . CUM

NUMMIS . S. P. Q. R. NOMINE . SIGNATIS

NUNC . PRIMUM . PRODEUNT

Notis illustrati

A. BENEDICTO . AB. FLORAVANTE

ROMÆ

Ex Typographia Bernabò , MDCCXXXVIII.

SUPERIORVM . PERMISSU .

ПУДІЛІ
жівотівсті. Підложені
І Я А И Б С

ІІІ. Книга ІІІ. Хоробрівної А.

ВІДУГІ. Цікаво! Для якого
такої складності писані
відмінно!

ВІДУГІ. Справедливо!

ІІІ. 30

ІІІ. 30

Eminentissimo, ac Reverendissimo Principi
ANNIBALI ALBANO
CARDINALI. EPISCOPO. SABINEN.
S. R. E. CAMERARIO.

PHILIPPUS. FLORAVANTES
FELICITATEM.

ISTUNT se *Tibi*, EMINENTISSIME PRINCEPS, *Antiqui Pontificum Romanorum Denarii*, eorumque series, a nemine hancenus ordinata, profertur, a Benedicto XI. ad Paulum III.

Tibi verò unicè debebatur Liber iste nummarius, & sub alterius cuiusquam auspiciis, quam tuis, in conspectum, lucemque venire sine justa reprehensione non poterat; cum hocce monetæ genus, vel nolentes fateri cogat, nunquam apud Pontifices Opt. Max. antiquam, atque supremam in urbem Romam, atque reliqua Ecclesiasticae ditionis municipia, auctoritatem defuisse. *Tibi* igitur inscribi, ob eam, quam geris, Camerarii S.R.E. dignitatem videbatur maximè congruum; facilemque sibi fore aditum persuasit opella hæc post huma, cum tua peculiaris, ac longe lateque per vulgata laus sit, nullum esse propemodum, in quo æque, ac in Te splendeat Sanctissimi

Pontificis Patrui Tui hereditaria Clementia; qua
fit, ut non tenuitas munusculum hoc nostrum excu-
set, quo minus se Tibi confecret, aut exiguitate sua
deterreatur. Acceptum itaque Tibi fore confido post-
humum hunc fætum fratris mei Benedicti Abb. Flo-
ravantis, qui, nullo præeunte, in hisce nummis per-
quirendis, illustrandisque totus incubuit. Cum verò
aliquid obsequii argumentum dari Tibi à Flora-
vantibus oportere, multis nominibus probe senti-
rem, nescio, an nancisci poterat gratius ullum, quod
non solum collata in nos beneficia testari, sed tuam
quoque gratiam inire, ac promereri posset. Quoniam
autem quidquid elici eruditionis, quidquid utilitatis
percipi potest ex hoc Pontificio Cimeliarchio, id om-
ne in nuncupatoria epistola persequi, nisi abuti ve-
lim patientia tua, minime fas est, præsertim, cum sit
tota in Opere de hoc arguento disputatio, colophoni
manum inponam. Tua igitur benignitate confusus,
patrocinii, quod jam ab infantili ætate expertus
sum, continuationem in posterum etiam, & mihi, &
fratris opellæ posthumæ, ut impendas, enixe postulo,
& assequuturum spero. Virtutes tuas EMINENTIS-
SIME PRINCEPS, sola potius cogitatione assequi,
quam brevi oratione explicare, in exordio delibera-
vi; cum Te, vel uno tuo nomine, quod Liber in fronte
gerit, singulæ quæque nationes immensis laudibus
cumulatum esse cognoscant; nec aliena commenda-
tione indigus sit, qui præstat sua.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimō Patri Magistro Sa-
cri Apostolici Palatii.

Phi. Episcopus Pisauriensis Vicesgerens.

APPROBATIONES.

I.

A Lteram partem de Pontificum Romanorum antiquis Denariis, quam vehementer optabam, videre tandem potui; non tamen optimum Auctorem, quem mihi, Amicisque bene multis, communione studiorum secum junctis, vix manum ab opere completo subtrahentem, acerba morte eruptum lugemus. Hanc mihi à R̄mo S. A. Palatii Magistro P. Jo: Benedicto Zuanelli inspiciendam traditam, nihil prorsus continere à Catholica Religione, aut bonis moribus alienum affirmo; imò contra, plura, quæ Pontificiam dignitatem, atque amplitudinem confirmant, quæque ad eruditionem, in hoc præsertim genere argumenti, augendam conducant. Eapropter valde dignam censeo, quæ typis edatur, & literatorum oculis subjiciatur.

Romæ ex Collegio Clementino hac die 10. Decembris 1737.

D. Jo: Franciscus Baldinus Cl. Reg. Cong. Somaschæ.

Ego infrascriptus non mediocri animi voluptate per-
 legi Librum, cui titulus: *Antiqui Romanorum Pon-*
tificum Denarii, a Benedicto XI. ad Paulum III. unà cum
Nummis S. P. Q. R. nomine signatis &c. nihilque in eo
 reperi, quod Catholicæ doctrinæ, aut bonis moribus ad-
 versetur. Quare publicâ luce dignissimum censeo, si Re-
 verendissimo Patri Joanni Benedicto Zuanellio Sacri Pa-
 latii Apostolici Magistro, ad quem pertinet, ita videbitur.
 Spero autem, ipsum facultatem facturum, ut Opus hoc
 posthumum, sed numeris omnibus absolutum, typis quan-
 totius contradatur, cum sit multiplici eruditione refer-
 tum, atque ad illustrandam Libri Pontificalis Historiam
 apprimè necessarium. Clarissimi Auctoris Benedicti Ab-
 batis Floravantis, in hoc suscipiendo labore consilium, du-
 dum Roma laudibus prosecuta est, cum scilicet priorem
 Operis partem in vulgus emisit sub auspiciis Eminentissimi,
 & Reverendissimi Principis Joannis Antonii de Via,
 S. R. E. Presbyteri Cardinalis. Posterioris verò partis
 prosequendæ judicium, an sit omni commendatione di-
 gnissimum, meā quidem sententiā definio; sed penes
 Eruditos Lectores esto judicium. In veteribus namque
 Romanorum Pontificum nummis illustrandis, ut eruditus
 Auctor studium atque operam suam egregiè collocaret,
 supremi in urbem Romam, ac reliquam Ecclesiasticam
 Ditionem Dominatūs, ac Juris præcipua testimonia, ab
 omni ævo repetita, monumentis, ære, argento, auroque
 signatis, atque in omnem ætatem duraturis, uniuscujus-
 que oculis sapientissimè repræsentavit. Insignis hæc anti-
 quitatis gaza, è terra ruderibus effossa, nobiliori Ci-
 meliorum tumulo miserè consepulta jacebat; sed, bono
 Literariæ Reipublicæ fato, Floravantes, dum in vivis age-
 ret, nullis parcens expensis, nummarium Cimeliarchium
 sibi confecit, non tamquam privatum Thesaurum, sed
 quasi

quasi rem publicam; atque universum in medium proferre
constituit, ut temporaria Romanæ Sedis jura in suo lu-
mine collocaret. Et utinam Pontificiæ Ditionis vindices,
mutuata ab hisce nummis luce, edita ab seipsis volumina
illustrassent; profectò omne tulissent punctum; ac ma-
gnum allatis authoritatibus pondus accessisset. Eruditus
Auctor, de quo loquimur, immenso propemodum la-
bore, ac vitæ dispendio, opus ærumnosissimum, atque a
nemine antea tentatum, Deo auspice, absolvit; ipsum
que in promptu habebat, ut Literario Orbi donaret; cum
mors, hæc cogitantem in maturo interitu rapuit, nimi-
rum **l. i. i. i.** àtatis suæ anno, summo Bonorum omnium mœ-
rore, meique potissimum, cui apprime carus eram, quem-
que, dum extremum vitæ spiritum ageret, animæ suæ
commendationi interesse voluit, atque ad aures loqui,
de bonis, quæ præparavit Deus diligentibus se. Testis
ergo hujuscे Operis utilitatis, testis Christianæ Reli-
gionis, testis & vitæ, quam, omnibus Ecclesiæ ritibus
pientissimè persolutis, florenti adhuc àtate, me coram,
consummavit **v. i.** Nonas Martias A. D. **c. i. c. i. o. c. c. x. x. v. i. i.**
amicissimo, ac præclarissimo Viro illacrymans, subscribor
hac die **x. i. i. i.** Kal. Februarias, Anno D. **c. i. c. i. o. c. c. x. x. v. i. i.**

Ex Ædibus Vallicellanis.

*Joseph Blanchinus Congregationis Oratorii Ro-
mani Presbyter.*

IMPRIMATUR.

Fr. Jo: Benedictus Zuanelli Ordinis Prædicato-
rum Sacri Palatii Apostolici Magister.

IN-

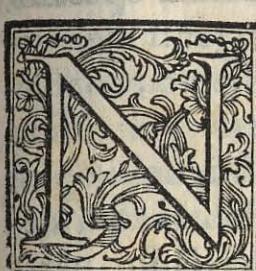
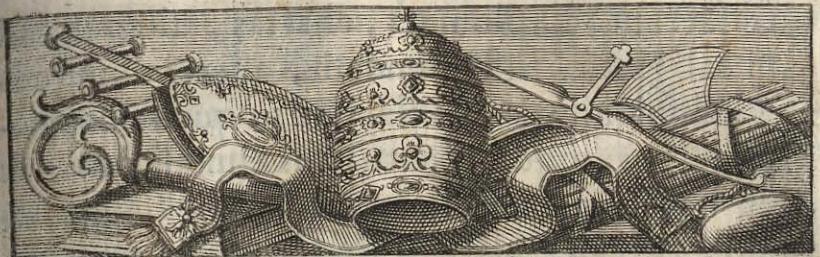
INDEX

PONTIFICUM . ROMANORUM

Qui in hoc Opere continentur.

Benedictus XI.	<i>pag.</i> 45	Gregorius XII.	95
Clemens V.	47	Alexander V.	97
Joannes XXII.	52	Johannes XXIII.	97
Benedictus XII.	60	Martinus V.	102
Clemens VI.	64	Eugenius IV.	107
Innocentius VI.	68	Nicolaus V.	114
Urbanus V.	70	Callistus III.	121
Gregorius XI.	75	Pius II.	125
Urbanus VI.	77	Paulus II.	130
Clemens VII. electus in schismate adversus Urbanum VI.	81	Xistus IV.	136
Bonifacius IX.	85	Innocentius VIII.	144
Benedictus XIII. Pseudopontifex in schismate adversus Bonifacium IX.	88	Alexander VI.	152
Innocentius VII.	91	Pius III.	157
		Julius II.	158
		Leo X.	192
		Hadrianus VI.	208
		Clemens VII.	212

ON sum nescius, nonnullorum hominum mentibus eam altè olim inhæsisse opinionem, illos scilicet, qui inferioris, vel si mavis, recentioris ævi monumenta, lapides, nummos, aliaque id genus, illustranda susciperent, supervacaneam, ac prorsùs infructuosam operam in his ponere, veluti sterile, ac minimè frugiferum solum excolendum sibi assumpsissent; existimaverant enim, leve quiddam, ac nugatorium, harum rerum tractationem: nostra autem ætate, & in hac luce litterarum istorum sententia, qui tantùm vetera extollebant, recentium incuriosi, ex omnium animis, non modò concussa, sed excussa penitus videtur; summi enim, ac doctissimi viri, maximo cum labore, ut inferioris ævi tempora, in ignorantis tenebris, quas Barbarorum in Italiam adventus induxerat, jacentia, illustrarent, omnes Regionum, ac Bibliothecarum angulos pervestigarunt, in apricum proferentes scriptores, rudes utcumque, ac si

A

quæ

quæ fuerant, Diplomata, chartas, aliaque, ad eam caliginem dispellendam, afferendumque aliquid splendoris, & claritatis, quod, & præstitere, eorumque conatus maximi factus, & cum omnium laudibus exceptus est. Quamobrem, & ego, qualemcumque meam operam, ad hæc studia promovenda pro ingenii mei viribus, quas tamen minimas esse sentio, conferre deliberavi: cum superioribus annis clarissimi Viri, ac amplissimi Præfulis Jo: Vignolii opus, de Antiquioribus Romanorum Pontificum denariis denuò typis tradidisse, tertia sui parte auctum, pollicitus tunc fueram, me, juxta doctissimi illius viri mentem, argumentum prosequuturum, evulgando posteriorum Pontificum denarios ad Paulum usque III., quod modò efficere visum est, fidemque meam exolvere. Exordiar autem à Sergii IV. denario, qui, licet ad præcedentem, de quo dixi, librum, pertineat, tamen, cum seriùs in manus nostras pervenerit, ob summam raritatem, ac præstantiam, meretur, ut illi Mantissæ loco, addendus pag. 90., hic apponatur.

AR

Ser-

3

Sergii Monogramma in Area , in margine
X SALUS PATRIÆ . X SCS. PETRUS . In medio ROMA .
Meritò , elogio , quod nummo inscriptum est ,
ornatur Sergius Pontifex Patria Romanus ; ipse
enim , ut scripsit Platina in ejus Vita fol. m. 124 .
Tantæ prudentiæ fuit , ut toto suo Pontificatu , nil
commissum sit , quo meritò reprehendi gubernantis
negligentia posset ; in Deum enim omnem mentem
convertens , justè , atque integrè , omnia ex animi
sui sententia gubernabat . Interea verò , hujus con-
silio , & monitionibus , Principes Italæ , composito
federe , consilia ineunt pellendi Saracenos e Sicilia ,
idque moliri paribus animis , & copiis instituunt :
quod , & feliciter inde evenit .

I
AR

II
AE

I.

X SANCTUS PETRUS in gyro ; in area S. Petri
caput .

A 2

X SAN-

SANCTUS PETRUS in margine, in medio duæ parvæ claves erectæ , & in superiore parte , inter utramque, parva crux .

II.

BEATI PETRI in gyro ; in area duæ Claves erectæ .

PATRIMONIUM in margine, in medio crux .

Hosce nummos in ea Tuſciæ parte, quam D. Petri Patrimonium vulgò appellant , cufos putamus ex insignibus duarum Clavium erectarum , quas, in Benedicti XI. denario ibidem percusso, mox videbimus : licet in his non sit inscriptum Pontificis nomen , ex rudiore tamen delineandi modo , cufos fuisse existimandum paullò post , quam ea regio à Comitissa Mathilde in honorem D. Petri Gregorio VII. donata anno 1077. , & eadem Comitissa defuncta anno 1115. in potestatem Paschalis II. Pont. devenit , ut scribit Dominicus Millinus De origine , gestisque Comitissæ Mathildis part.2. pag. 105. , unde peculiariter ea Regio , D. Petri Patrimonium dicta fuit .

IN eo autem temporis intervallo , quod interjacet inter Paschalem II. (uti in prima hujus operis parte diximus) & Benedictum XI. , collocare visum est eos denarios , qui Senatus Po-

Populique Romani , vel ipsorum Senatorum
 nomina referunt , cum eo longo annorum spatio
 Summorum Pontificum nominibus insigniti
 nulli appareant , & si forsan fuerint cusi ab iis-
 dem , ad nos non pervenere . Conjecere hoc li-
 cet ex verbis juramenti præstiti Innocentio II.
 ab Judicibus , & Advocatis Romanæ Urbis
 (apud Baronium ad annum 1143. pag. 303.
 Tom. XII. Edit. Rom.) in quo hi se observatu-
 ros , quæ promiserant , spondent : *Quandiu Papa
 Innocentius , & successores sui censem , centum libras
 valentem , denariorum Papalium nobis Advocatis ,
 & Judicibus annis singulis solvere perseverabunt .*
 In dictis autem Romani Senatus nummis refe-
 rendis , eorum morem sequuti sumus , qui (uti
 monuerat V. Cl. Vignolius) in ordinem Roma-
 norum Imperatorum numismata redigentes , ab
 eadem serie , ea quæ à Tyrannis cusa fuere , non
 excludunt ; in hoc tamen numero non omnes
 recensendi sunt denarii Senatus Romani nomi-
 ne percutti , cum isti , si eos Senatores excipias ,
 qui per vim , seditionisque populi fuorem , in Se-
 natoriam dignitatem invasere ; reliqui , qui ex
 indulgentia Summorum Pontificum , facultate-
 que cusi fuerunt , pro Pontificiis habendi sunt .
 Patet hoc ex actis Concordiæ inter Clemen-
 tem III. , & S. P. Q. R. initæ anno 1188. , quæ
 ex Cencio Camerario refert Baronius ad d. an-

num

num Tom. 12. pag. 811. & 812. Edit. Rom. , & in formula Juramenti præstandi à Senatoribus , quam legere est . Hoc autem monumentum ex insigni membranaceo Codice , qui est penes V. C. Petrum Franciscum Cornazanum sum-
mum Amicum nostrum , adducimus , variasque lectiones ab eo , quod exhibuit Baronius , ad oram paginæ damus , præterea Senatorum no-
mina , quæ omiserat Baronius , & jam exhibue-
rat Vir Clariss. , Italiæque nostræ decus Ludo-
vicus Antonius Muratorius .

*Baronius Tom.
12. pag. 810.,
811., 812. E-
dit. Rom.*

*Ex Codice MS. Membranaceo Cencii Camerarii
eodem auctoris ævo conscripto fol. 127.
num. LXXXIV.*

Concordia inter Dñm Papam Clementem III. ,
& Senatores , Populumque Romanum
super regalibus , & aliis Digni-
tatis Urbis .

Sanctissimo Patri , & Dño Clementi Dei gratia
Summo Pontifici , & Universali Papæ. Senatus
Populus* Romanus salutem , & fidele cum subiectio-
ne servitium . Dignitas Senatus , Populiisque Ro-
mani in optimum statum roboratur , & Reipublicæ
nimium confert , si pacis concordiam inter Sacrosan-
ctam Ecclesiam , & inclitam Urbem firmiter stabi-
li-

* Populusque

7

litam, & ad posteriorum memoriam sollepnii * scri-
pturarum exaratione reducamus, ne foris per ne-
gligentiam, vel socordiam inextimabilis * pacis
unitas * temporis lapsu depereat, quæ suæ excellen-
tiae prærogativa ab omnibus est tam colenda, quam
perpetuis temporibus observanda. Per abundan-
tiam namque Pacis, auxiliante Deo Patre, crescit
defensio, & Romanæ Ecclesiæ, atque Urbis ægregiè
dignitas conservatur illæsa. Hinc * agrorum ferti-
litas procreatur, quæ in usum humanæ vitæ multi-
plici commoditate porrigitur, per quam equidem no-
bis, & vobis, ceterisque illam conservantibus, utili-
tates, & lucra generantur quamplurima, & ho-
stibus nostris, vestrisque male marentibus digna
præparantur exitia. Proinde piissimè in Christo
Pater, & Domine tenores ejusdem pacis ad peren-
nem rei memoriam per præsentem Senatoriæ digni-
tatis paginam decreto * amplissimi Ordinis Sacri Se-
natus, & aliorum quamplurium, * tam Sapientum,
quam multorum prudentum * virorum consulto, du-
ximus roborandam, & vobiscum taliter componen-
dum, * videlicet. Ad præsens reddimus vobis Se-
natum, & Urbem, ac * monetam; tamen de mon-
eta habebimus tertiam partem, sicut inferius conti-
netur. Item Ecclesiam Beati Petri absolutam red-
dimus, & Episcopatus, & alias Ecclesias obligatas
pro Guerra reddimus absolutas, hoc modo, quod de
tertia parte monetæ, quam Senatus habebit, singulis

* solemnis

* inextimabi-
liter

* veritas

* Hic

* de certo

* quampluri-
morum

* prudentium

* componendam

* Et

an-

annis exhonerentur, donec tota pecunia, pro qua
 obligatae * sunt, solvatur, & sicut sors minuetur, ita
 minuantur usurae pro rata parte. Reddimus omnia
 regalia, tam intra, quam extra Urbem, quæ tenemus
 præter Pontem Lucanum, quem tamen non refutatis,
 & de his, * quæ alii tenent, non faciemus vobis con-
 trarium. De Capitaneis similiter, salvo, quod ex
 eis infra scriptum est, defendemus omnes dignitates
 & honores Urbis ad opus, & utilitatem vestram,
 & Romanæ Ecclesiæ, & tam nos Senatores, quam
 alii Senatores, qui erunt per tempora, singulis annis,
 jurabimus fidelitatem, & pacem vobis, & succe-
 soribus vestris, sicut consuetum est, & faciemus,
 quod omnes perdentes, suscepitis emendationibus,
 sicut concordatum fuerit, faciant inde refutationem
 per publicum Instrumentum vobis, successoribusque
 vestris, & Romanæ Ecclesiæ. Et quocumque modo
 Tusculanum dirui contigerit, nihilominus omnes
 possessiones, & tenimenta ejus, intra, & extra cum
 hominibus, & rebus * eorum sint in jure, & po-
 testate Romanæ Ecclesiæ. Vos autem dabitis Senato-
 ribus, qui erunt per tempora beneficia, & presby-
 teria consueta. Item Judicibus, Advocatis, Scri-
 niariis * à Romano Pontifice ordinatis, & officiali-
 bus Senatus presbyteria consueta dabitis. De per-
 dentibus autem, res eis ablatas per Masnadam Ro-
 mani Pontificis, & forifcōres, * & Tuscolanenses
 per guerram, sicut promissum est à vobis, per con-

* obligatae

* Iis

* cum omnibus
 bonis, & re-
 bus

* & Scriniariis

* Forifcōres

cor-

cordiam, emendabitis, salvis exceptionibus à vobis
 factis, quibus deperdentibus, * observabitis con-
 ventiones à vobis factas, sicut eis * convenistis, &
 deperdentes observabunt vobis conventiones ab ipsis
 factas, sicut vobis convenient, * & dabitis singulis
 annis pro restauratione murorum hujus Excellentissi-
 mæ Urbis C. lib. bonorum provenien. * De Tuscu-
 lano, si fieri aliquumque * modo ad manus nostras de-
 venerit infra dimidium anni*, omnes muros, & car-
 bonaria Civitatis, & Roccæ Tusculani, & subur-
 biorum dabitis nobis ad diruendum, quos, & quæ
 nunquam reficietis, nec refici facietis vita * vestra,
 retentis, & salvis, tam vobis, quam successoribus
 vestris, & Romanæ Ecclesiæ omnibus possessionibus,
 tenimentis, & pertinentiis ejusdem Tusculani in-
 tra, * & extra cum hominibus, rebusque eorum. * intus
Quod si hinc usque ad Kal. Januarii d. Tusculanum
 ad manus nostras non venerit, tunc excommunicati
 bitis Tusculanos, & per fideles vestros de Campania,
 & de Romania cogetis eos perficere de Tuscu-
 lano, quod dictum est supra, cum adjutorio nostro.

Propter hoc autem nos Senatores pacem, & se-
 curitatem Vobis, & Episcopis, & Cardinalibus, to-
 tique Curiae vestræ, & cunctibus ad Curiam, & mo-
 ram facientibus, & redeuntibus jurabimus, salvis
 justitiis Romanorum, quas petent bona fide sine ma-
 litia, & insuper vos eligetis per singulas contradas
 universarum regionum Orbis decem viros sine ma-

* dependenti-
bus

* cum eis

* vobiscum con-
venerunt

* C. libras bo-
norum prove-
nientium de Tu-
sculano.

* quocumque

* annum

* in vita

* intus

litia, de quibus nos Senatores faciemus vobis jura-
 re; quatenus * hanc pacem cum beneficiis, que à
 Romana Curia habere consueverunt; et si plures hanc
 pacem jurare voluerint, nos Senatores permittemus.
 Si ad defensionem Patrimonii Beati Petri Romanos
 vocaveritis, ipsi ibunt cum expensis, quas præde-
 cessores eorum à Romana Curia habere consueverunt.
 De Capitaneis sit salvum Urbi, & Populo Romano
 quidquid ab eis conventum, & promissum est * Ro-
 mæ per scriptum, & juramenta, ac pleiarias, &
 staiarias, ac presones, * salva proprietate Roma-
 næ Ecclesiæ, quam de Prenestina Civitate habet, &
 salvo hominio Capitaneorum, quod debent Vobis, &
 Romanæ Ecclesiæ. Tibur non recipietis ad detri-
 mentum, & dapnum * Urbis, sed si Tibur nos * im-
 pugnare voluerimus, non facietis nobis contrarium;
 monetam facietis fieri intra Urbem, ubi vobis pla-
 cuerit, de qua tertiam partem dabitis Senatoribus
 per tempora. Si nos præcepto vestro guerram alicui
 fecerimus, & propter hoc nobis aliquis contrarium
 fecerit, juvabitis nos inde, atque defendetis cum
 adjutorio nostro. Omnia supradicta vos, & uni-
 versi Episcopi, & Cardinales Romanæ Ecclesiæ pro
 vobis, & successoribus vestris promittetis observa-
 re Senatui, Populoque Romano in perpetuum. Et
 nos Senatores, & universus Populus Romanus pro-
 * promittimus mittimus * pro nobis, & successoribus nostris omnia
 ista observare vobis, & toti Curiæ, successoribus-
 quæ

* vestrisque

*conventum est
& permisum

* plerarias, &
Bararias, ac
præcones

* damnum
Tiburtinos

que vestris in perpetuum. Hæc omnia bona fide, & sine fraude ab utraque parte obseruentur. Ut autem compositio ista perpetuis temporibus illibata consistat, eam decreto Senatus confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Auctoritate itaque Omnipotentis Dei, & magnificentissimi Ordinis Senatus edicto, firmiter præcipimus, ut nullus noster concivis, amicus, vel fidelis contra hæc, quæ per scripta, & firmiter * stabilita sunt, aliquo modo venire præsumat, sicut amorem, * & bonam nostram voluntatem habere desiderat: alioquin iram amplissimi Senatus, * & metuendi Populi Romani gravissimè incurrat, & odium. Actum XLIII. anno Senatus, Indictione VI. Mense Maii die ultima, jussu Senatorum Consiliariorum, Angeli Serromani de Pinea, Bobonis Stephani de Octaviano, Petri Stephani de Transtiberim, Romani^a Senebaldi. Rainerii, Rainaldi de Rainutio, Joannis de Schinando, Caphari Bartholomæi, Petri Nicolai Fusconis de Berta, Bobonis Domne Scotte^{b1}, & Ilperini Donnici^c, & Senatorum Stephani Conte² Buce, Petri Berardi, Centii³ Muti^d, Joannis Centii^{4e}, Guidonis Bobonis⁵, Joannis Leonis, Joannis Parentii⁶, Gregorii Malebranche, Roffredi⁷, Jordani de Ponte S. Petri, Oddonis Caput⁸ Ferri Romani, Joannis de Flajano, Petri Joannis Ade, Centii de Gulferamo, Stephani Judicis, Nicolai Buccemazi, Gerardi Petri de Gerardo, Jaquinti

* que per scri-
pta firmiter
* si amorem

* Senatorii

de Tosto^f, Piscionis Nicolai, Joannis Saxonis,
 Joannis Guidonis de Papa, Petri de Gerardo, Joani-
 nis Bartholomæi, Joannis Centii Benonis, Petri
 de Octaviano, Vitalis Pauli^g, Franconis Stepha-
 ni, Petri Latonis⁹ Cuntebrace¹⁰ Petri de Grego-
 ria, Petri Berardi de Blanca, Rainonis¹¹ Bucce-
 mize, Octaviani Joannis de Octaviano, Joannis
 Plage, Joannis Buccemazi, Jordani Oddonis,
 Centii de Beutimo¹², Silvestri Petri Arconis¹³,
 Joannis Scriniarii, Bartholomæi Cicconis, Nicolai
 de Antonio, Joannis Astulphi, Angeli Romani de
 Joanne, Astaldi de Transtiberim, Joannis Gul-
 ferami, Matthei in^a cū in¹⁵ punga, Jacobi Oddo-
 nis Franconis.

Ex Tomo III. Scriptor. rerum Itali-
 carum pag. 588.

1. Scottæ	9. Latronis
2. Bore	10. Contebrace
3. Cencij	11. Banionis Buccemaze
4. Cencij	12. Bertramno
5. Malebranche	13. Auconis
6. deeſt	14.
7. Guidonis Rotfredi	15. Muscam in pugno
8. Campferri	

Apud eundem variantes lectiones.

- a. Senobaldi Rainerii
 b. Scottæ
 c. Dominici
 d. Mucij
 e. poſt Joannis Cencij lege :

- Guidonis Rofredi interposita
 nomina omittens
 f. Tosco
 g. nomina inter Vitalem Pauli,
 & Petrum Berardi non habet.
 Po-

Populusque
 Roboretur
 in unum
 Veritas
 ceterisque deest illam
 excidia
 Tenorem
 de cetero
 Hoc modo deest quod
 habuit
 solvatur pro
 infra
 propter
 Qui tamen non reputatur
 deest et
 inferius
 nostram
 successoribus deest que
 intus
 sicut nobis convenerunt
 vestras
 annum
 quatenus & quomodo
 omnibus rebus
 vestras
 superius
 vestro.
 juvabimus
 sine malitia deest, & insuper
 vos eligetis per singulas con-
 tradas universarum Regionum

Urbis decem viros sine malitia
 Quinque
 partem
 convocaveritis
 prisones
 debet
 infra
 vobis
 vestro
 promittitis
 cum
 scripta, & firmata
 alioquin deest iram

XLIII

Ramuto
 de Schinardo
 Sotte
 Dominici
 Contelce
 Pancratij
 Roffredi Jordani de Ponte deest
 S. Petri post de sunt Oddonis Ca-
 put ferri Romani, Joannis de
 Flajano, Petri Joannis Ade
 Taquiti de Posso
 Petri Berardi de Branca
 Banconis
 Bertraino
 Joannes Affald
 Muscampugna

Apud Mabillonum Musæi Italici Tom. 2. pag.
215. Senatores jure jurando spondent Pontifici
servaturos ei: fidelitatem, Senatum, monetam;
quamobrem jure & merito Innocentius III. mo-
netam hanc suam, id est Pontificiam, dixit in
Epistola ad Rectores, & Consules Campaniæ
an. 1208., quæ est 135. (Tom. 2. lib. 2. pag. 203.)

in-

inter ejusdem Pontificis decretales Epistolas editas à Baluzio. In ea enim hæc habentur: *Præcipimus, quatenus passim de cætero, tam in magnis commerciis, quam in parvis, nostram recipiatis monetam, quæ vulgo dicitur de Senatu, & per totam Campaniam recipiatur, inhibentes districtius, ut denarii de Flore amodo non ponderentur ab aliquo, nec pro mercimoniis exigantur.* Et revera ex Senatoribus, eorum, qui per seditionem Populi, ac vim id munus sibi arrogaverant, acta omnia, uti irrita habita sunt, ut idem Pontifex loquitur de Benedicto Senatore, cuius inscriptio legitur in Ponte Cestio, Tom. 1. lib. 2. Epist. 35. pag. 495. *Sæpe fatus enim B., cum se ipsum intruserit in Senatoriam Dignitatem, nec Apostolicæ Sedis favorem babuerit, ad quam institutio pertinet Senatorum, statutum emittere non potuit &c.* Mirari tamen subit, quod Leblancus, eruditus cæteroque vir, librum gallicè scriptum ediderit hoc titulo eidem apposito *dissertation historique sur quelques monnoyes de Charlemagne, de Lovis le Debonnaire, de Lothaire, & de Leurs Successeurs frappees dans Rome, par les quelles on refute l'opinion de ceux, qui pretendent, que ces Princes n'ont jamais eu aucune autorité dans cette Ville, que du consentiment des Papes:* id est: *Dissertatio historica de nummis aliquot Caroli Magni, Ludovici Pii, Lhotarri, &orumque successorum Romæ obsignatis, quibus illo-*

rum

rum opinio refellitur, qui eos Principes ea in Urbe
 nullam auctoritatem habuisse putant, quam Summo-
 rum Pontificum consensu: hoc in libro, qui secundò
 Batavicis typis editus est a. 1692. nummos ali-
 quot S. P. Q. R., ac Senatorum nomine percus-
 sos referens, cap.8. pag. 74. hæc addit *On voit*
par là, que le Senateur estit comme le Souvain Ma-
 gistrat de cette Republique aussi les armes, & son
 nom avec celui de Senat, & du Peuple Romain se
 mettoient sur les Monnoyes: idest. *Ex his apparet,*
Senatorem fuisse Supremum hujus Reipublicæ Magi-
stratum, ideoque ipsius insignia, nomenque una cum
eo S. P. Q. R. in nummis referebantur: quæ, quam
vera sint ex supradictis patet, & apertius ex in-
fra dicendis apparebit; subdit autem pag. 75.:
Les Confaloniers Chefs de la Republique de Floran-
ce en usent de même, & faisoient mettre leurs ar-
mes sur les Monnoyes: idest: Reipublicæ Florenti-
næ Principes (Confalonerios vocabant) simili modo
nummis familiæ suæ insignia apponebant: qua etiam
in re planè fallitur, stemmata enim gentilitia,
aut notæ, quæ in iisdem nummis apparent, ad
viros monetales tantum pertinent. Adi Vin-
centium Borghinium Origin. Florent. part. 2.
pag. 243. de hac re italica elegantissima lingua
fusè differentem.

Inquirendum modo est, quo tempore huic
 monetæ, quæ de Senatu dicta fuit, cudendæ ini-
 tiūm

tium datum fuerit . Innocentio II. sedente, Romani, jam ad turbas proni, veterem Senatum restituere conati sunt : verum Innocentio , & Celestino defunctis , eisque Lucio II. suffecto , turbæ illæ in apertam seditionem erupere , Romanique, occupato Capitolio, Senatores, reluctantे Pontifice, elegere , ac Jordano Petri Leonis , Patriciatū dignitatem , uti Senatorum Principi, detulerunt . Patet hoc ex Epistola ejusdem Lucii ad Conradum III. Imperatorem Concilior. Labbei Tom. 10. pag. 1035. : incitati autem Romani fuerant ad hæc scelera suasu Arnaldi de Brixia, impii hominis, hæreticaque labe infecti, & in Concilio Lateranensi damnati , qui docebat , nec Clericos proprietatem , nec Episcopos Regalias , nec Monachos possessiones habentes, posse aliqua ratione salvare , cunctaque hæc Principis esse , uti refert Otho Frisingensis de Gestis Friderici I. lib. 2. cap. 2. inter Scriptores Germ. Maruardi Freheri . Hisce turbis longo tempore exagitati fuere Summi Pontifices, Romano populo, modo sponte iisdem fese subjiciente , ac modo seditionibus commoto , Senatores eosdem adversus eligente .

Ex nummis à Senatu Populoque Romano percussis , vetustiorem putavit , ac protulit Clarris. Auctor Defensionis II. Pontificii Juris in Comacium pag. 67. primæ Edit. argenteum illum , qui primo loco visitur .

I. RO-

TABVLA. I

117

I
AR

II
AR

III
AR

IV
AR

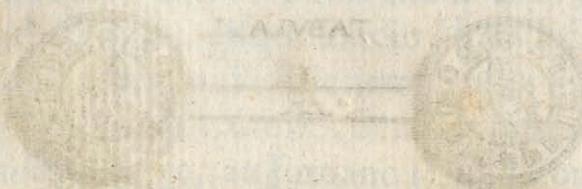
V
AV

VI
AR

ALVEAT

TAB. II

PLATE

I
AR

II
AR

III
AR

IV
AR

V
AR

VI
AR

PARIS

H

H

X

X

X

TAB. III

P. 17

I
AR

II
AR

III
AR

IV
AR

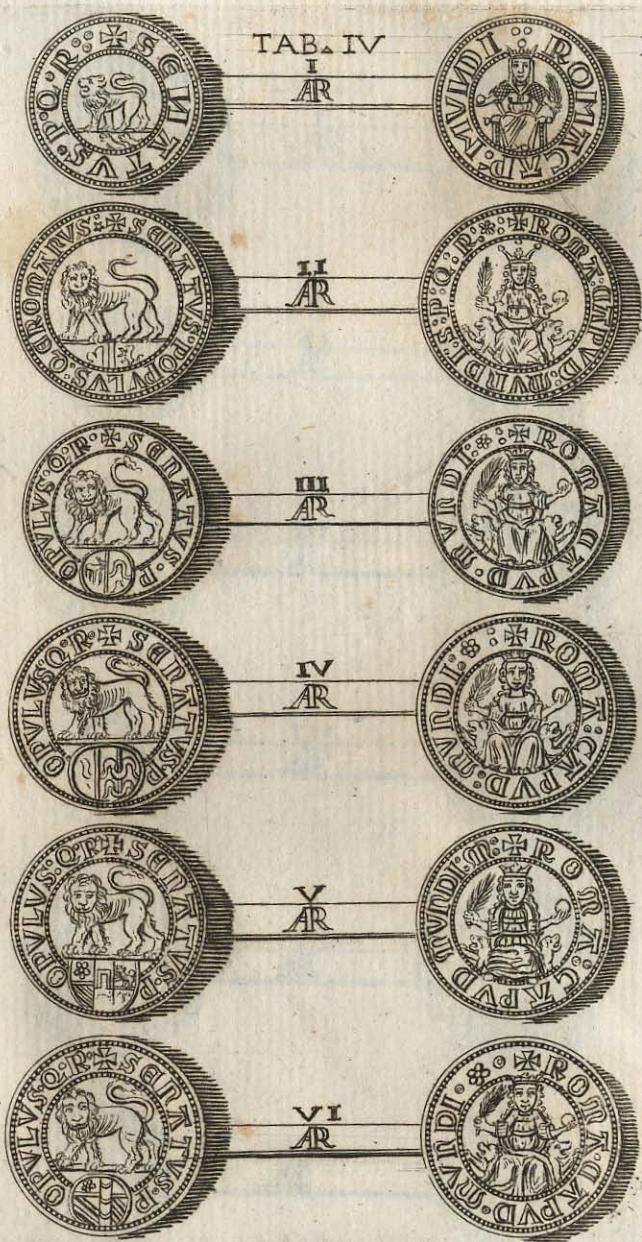
V
AR

VI
AR

VI. 9

VI. 9 AT

TAB^A V

P. 17

I
Æ

II
Æ

III
Æ

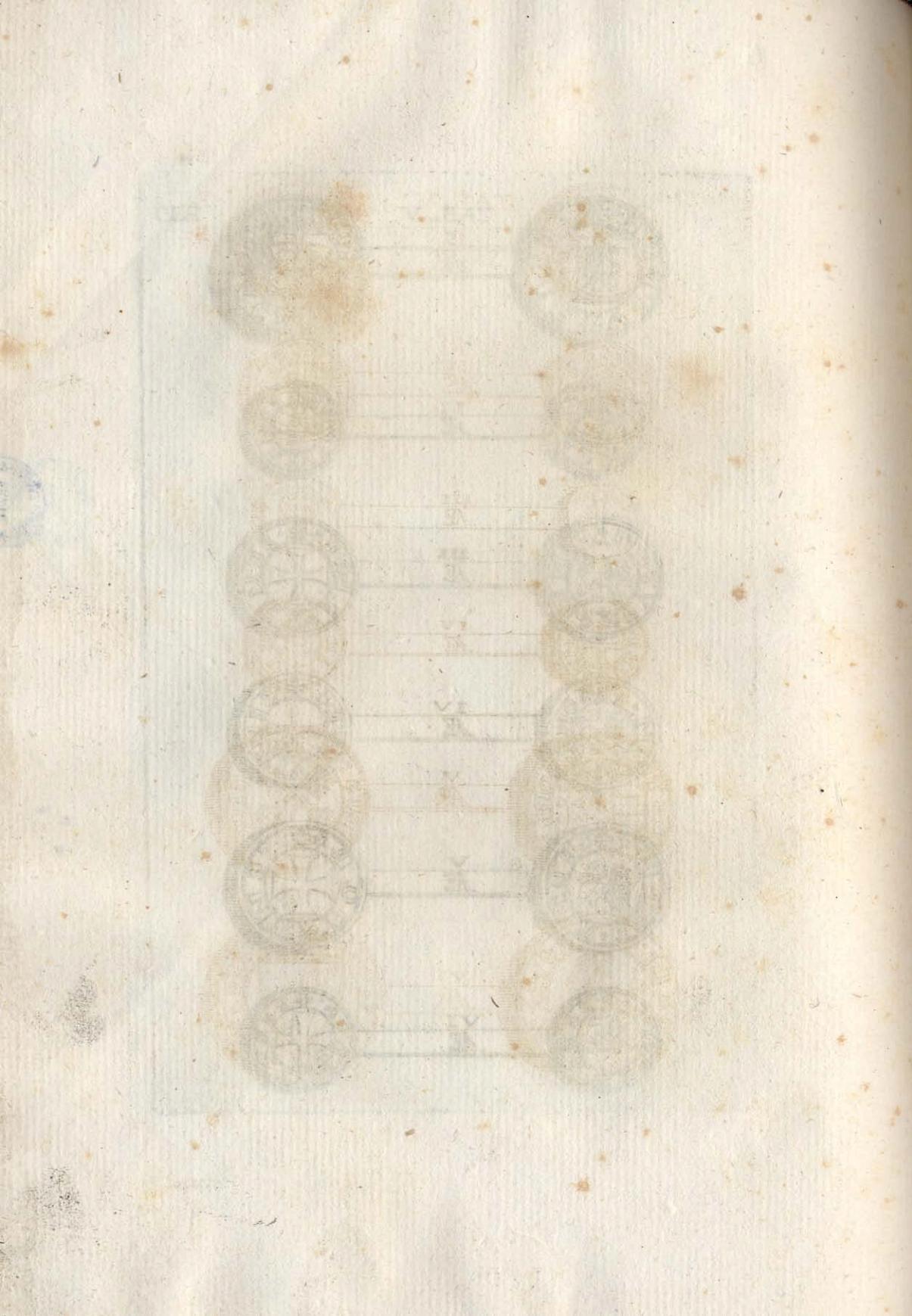
IV
Æ

V
Æ

VI
Æ

TAB. VI

P. 17

II
Æ

III
Æ

IV
Æ

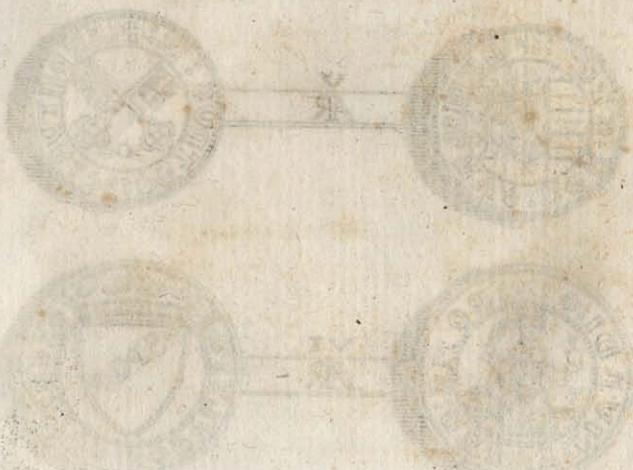
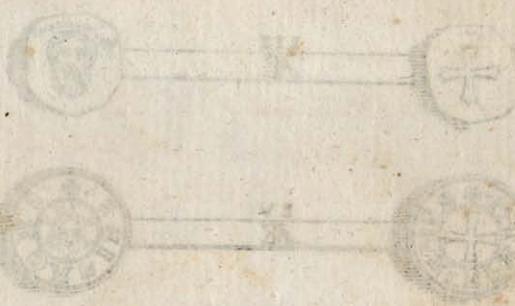
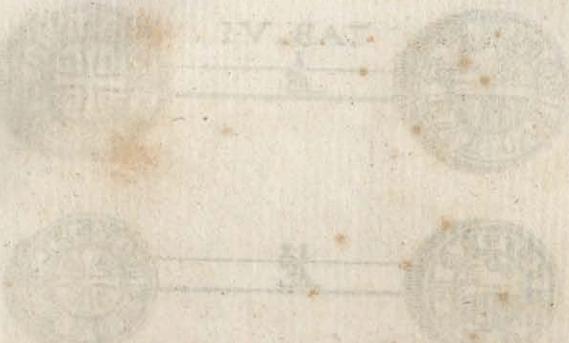

V
AR

VI
AR

T A B U L A I.

I.

ROMAN. PRICIPE. S.Petrus stans, dextera claves pendentes, sinistra librum tenet.

SENAT. POPUL. Q. R. S.Paulus, dextera ensem, sinistra librum gerit.

II.

ROMAN. PRICIPE. S.Petrus, dextera claves, & sinistra librum tenens, ad latus s. p.

SENAT. POPUL. Q. R. S.Paulus, dextera ensem tenet, sinistra librum.

III.

ROMANI PRICIPE. S.Petrus, ut supra.

SENAT. POPUL. Q. R. S.Paulus, dextera ensem, sinistra librum gerit, & ad latera s. p.

IV.

ROMANI PRICIP. S.Petrus, sinistra librum, dextera claves tenet.

SENAT. P. QUE R. S.Paulus, ut supra.

In tribus prioribus Rosa in parte inferiore.

Hi nummi, diverso licet, rudioris tamen artificii, typo percussi, vetustiores cæteris apparent, & forsan primis, post renovatum Senatum, annis. Piam autem Romanorum Senatorum erga SS. Apostolos religionem epigraphe apposita indicat, qua eos in Urbis Principes, ac Patronos elegerant, licet miserè in Schisma delapsi fuissent, decepti ab Arnaldo de Brixia. Hic autem

religiosum habitum, quo magis decipere posset, induit, ut scripsit Otho Frisingensis, quem supra adduximus. Rosam autem illam in adversa, aversaque parte trium superiorum nummum, ad ornatum tantum à typi sculptore positam fuisse, conjicere est.

V.

ROMA CAPUT MU. S. P. Q. R. Roma caput mundi Senatus, Populusque Romanus, & post litteras minuta D.N. imago sudario impressa, maximæ apud Romanos venerationis, de qua inferius agendum nobis erit. Dominus noster Jesus Christus sedens, dextera ad benedicendum elevata, sinistra librum tenet, caput circulus, sive nimbus ornat, ad latera hinc quatuor stellæ, illinc quinque, duæque lineæ in ovalem formam ductæ, totum corpus ambiunt.

In aversa parte S. Petrus stans, cuius caput nimbus circuit, sinistra duas claves pendentes tenet, & dextera vexillum porrigit homini ingeniculato, ornata clamide superinduto, ejusque caput biretum pellitum tegit, pone S. Petri imaginem, legitur s.PETRUS, litteris non ad nummi marginem in gyro locatis, sed alia ordinatim alii supposita est. Sub vexilli apice SEN, & ad nummi marginem ATOR URBIS. Vetustatem aurei hujus nummi fatis arguunt imaginis delineatio D.N. ferè similis ei, quæ visitur in nummo Alexii II.

Co-

Comneni apud Bandurium Numism. Tom. 2.
pag. 660., & in adversa parte effictarum imagi-
num lineamenta satis rudia. Hemistichium il-
lud. Roma caput mundi, petitum est ex veteri
Ch ristiano Poeta, qui cecinit *Roma caput mundi*
quidquid non possidet armis. Religione tenet. Idem
carminis initium Leonino rithmo suppletum,
nempe *Roma caput mundi*, regit orbis frena
rotundi, legitur in Sigillo Imperatoris Frideri-
ci Ænobarbi, itemque in Sigillis Friderici II.,
& Ludovici Bavari, qui diù Summis Pontifici-
bus, Sedique Apostolicæ aversi fuere, ut videre
est apud Michaelm Heineccium in Syntagmate
de Sigillis part. I. cap. 9. pagg. 102. 106. 108.

Extremis in circuitu nummi litteris addi-
ta est Servatoris nostri vultus minuta admodum
imago: hæc ea est, quam pia quædam foemina
excepisse traditur Sudario admoto faciei Christi
Domini, sanguine, & sudore adspersæ, dum, pro
humani generis redemptione, Crucis pondere,
pressus, ad mortem duceretur. De maximè ve-
neranda ista imagine, quæ absque sacro quodam
horrore propriùs inspici non potest, hæc con-
stans, ac perpetua traditio fuit, ut testatur Ba-
ronius ad ann. 34. num. 138, & referunt acta
SS. Bollandiana Februarii Tom. I. ad diem
quartam pag. 490. quod autem additur ex Me-
thodio Episcopo, quem adducit Marianus Sco-

tus ad annum Christi 32., & ex libello in Bibliotheca Vaticana asservato, piam illam mulierem Berenicis, seu Veronicæ nomine fuisse appellatam, sanctamque imaginem Romam detulisse Tiberii Cæsaris tempore, sublestæ fidei est; allatam tamen primis post Christum sæculis in Urbem, magnaue in veneratione habitam, satis constat. Johannes VII. electus Pontifex sæculo septimo exeunte, Oratorium extruxit in honorem Beatæ Mariæ Virginis, ibique sacram Domini nostri imaginem condidit, ut testatur Petrus Manlius Vaticanæ Basilicæ Canonicus, qui ejusdem Basilicæ historiam scripsit Alexandro III. dicatam Sæculo XII., quam socii Bollandiani evulgarunt Tom. vii. Junii pag. 45., constructumque ibi altare ab eodem Pontifice, quod Sanctissimi Sudarii dictum fuit; Celestinus inde III. tabernaculum magnificenter renovavit ad illud condendum, promendumque anno 1297., ut habetur dicto Tom. I. Februarii ad diem quartam pag. 455., & Oratorium hoc, sive Sacellum S. Mariæ in Veronica dictum fuisse, afferuit Grimaldus; ipsa verò sacra imago, Vultus sanctus, & Veronica, quasi vera Icon dicta fuit, & hoc nomine appellatam Sæculo XIII. scripsit Johannes Mabillonius Musæi Italici Tom. I. pag. 88., eaque fuit erga ipsam peregrinorum hominum, ad sacra loca in-

visenda, Romam advenientium religio, ut minuta numismata, Servatoris vultum referentia, secum deferrent, capitis tegumentis, vel ipsis assuta vestibus, data ad eadem obtainenda, pia stipe, quam in Canonicorum ejusdem Basilicæ utilitatem cedere, Pontificio dato diplomate, voluit Innocentius III., ut refert Franciscus Maria Torrigius in tractatu de sacris Cryptis Vaticanae part. 2. edit. 2. pag. 309., ipsisque minutis numismatibus expressas fuisse decussatas claves in aversa parte, unumque hujus formæ inventum in egerenda terra ad novæ Basilicæ fundamenta jacienda refert Grimaldus à dicto Torrigio allatus dicta part. 2. pag. 447., nec tantum claves, verùm etiam cruce in aversa parte numismata insignita fuere, ut videre est in subiecta tabella, quæ numismata adducimus ad evel lendam ex aliquorum mentibus opinionem, hæc pro nummis olim habita; Julius III. Pontifex electus Anno Jubilei MDL., nummum argenteum, qui quadrantem majoris nummi argentei, quem Julianum vocant, pendet, sacri vultus imagine signavit, addita Epigraphe *Vultus Sanctus*.

Vincentius Armannus in Epistolis Italicis, quas edidit Vol. 3. pag. 299. similem refert denarium, quem pertinere ad Senatorem ex familia Capifucca afferit, legiturque in eo Roma Cap. M. Vot. S. P. Q. R. voto S. P. Q. R. In plu-

pluribus tamēn, quos hujusmodi vidimus MUNDI legitur, idest MUNDI non M. vot., atque in hunc errorem detritæ forsitan fugientesque litteræ scriptorem adduxerunt.

In aversa parte Senator visitur, qui in genua procumbens, vexillum à S. Petro accipit, atque hæ imagines ad exemplum factæ videntur earum, quæ in abside Triclinii Lateranensis Leoniani visuntur ex musivo opere, ubi S. Petrus vexillum dat Carolo Regi in Urbis Romanae Patricium electo, de quo integrum librum evulgavit Nicolaus Alemannus, & Johannes Vignolius V. C. in prima hujus operis parte pag. 18. Tuendis bonis in honorem Sanctorum Deo donatis, Advocati ab Ecclesiis eligebantur, qui eas armis defenderent, vexillaque de aris earundem Ecclesiarum, ad officium suum exemplum, sumebant, de quo inferioris ævi more fusè differuit incomparabilis Vir Carolus Du-
cangius dissert. 18. ad historiam S. Ludovici IX. Galliarum Regis à Joanvilleo gallicè conscriptam pag. 244. Senator itaque vexillum à D. Pe-
tro recipit, defensurus, uti advocatus, res, quæ B. Petro dono datæ, ad eundem pertinebant, easque cum Romanorum Republica conjunctas fuisse testatur Stephanus II. in colloquio habitu cum Pipino Pontigone, in quo referente Anastasio in ejusdem Vita Tom. 4. edit. Rom. pag. 238. de-
pre-

precatus est , ut per pacis fædera , causam B. Petri ,
& Republicæ Romanorum disponeret .

Simili veste huic , quam defert Senator in
nummo , exornatus est Johannes Columna , qui
Sæculo XIII. Senatorium munus obtinuit , depi-
ctus in Cœnobio Aracœlitano Fratrum Mino-
rum ad exemplum veteris monumenti ex opere
tessellato , quod in ædes Columnenses delatum
est : ex qua autem familia fuerit Senator in de-
nario expressus , incertum est , cum nullum appa-
reat gentilitii stemmatis vestigium .

F BRANCALEO S. P. Q. R. Leo gradiens .

F ROMA CAPUT MUNDI . Mulier coronata se-
dens , dextera globum , sinistra palmam tenens .

Quo anno Brancaleo Andali filius Bononiensis Romanæ Urbis Senatoris dignitatem
adeptus fuerit , variae sunt historicorum senten-
tiæ , electum Senatorem fuisse anno 1253. ha-
betur ex coævo scriptore Mattheo Parisio in
Historia Anglica in Henrici III. Regis vita
pag. 576. afferente , quod. *Mense Augusti Romani
elegerunt sibi novum Senatorem Civem Bononien-
sem nomine Brancaleonem , virum justum , & rigi-
dum , jurisque peritum , qui noluit electioni de se
factæ quomodolibet consentire , nisi securum eum
facerent , quod tribus annis , contra statutum Urbis ,
staret in ipsius Senatus potentia . Aberat eo tem-
pore Roma Innocentius IV. , Assisi , & Perusii*

mo-

moram trahens, Conradus enim Imperator, Fridericum Patrem imitatus æquè infensus erat Romanæ Ecclesiæ, ac Neapolitanum Regnum occupaverat, ut legere est apud Raynaldum ad d. annum 1253. num. 1. Nondum autem Brancaleo, obtenti muneris tempore exacto, anno 1256. captus est à Romanis, uti addit Parisius pag. 922. Senator eorum, qui *Magnatibus Orbis, & Populo Romano videbatur rigidissimus executor Justitiae, & ultor culparum inexorabilis*: narrat insuper ejusdem Brancaleonis uxorem Boniam profectam fuisse, & cum ejusdem Urbis Magistratui significasset, illum in carcere detineri, triginta ex Romanis Civibus, qui ibidem obsides erant, custodiæ traditi fuere: Anno autem 1257., ut rectè monuit Raynaldus ex Epistolis Alexandri III. ad ann. 1258. num. 5. ejecto Emanuele Magio Brixiano Senatore, Brancaleo e carcere eductus est, & iterum Populus eidem Senatoriam dignitatem restituit, qua adepta, ipse, Manfredo, Friderici II. Imp. filio notho, acerboque Ecclesiæ hosti, addictus, in Urbis nobiles desæviit, frustrà reluctante Alessandro Pontifice, qui, ut ejus furorem compesceret, sacris eundem interdixit, verùm homo nefarius, censuris Ecclesiasticis spretui habitis, Pontificem, & Cardinales Roma excedere coegerit, ac Viterbium petere, & inde coactis copiis,

piis, Ananiam Pontificis patriam evertere, soloque æquare minabatur; quamobrem Alexander civium lacrymis permotus, cum Brancaleone pacem iniit, qui tamen eodem anno, divino ulciscente numine, obiit; vesana autem plebs in Capitolino foro ejusdem caput vasi inclusum, Columnæque impositum, quodammodo venerata est.

Ea Romæ imago in nummo efficta, longè diversa est ab ea, quæ in veteribus numismatis, ac signis spectatur; mulier scilicet, armis superatorum hostium insidens, sinistra parazonium, dextera Victoriæ tenens, hæc autem non armata, sed clamydata, globum, ac palmam fert, qua forma, & sequentibus sæculis efficta est, uti pictam in uno ex vexillis, quod detulisse in solemni pompa, cum primùm Capitolium ascendit, Romani Populi Tribunus Nicolaus Laurentius, retulit ejusdem Vitæ auctor cap.v. pag.20. edit.2. his verbis: *Lo primo Confalone fò grannissimo, roscio, e con lettere d'auro, nello quale stava penta Roma, e sedea sopra doa Leoni, e in mano teneva lo Munno, e la Palma, questo era lo Confalone della libertate, idest, primum Vexillum amplissimum erat, rubrum, aureisque cum litteris, in quo picta erat Romæ imago duobus Leonibus insidens, manibus globum, palmamque tenens, & hoc erat Vexillum libertatis.*

D

In

In aversa denarii parte est imago Leonis gradientis, quæ in aliis signatis S. P. Q. R. nomine nummis deinceps perpetuò visitur. Cur autem Romani, abjecta Aquila, veteri majorum insigni, illius loco Leonem selegerint, hanc fuisse causam conjicere est; cum enim Gibellini Aquilam pro insigni haberent, hi, uti Guelfi, ac Pontificiæ partis ferè semper defensores, volucrum Reginæ, ut vulgo fertur, quadrupedum Regem opposuere; Leones autem in Capitolinis ædibus Sæculo xiv. Romanus Populus aluit ad magnificentiam ostendendam, qui mos etiam Florentiæ fuit, ut legere est apud Villanios rerum Florentinarum Scriptores, patet ex veteri Urbis Statuto lib. 3. cap. 214. pag. 68. Edit. Bladì 1567, in quo alimenta Belluæ, donec vixerit, constituuntur, & additur eidem custos, immò plures aliquando eodem sæculo habuisse constat ex Historia Religiosorum Virorum e Divi Augustini instituto ab Aloysio Torello italicè conscripta Tom. v. pag. 439. ad annum 1328. Narrat enim Joannem Saxium Romanum, Coenobii ad S. Triphonem Præfectum, eo quod Nicolaum Pseudopontificem à Ludovico Bavaro electum, execraretur, ab iis, qui Imperatori adhrebant, in locum, ubi Leones asservabantur adductum, longaque e trabe pendentem, dilaniandum illis objectum fuisse, qui tamen à Deo servatus, in-

nocius evasit , referente Aegidio Cadinali Columna in historia , quam conscripsit .

Brancaleonis nummum excipiunt denarii Caroli Andegavensis utriusque Siciliæ Regis , ac Romanæ Urbis Senatoris nomine percussi , quorum cum aliquot referat , ad suam opinionem fulciendam , Leblancus , idcirco accuratiùs à nobis de illis agendum erit , ad apertè ostendendum Senatoriam dignitatem à Pontificum arbitrio omnino pependisse .

T A B U L A II.

I.

KAROLUS S. P. Q. R.

Leo gradiens , ac superius parma gentilitia , in cuius area tria lilia Francica visuntur .

ROMA CAP. MUNDI . Mulier coronata sedens : dextera globum , sinistra palmam tenet .

II.

CAROLUS REX S. P. Q. R. Leo gradiens , converso integro rictu . Superius , lilyum francicum .

ROMA CAP. MUNDI . Mulier coronata sedens , ut supra num. I.

III.

CAROLUS REX SENATOR URBIS . Leo gradiens , ut supra , vacua cæteroqui area

ROMA CAPUD MUNDI S. P. Q. R. Mulier , ut supra .

IV.

☩ CAROLUS REX SENATOR URBIS. Leo gradiens,
ut supra : in superiori areæ parte lilyum Franci-
cum , in inferiori littera F.

☩ ROMA CAPUD MUNDI S. P. Q. R. Mulier fe-
dens , ut supra .

V.

☩ CAROLUS REX SENATOR URBIS . Leo , ut su-
pra , unà cum lilio francico

☩ ROMA CAPUD MUNDI S. P. Q. R. Mulier fe-
dens , ut supra .

I.

Cum Manfredus Friderici II. Imp. , ex mi-
nus justis nuptiis filius , Neapolitano Regno per
vim occupato , Pontificiam ditionem invasisset ,
Urbanus IV. cum Carolo Andegavensi Comite ,
S. Ludovici IX. Galliæ Regis fratre , egit de
utriusque Siciliæ Regno , quod ad Romanam
Ecclesiam spectat , in ipsum transferendo , ad Man-
fredi tyrannidem retundendam . Romana
Urbs interea variis turbis agitabatur in Sena-
toris electione anno 1264 , absente Urbano ; Ci-
ves enim in partes divisi , alii Manfredum , alii
Petrum Aragoniæ Regis filium , Manfredique
Generum , alii denique Carolum ad hanc digni-
tatem evehere studebant : rem aperte descri-
bit coævus Poeta Thierricus Vallicolor apud
Papirium Massonum de Episcopis Urbis in
Ur-

Urbani Vita lib. 5. pag. 237. primæ Edit.

Interea populus Romanus ab Urbe potentes

Plures ejecit, prædominante carens,

Vnde petit dominum, cui tradat jura Senatus,

Prædicto Carolo pars cupit una dare,

Altera Manfredo dicto, pars altera nato

Aragonum Regis, qui gener hujus erat:

Attendens igitur pater ista pericula, si non

Nunc acceptaret Carolus ista Comes,

Ipsi mandauit, quod penitus omne Senatus

Fus acceptaret, nempe salubre sibi.

Conscriptæ autem sunt ab Urbano leges
in Senatorio munere suscipiendo, ne scilicet
ultra tempus triennii, vel quadriennii, vel ad
summum quinquennii valeat tenere Senatum,
ut legere est apud Raynald. ad d. ann. num. 4.:
paruit Pontifici Carolus, Romamque misit Ja-
cobum Gontelinum e Provincia, cum lecta-
militum manu, ut Urbem, Vicaria cum pote-
state, adversus Manfredum ejusque foederatos
tueretur; quamobrem ipse, unà cum Beatrice
uxore anno sequenti 1265 Romam venit, & in
Cœnobio Capitolino fratrum minorum Sena-
torium munus suscepit die 21 Junii, ut refert
Jo. Ludovicus Lellus in Historia Ecclesiæ Mon-
tis Regalis italicè conscripta pag. xi. in vita
Gaufredi de Bellomonte Archiepiscopi, qui iis-
dem actis testis interfuit, eodemque anno Regis
ti-

titulum assumpsit , collato ei à Clemente IV., qui Urbano in pontificatu successerat , & Perusii morabatur , utriusque Siciliæ Regno .

Cufus igitur fuit denarius , quem proferimus eo tempore , quod intercessit inter collatam illi Senatoriam , ac deinde Regiam dignitatem , cum primi muneric tantum titulum referat , tunc enim Andegavi , & Comitis titulo insignitus erat , itemque Provinciæ , & Forcalquerii , quarum regionum ditio ei obvenerat , ex Juribus Beaticis uxoris filiæ Raimundi Berengarii postremi earum Provinciarum Principis .

In aversa parte supra Leonem est Gallici Regni insigne : scutum scilicet , in quo tria lilia continentur : plura olim insignibus apposuisse Francorum Reges usque ad Carolum VI. , qui regnare cœpit anno 1380 refert Labbeus de Insignibus Gallicis s. i. pag. 5. , atque hæc communis opinio est , & sanè in aureo nummo ejusdem Regis , quem delineatum affert Leblancus in Tractatu de monetis Gallicis pag. 206. Angelus visitur coronatus , hasta draconem premens , manu sinistra clipeum tenet tribus liliis exornatum , sed longè antea , sæculo nempe præcedenti , hujusmodi insigne usurpatum , fuisse noster denarius evincit .

II.

In hoc denario Carolus Regis tantum, non & Senatoris titulo insignitus legitur, quare concicere licet, tunc in ejus honorem cusum fuisse, cum ipfi, utriusque Siciliæ Regi jam renuntiato, & Beatrici uxori, à Rodulpho Albanensi Episcopo, Ancherio S. Praxedis, Riccardo S. Angeli, Gotifredo S. Georgii, Mattheo S. Mariæ in Porticu S. R. E. Cardinalibus (quibus id muneric à Clemente IV. Pontifice injunctionum fuerat) Epiphaniorum, seu apparitionis Domini die festo anni 1266. Regia diadema ta imposita sunt in Vaticana Basilica (ut habetur in Instrumento ab iisdem Cardinalibus confessio, quod vulgavit Raynaldus ad d. annum num. 1.) non autem in Lateranensi, ut scrips erat Platina in ejusdem Pontificis vita fol. 172. pag. 2. Edit. Venetæ 1562. Quoniam verò hæc novi Regis inauguratio solemnii pompa, maxima que cum celebritate peracta fuerit, ut testatur Nicolaus de Jamilla in Historia. Tom. 8. Script. rer. Italic. col. 600. non inverisimile est hujus formæ nummos, quos Missiles non ineptè dixeris, populo ea occasione sparsos fuisse. Lili um francicum Leoni super additum est ad regiam familiam designandam. Cum Florentini Cives, qui Guelforum factioni addicti erant, eidem Clementi IV. adversus Manfredum pa-

ratos ad arma se obtulissent, Pontifex suam erga eos benevolentiam testatam volens, gentilitium suum stemma in Vexillis deferendum, iisdem impartivit; id erat, Aquila rubra in area alba serpentem viridem unguibus correptum premens, huic Florentini Guelfi addidere in superiori parte Francicum lilyum purpureum, ut refert Ricordanus Malaspina in historia Flor. cap. 176, & Scipio Ammiratus in hist. Tom. 1. lib. 2. pag. 129. edit. 2. ad exemplum forte denariorum, de quibus agimus.

III. IV. V.

Quo tempore nummi hi percussi fuerint, incertum est, per plures enim annos Carolus Rex Senatorio munere functus est: id bis ei collatum, ex ejusdem ævi Scriptoribus fuisse reperio, primùm, ut jam diximus, anno 1264, verùm anno 1267 seditione in Urbe facta, dataque à Populo facultate Senatorem eligendi Angelo Capocio, qui turbas excitaverat, hic Henricum, Regis Castellæ fratrem, ad Senatoriam dignitatem evexit, eaque Carolus Rex exutus est, verum Henricus Corradinum Apostolicæ Sedis hostem exceptit, ac pro eo militans adversus Regem, in pugna in Campis palentinis ad Sulmonem male pugnata captus, in carcerem detrusus est anno 1268, quare Carolus Rex secundùm à Clemente IV. Senatoriam dignitatem obti-

obtinuit ad decennium , quo exacto , ea se abdi-
cavit anno 1278. , illique successere Jo. de Co-
lumna , & Pandulphus Sabellus . Ad apertè au-
tem demonstrandum , non proprio jure , sed ex
Summorum Pontificum indulgentia , collata-
que facultate , à Senatoribus , & præcipue ab ipso
Carolo Rege , nummos percussos suisse , afferre
visum est Epistolam Martini IV. scriptam an-
no 1282 die 26 Decembris , missamque Philip-
po de Caven (Caveni , vel Cavensis) Vica-
rio in Urbe pro Rege Carolo Senatore , ille
enim novum monetæ genus , Pontifice incon-
sulto , non autem inscio Carolo Rege , uti in re
tam gravi , putandum est , cudere ausus fuerat ;
injungit autem Pontifex , ut ab ea cudenda desi-
stat , cusamque in civium usum non emittat ;
hanc epistolam olim e Codice Epistolarum Mar-
tini Pontificis (Regestum dicunt) in Vaticano
Chartophilacio , asservato , fol. 39. anni 2 ! olim
exscriptam , nec dum evulgatam mecum per-
humaniter communicavit Cl. , ac doctissimus
vir Franciscus Valesius , cum quo summa mi-
hi necessitudo intercedit ; ea verò hæc est .

* *
*

MARTINUS &c. Dilecto filio nobili Viro
 Philippo de Caven. Regio in Urbe
 Vicario salutem &c.

Graue &c. ad audientiam nostram non sine
 grandi admiratione pervenit, quod in Civi-
 tale Romana diversæ cuduntur, seu cudi debent,
 sive fabricari monetæ, quæ in Civitate præfata cu-
 di, seu fabricari non possunt, nec debent absque li-
 centia Sedis Apostolicæ speciali. Quia igitur non
 possumus, nec debemus talia æquanimiter tolerare,
 discretionem tuam monemus, rogamus, &horta-
 mur attentè per Apostolica tibi scripta mandantes,
 quatenus diligenter attendens, quod te, ut potè devo-
 tionis, & obedientiæ filium condecet, ut beneplaci-
 tis ejusdem Ecclesiæ, quæ personam tuam speciali af-
 fectione prosequitur, te compares, & studio vigi-
 lanti procures, ut à cusione, seu fabricatione hujus-
 modi monetarum desistatur omnino, vel ad eas
 cudendas, seu fabricandas processus aliquis nulla-
 tenus habeatur; præsertim, cum talis fabricatio mo-
 netarum fiat penitus contra jura, ita quod hujus-
 modi monetæ, quæ de præfatæ Sedis licentia non
 cuduntur, non legitime, sed potius adulterinæ de-
 bent non immerito reputari, si verò fabricatum est
 de iisdem, illud nequaquam deducatur in publicum,
 neque usui quomodolibet exponatur; quinimo cau-
 tius teneatur occultum, donec super hoc per sedem

eam-

eamdem contigerit aliter provideri ; sic itaque in hac parte te gerere studeas , sic prudenter , & cautè procedas , ut tuæ devotionis promptitudinem , quam in hoc invenire cupimus efficacem , condignis laudibus attollamus , & Sedis prædictæ gratia , quam libenter ad filios devotos extendimus , circa te , non indignè suscipiat incrementum ; nec oporteat nos super hoc , cum talia æquo pati animo non possimus , ad medium aliud habeat recursum . Ut autem hoc nostræ intentionis propositum tibi apertius innotescat , ecce dilectum filium Fridericum electum Imperien. latorem præsentium ad te specialiter destinamus , per quem de hujusmodi nostra intentione poteris plenius informari . Datum apud Urbem Veterem viii. Kal. Januarii Pontificatus nostri anno secundo .

Superioribus nummis addimus denarios , qui gentilitia stemmata referunt eorum , qui Sæculis , xiii , & sequentibus Senatoriam dignitatem obtinuere : primusque occurrit .

T A B. II. Num. VI.

 SENATUS POPULUS QUE ROMANUS. Leo gradiens : in infima parte , Columba Rosæ imposta

 ROMA CAPUD MUNDI S. P. Q. R. Mulier coronata insidens duobus Leonibus : dextera palmarum , sinistra globum gerit .

Columba illa , seu potius Palumbes Rosæ
infidens pars præcipua est stemmatis familiæ Sa-
bellæ non minus antiqua nobilitate , quam viris
domi, forisque illustribus clara, ex qua fuit Pan-
dulphus , Honorii III. Pontificis frater , ut af-
serit Sansovius de Illustribus Italiæ familiis
pag. 493. Edit. Venet. 1670. Hic electus fuit
Senator absque Collega anno 1291. , ut constat
ex Elencho Senatorum Urbis , quem sequimur,
à Hyacinto Lilio primum concinnato , aliisque
aucto , quem primum protulit Johannes Marius
Crescimbenius , satis litterato Orbi notus , ac
noster,dum vixit,amicus in Historia italicè con-
scripta Basilicæ S. Mariæ in Cosmedin lib. III.
cap. iv. pag. 134.

T A B U L A III.

I.

X SENATUS POPULUS Q. ROMANUS . Leo gra-
diens , in extrema nummi parte duæ simul jun-
ctæ parvulæ : in prima Columna Coronata vi-
stur , altera autem tenia transversa dividitur , su-
pra quam Rosa , inferiorem partem , fasciæ à
dextera ad sinistram occupant .

X ROMA CAPUD MUNDI S. P. Q. R. Mulier , ut
supra .

II.

† SENATUS POPULUS Q. R. Leo gradiens, & in extrema nummi parte duæ simul junctæ parmulæ, ut in altero superius dicto

† ROMA CAPUD MUNDI, Mulier coronata, ut supra

III.

† SENATUS P. Q. R. Leo gradiens: nummus hic similis est I., ac II., præter quam quod gentilitium scutum, quod ad dexteram in illis est, ad sinistram in hoc ponitur

† ROMA CAP. MUNDI Mulier coronata, dextera globum, sinistra palmam tenet.

Gentilitias hasce Tesseras ad gentem Columniam, ac Ursinam pertinere (clarissimam utramque) nemo, qui in Romana inferioris ævi historia hospes prorsus non sit, nescit. Quo autem tempore cusi denarii fuerint, & quibus ex utraque gente Senatoribus tribuendi sint, incertum prorsus est; plures enim eo munere aucti fuere, cum, ad sedandas, componendas que urbanas discordias ex ambabus familiis Gibellinæ, & Guelfæ factionis principibus, quas nobiles, plebeiique sequebantur, visum fuit æqua dignitate eas augere. Innuit hoc Albertinus Mussatus in historia lib. xi. pag. 52 primæ edit. loquens de adventu Henrici VII. Imperatoris Romam, seditionibus perturbatam: *Induciae*
funt

fiunt, decretumque &c. duos Senatores creandos per utramque Ursinorum, & Columnensium partem, moxque hæc omnia completa sunt. Creati Senatores Franciscus Matthei à Monte pro Ursinorum parte, pro Columnensi vero, Jacobus de Deva (legendum Jacobus dictus Sciarra) Johannis de Columna.

Recensendi modo sunt Senatores, quibus urbanas res administrantibus, hujus generis nummi cudi potuere. 1292 Stephanus Columna, & Ursus de filiis Ursi. 1302 Stephanus Columna Genazzani Dominus, & Franciscus Matthei Rubei de filiis Ursi. 1303 Jacobus Johannis de Columna, & Franciscus Matthei de filiis Ursi. 1344 Johannes de Columna, & Jordanus de filiis Ursi. 1347 Petrus Agabiti de Columna, & Robertus de filiis Ursi.

IV.

SENATUS P. Q. R. Leo gradiens, & in inferiori parte duæ (ut videntur) Anguillæ

ROMA CAP. MUNDI Mulier coronata, ut supra num. III.

Si re vera illæ sunt Anguillæ, hæc, stemma efficiunt Nobilissimæ familiæ Comitum Anguillariæ, militari gloria illustris; & denarius tribuendus est Francisco Anguillariæ Comiti, qui Roberti Regis Senatoris Vicarius fuit anno 1326.

SE-

V.

SENATUS POPULUS Q. R. Leo gradiens converso integro Rictu: superius crux; inferius verò Parmula in duas partes distincta, in qua ad dexteram, supra Leo, & infra globuli, & ad sinistram triplex fascia sub unaquaque earum lunulæ.

ROMA CAPUD MUNDI mulier coronata, ut supra num. I. & II.

Pertinet hic denarius Petro Stephani, seu de Stephaneschis, & Andræ Romano Senatoribus anno 1296

VI.

SENATUS P. Q. R. Leo gradiens: in inferiori parte Undæ

ROMA CAP. MUNDI Mulier coronata sedens ut supra

T A B U L A IV.

I.

SENATUS POPULUS Q. R. Leo gradiens in infima parte, duo veluti serpentum capita

ROMA CAP. MUNDI Mulier coronata sedens, ut in præcedenti tabula, num. v.

II.

SENATUS POPULUS QE. ROMANUS Leo gradiens; & infra Leo saliens, & ex altera parte, media Aquilæ imago

RO-

† ROMA CAPUD MUNDI S. P. Q. R. Mulier corona-
nata sedens , ut supra

III.

† SENATUS POPULUS Q. R. Leo gradiens : in-
ferius in circulo , media Aquilæ imago , & ex
altera parte Undæ

† ROMA CAPUD MUNDI , & parva Rosa. Mu-
lier coronata , ut supra

IV.

† SENATUS POPULUS Q. R. Leo gradiens : in-
ferius , in ovali forma , Undæ in duas partes
distinctæ , tertia pars temporis cessit .

† ROMA CAPUD MUNDI cum Rosa. Mulier
sedens , ut supra

V.

† SENATUS POPULUS Q. R. Leo gradiens : in-
fra ad dexteram , Ursinae familiæ , in medio
Arcionæ , ut videtur , & ad sinistrum latus An-
nibaldensium extant insignia .

† ROMA CAPUD MUNDI M. Mulier sedens , ut
supra

VI.

† SENATUS POPULUS Q. R. in ovali figura ad
dexteram Ursinorum arma , in medio tres lunu-
læ , in altera parte tres fasciæ dextrorsum pen-
dentes

† ROMA CAPUD MUNDI , & Rosa. Mulier coro-
nata sedens , ut supra .

TA-

T A B U L A V.

I.

SENATUS P. Q. R. Leo gradiens

ROMA CAP. MUNDI Mulier sedens, ut supra

II.

ROMA : in medio Protomes Mulieris coronatae, sinistra palmam, dextera globum gerentis. In gyro Crux.

SENATUS P. Q. R. in area Crux, quæ totam circuli superficiem occupat.

III.

Stellula. ROMA CAPUT MU : Leo gradiens

SENATUS P. Q. R. & Stellula : in medio Crux, ut supra.

IV.

ROMA CAPU. M. ac Stellula, & Leo gradiens

SENATUS P. Q. R. cum Stellula. In medio Crux, & in inferiori sinistro latere altera Stellula visitur.

V.

ROMA CAP. M. utrinque stellulis signata, & Leo gradiens

Crux, ac utrinque Stellulæ SENAT. P. Q. R. in medio Crux, & in inferiori parte stella

VI.

ROMA CAPUT flagellum, seu Vexillum inter duas Rosas. Leo gradiens

F

SE-

† SENATUS P. Q. R. flagellum , aut vexillum in medio : crux ad superius sinistrum latus , & ad inferius dexterum Stellulæ .

T A B U L A VI.

I.

† ROMA CAPUT MU. Interior circulus bifarium divisus est, in superiori parte littera S. , & lunula deorsum vergens , infra hasta transversa cum tenuis pendentibus; Vexillum esse putamus

† SENATUS P. Q. R. in medio Crux , ad unumquodque latus signa , in inferiori sinistro latere stella ; reliqua signa periere

II.

† ROMA CAPUT MU. Area in duas partes divisa , superius , circulus , hinc Stella , inde Luna dimidiata , inferius fascia , sive hasta , ut supra

† ALMUS RO. SENAT. in medio Crux , & ad quaterna latera U. R. B. S.

III.

ROMA CAPUT. M. in medio Crux

D. N. Servatoris caput

IV.

† ROMA CAPUT M. in medio Crux

† SUDARIUS. D.N. Caput, radiis ex eo emicantibus

V.

† LADISLAUS REX ETC: in medio stemma La-
dislai

† SANCTUS duæ parvæ claves decussatæ PE-
TRUS. In area duæ claves decussatæ, alligatæ-
que

VI.

† ROMA CAPUT MUNDI inde Rosa. Mulier co-
ronata sedens , ut supra

† SENATUS POPULUS Q. R. Stemma corona-
tum, in quo transversis à dextera in sinistram lit-
teris S. P. Q. R.

Ladislai utriusque Siciliæ Regis num-
mum Romæ cusum , & si ad Sæculum xv. per-
tineat , hic referre duximus , ne Pontificio-
rum nummorum seriem , ordinemque pertur-
baremus ; bis Rex ille Roma per vim , & frau-
dem potitus est : primum Anno 1405 , cum
Romani adversus Innocentium VII. seditionem
commoverunt . Sed brevi ejectus urbe fuit : se-
cundum Anno 1413 , icto enim cum Joan-
ne XXIII. fœdere , Ladislaus , nemini fidem ser-
vare solitus , variasque prætexens causas , ad-
motis ad Romanum agrum Castris , noctu
ad Statilii Tauri Teatrum , sacrasque Sanctæ Cru-
cis Aedes , perfossis moenibus , cum universo
exercitu Romam ingressus est , redacta in suam
potestatem Adriana arce , custodis perfidia .

F 2 Joan.

Joannes vero Pontifex attonitus , & nihil tale
fuspicatus , aufugiens , Viterbum se proripuit .
Ladislaus autem jam Urbis Dominus novam
Monetam in eadem urbe cudi fecit , ut inquit Theo-
dorus de Niem inter Scriptores Germanicos
Henrici Meibomii Tom. I. pag. xxii. Edit. Hel-
mestad. 1688. *Sed tandem Rex , ulciscente divino*
Numine , non absque veneni suspicione , Pe-
rusii ardentissima febre correptus , menteque aba-
lineatus , vivere desit .

BENEDICTUS XI.
 NICOLAVS BOCCASINVS TARVISINVS
 ORDINATVS
 XI. KAL. NOVEMBR. MCCCIIL.
 OBIIT
 NONIS JVLII MCCCIV.

☩ PP. BENEDICT. UND. in gyro , in medio
 Crux .

☩ S. PETR. PATRIMONIUM , *Sancti Petri Patri-*
monium , in medio duæ claves erectæ .

Post superiores denarios à nobis expositos ,
 hic primùm occurrit Benedicti XI. nomine in-
 signitus ; verùm , si accuratius perpendatur nu-
 merus , Decimus fuerat nuncupandus , ut ad-
 vertit Raynaldus ad annum 1303. num. 45. , &
 rationem affert Panvinius in annotatione ad hu-
 jus Pontificis vitam à Platina conscriptam ,
 fol. 129. Cum enim Benedictus X. occupaverit
 per vim , & simoniacè summam dignitatem ,
 ideoque in Concilio Sutrii habito anno 1050 ,
 exutus pontificatu fuerit , subrogatusque Nico-
 laus

laus II., meritò *in numeri nota ejus ratio habenda non fuerat*. Benedictus autem, de quo loquimur, vir fuit ex sacra D. Dominici familia, vitæ sanctitate, & miraculis post obitum clarus.

Crux integrum nummi aream occupat, de qua satis differuit Vir Clarissimus Jo: Vignolius explicans Hadriani denarium pag. 5. nostræ editionis.

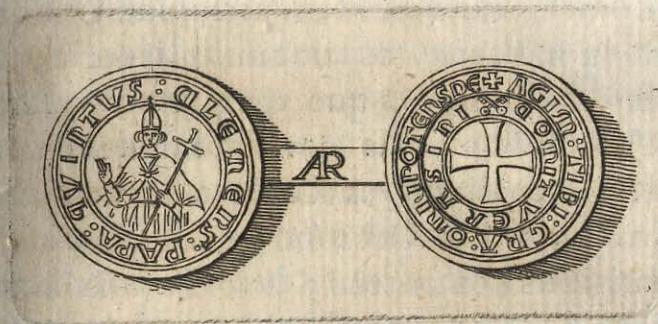
Et si quæcumque ad Romanam Ecclesiam pertinebant, sive Urbes, sive prædia, & census annui, cæteraque omnia, Patrimonii S. Petri, & Ecclesiæ Romanæ nomine appellarentur, ut ex Epistola Hadriani I. ad Constantimum Imperatorem, ejusque matrem Irenem, pluribus probat Nicolaus Alemannus dissert. Historic. de Parietinis Lateran. cap. 15. pag. 167., post sæculum tamen duodecimum peculiari hoc nomine dicta est ea Etruriæ Suburbicariæ pars, quæ hinc à reliqua, Tyberi, & Marta flaviis se jungitur, inde ad mare usque protenditur, hujusque Provinciæ caput Viterbum est, Urbs satis ampla, in qua cūsum hunc denarium putamus; ibi enim officinam monetariam fuisse eo sæculo, arguit nummus ibidem percussus ab Urbis Præfecto, quem refert Felix Contelorius de Præfecto Urbis cap. 4. post num. 45.

Claves, quæ in medio averſæ partis positiæ, visuntur, non decussatæ; sed erectæ, indi-

dicant à Domino traditam D. Petro , ejusque successoribus potestatem ; de quibus plura con-
gessit Philippus Bonannus de Numismat. Pontif.
pag. 234. , & seqq.

C L E M E N S V .

BERTRANDVS DE GOTHO BVRDEGALENSIS
ELECTVS
NONIS JVNI MCCCXV.
OBIIT
XII. KAL. MAII MCCCXIV.

CLEMENS PAPA QUINTUS . Protomes Pontificis,
sacro habitu induti , composita ad impartien-
dam benedictionem dextera manu , ac sinistra
ad crucem deferendam . Crux in media nummi
area , in gyro ad nummi oram ✕ AGIM . TIBI GRA .
OMNIPOTENS DE . ✕ agimus tibi gratias omnipotens
Deus . In illo interiore , claves decussatæ COMIT .
VENASINI Comitatus Venaifini .

Dissidentibus inter se Cardinalibus Perusi
in electione Pontificis post Benedicti XI. obi-
tum ,

tum , tandem Bertrandus Archiepiscopus Burdegalensis Pontifex electus est , qui , ut Philippo Francorum Regi gratificaretur , in Galliis morari statuit , & in Comitatu Venaissini residetiam facere , nec unquam montes transire , sicut nec fecit , quamvis potuisset , uti legitur in ejus vita à Ptolomæo Lucensi scripta apud Baluzium in Vit. Pap. Avenionensium Tom. i. pag. 25.

Cum Clemens V. in Comitatu Venaissino , Pontificiæ jam ditionis , ac , ut verisimile est , Carpentoracti , quæ ejusdem præcipua Urbs est , primùm monetariam officinam instituerit , non abs re erit disquirere , quo tempore Comitatus hic in Apostolicæ Sedis potestatem devenerit . Comitatus Venaissinus ea Regio est , quæ hinc Delphinatu , illinc Rhodano , ac Durentia fluviis , limitibus continetur ; hæc Tolosæ Comitibus paruit , usque ad Christi annum 1176 , quo detecta , damnataque est Albigensium hæresis , quæ impia Manicheorum , & Arianorum dogmata ex inferis revocaverat , eaque pestis integrum Tolosanam Provinciam invaserat , ut refert Card. Baronius ad dictum annum Tom. xii. pag. 425. Edit. Ticin.: Ad evertendam armis hanc hæresim Innocentius III. sollicitavit Philippum Francorum Regem , & anno 1208 adversus nefarios hosce homines , sacra Cruce signatorum expeditio conflata est , vide Raynaldum ad

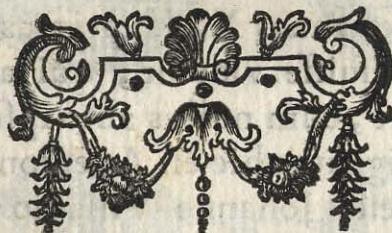
ad dictum annum num. 15, verum, cum illi Raimundum Tolosanum Comitem fautorem sibi deinde invenissent, denuo sacra contra eosdem expeditio suscepta est anno 1214., Raimundo verò repentina, infaustaque morte sublato, cum Raimundus alter, ejusdem filius, paterna scelera detestari visus fuisset, ipsi ditio illa, quæ Monfortio Comiti tributa fuerat, restituta est, se enim jure jurando obstrinxerat, terrimum illud hærefeos incendium restinctum, sed homo varius, levisque ingenii, brevi, officii sui oblitus, hæreticorum patrocinium suscepit; quamobrem Gregorio IX. Pontifice hortante, ac inpellente, in Raimundum, impietatis reum jam convictum, S. Ludovicus Galliarum Rex arma movit, eoque eum adegit, ut oblatas à Romano tit. S. Angeli Cardinale Apostolicæ Sedis Legato pacis conditiones suscipere coactus fuerit; concordiæ igitur tabulæ confectæ fuere Lutetiæ Parisiorum mense Aprili anno Domini 1228., quas legere est apud Labbeum Tom. xi. Concil. col. 419 Parisiensis Edit. In his hæc habentur, *Terra autem, quæ est in Imperio ultra Rhodanum* (in qua situs est Comitus Venafrinus) & omne jus, quod ipsi Raimundo competit, vel competere possit in ea, precise, & absolute quietavit dicto Legato nomine Ecclesiæ Romanæ in perpetuum. Altera enim citra

Rhodanum ditionis partem, Galliarum Regi cesserat: captam autem Venaissini Comitatus à Legato tunc possessionem, satis arguunt Gregorii IX. litteræ ad S. Ludovicum scriptæ Reate anno Domini 1231. dicto Concil. Tom. xi. col. 361. Raimundus verò, impetrata flagitorum venia à Pontifice, Comitatum Venaissinum beneficiario Jure traditum, obtinuit, ea lege, ut, si absque liberis masculis decessisset, una enim ei filia erat, Johanna nomine Alphonso Pictavii Comiti S. Ludovici Regis fratri nupta, Comitatus ille in Romanæ Ecclesiae potestatem recideret, ut scribit Sebastianus Fantonus Castrucius Hist. Avenionensis italicè conscriptæ tom. I lib. 2. pag. 135. Obiit autem Raimundus Comes anno Domini 1271, masculina prole nulla relicta, præmortuaque Johanna filia, ac Philippus cognomento Pulcher Galliarum Rex, ut hæres ab Alphonso patruo institutus, Venaissinum Comitatum occupavit; verùm Gregorio X. flagitante, eumdem Comitatum Apostolicæ Sedi jure debitum, restituit anno Christi 1273 Raynald. ad d. annum num. 51.

Verba illa nummi extremæ circuitus parti inscripta *Agimus tibi gratias Omnipotens Deus*, ideo apposita fuisse, perquām verisimile est, quia scilicet Clemens certo vitæ periculo divina Clementia ereptus fuerat; ea enim die, qua Pon-

Pontificia Tiara Lugduni redimitus fuit , & equestri pompa Philippo Regi Galliarum , & Carolo fratre , aliisque Principibus viris comitantibus e S. Justi Ecclesia in Urbem redibat , corruente muro ferè oppressus fuit , ipso ex equo decidente , ac Tiara è capite excussa ; ex ea autem ruina periere Johannes Britanniæ Dux , & Galhardus Pontificis frater ; hæc habentur in secunda , & sexta Vita Clementis apud supradictum Baluzium col. 23. & 97.

Denarii , quem proferimus , mentionem facit Castruccius supra allatus lib. i. pag. 8. ex Suaresio in descriptione Comitatus Venaissini ; eundem nummum sed majore , quam sit , forma , delineatum exhibuit Stephanus Baluzius ex Musæo Vaillantii initio Tom. i. Vit. Pap. Avignonensium .

JOHANNES XXII.

JACOBVS DE OSSA DE CATVRCO

ELECTVS

VII. IDVS AVGVSTI MCCCXVI.

OBIIT

IX. KAL. JVNII MCCCXXXI.

I.

S. JOHANNES B. *Sanctus Johannes Baptista*: ejusdem Sancti imago promissis capillis, & barba, pellicea veste induti, prolata dextera ad benedictionem imparienda, manuque græco more aptata, juncto scilicet annulari digito, pollici; sinistra baculum tenet, in cuius apice crux est, in superiori nummi parte supra dexterum imaginis humerum, Mitra visitur pontificia, tenuis utrimque pendentibus.

SANT. PETRH *Sanctus Petrus*; in medio flos ad lilii francici ferè formam effictus, & claves decussatae. Johannes XXII. primus ex Romanis Pontificibus fuisse videtur, qui aureum nummum cuderit, cum nullus ante ipsum percussus appareat. Signatus hic est Avenione anno Christi 1322, teste Johanne Villanio Historiarum lib. 9. cap. 169. Eamdem utrimque formam refert, quam aureus denarius Florentinæ Reipublicæ, quem à flore in eodem excalpto FLORENUM vocabant. Testatur hoc Johannes Villanius ibidem,

TAB. I.

P. 52

I

AR

II

AR

III

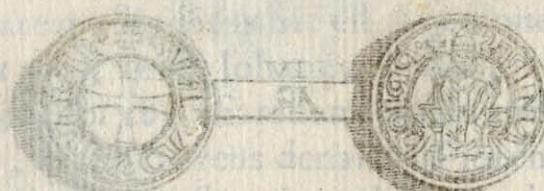
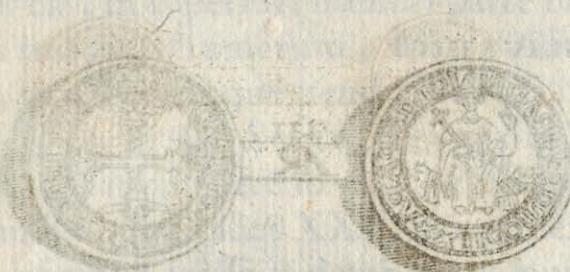
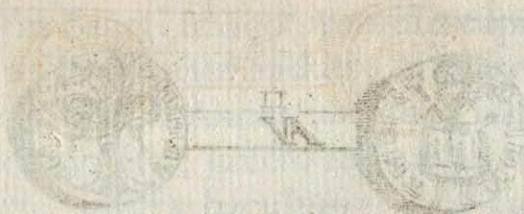
AR

IV

AR

TAB. II

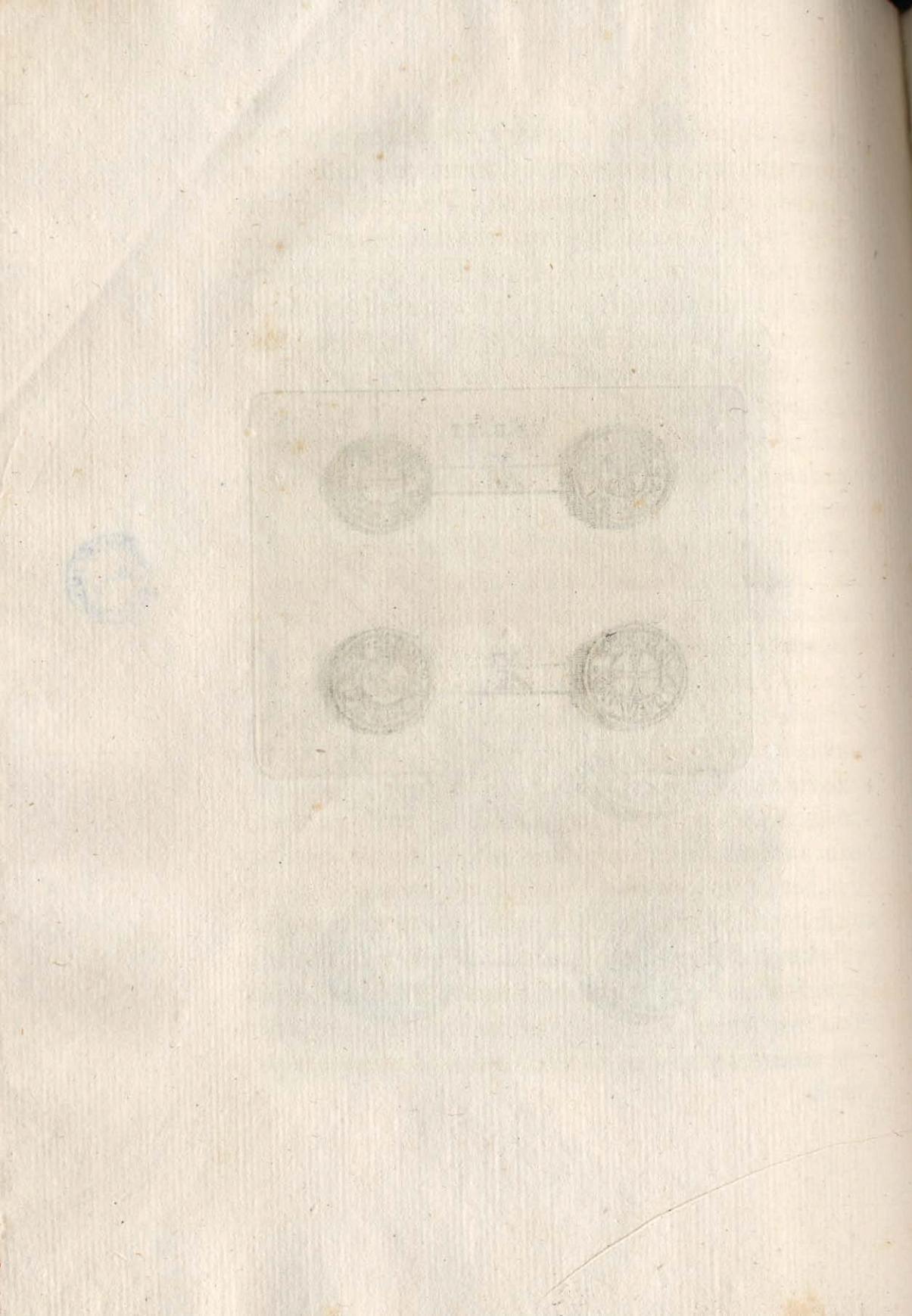

V
AE

VI
AE

dem, subdens in hoc tantum differre aureum pontificium nummum à florentino, quod in ea parte, qua flos signatus est, Pontificis nomen legatur. Verùm, aut moneta illa deperiit, vel scriptor hic memoria lapsus est, & sibi contradicit; cum aureum hunc denarium diversimodè describit eodem libro cap. 278. Ejus verba latine redditæ hæc sunt. *Eodem anno 1324 mense Decembri Johannes Papa acriter in eos invectus est, & sacris eosdem interdixit, qui aureos florenos cuderent, aut cudi facerent florenorum Florentinorum typum imitati, à pluribus enim Dynastis factum fuerat, à Montisferrati scilicet Marchionibus, ac Spinulis Genuensibus; verum Pontifex hisce actis, alios à re deterruit, semetipsum autem non coercuit, cudi enim fecit aureos nummos, à quibus in hoc tantum diversi erant, quod in parte adversa, in qua est S. Johannis imago, Johannis Pontificis nomen legeretur, ac supra, signi loco, erat Pontificia Mitra; in adversa vero nummi facie, in qua flos est, SS. Petri, & Pauli nomina legebantur: Errasse autem Villanium hæc referentem apertè apparet, non enim Pontificis nomen in nummo est, sed S. Johannis Baptistæ, quemadmodum S. Petri solius, non vero SS. Petri, & Pauli in adversa parte; præterea immerito conqueritur de Pontifice, qui, cum alios indicta poena coercere niteretur, ne similes florensis nummos per-*

cuterent, se ipsum non coercuit; Johannes enim
 illos tantum à sacrorum usu arcuit, qui captan-
 di lucri gratia, aut minoris ponderis monetam
 effecissent, aut in eadem conflanda, auro obri-
 zo, vilius aliud metallum immiscuissent, pro-
 que proba, adulterinam obtruderent, non au-
 tem eos, qui æquè probam, licet alteri similli-
 mam, solaque nota distinctam, percuterent;
 hoc idem Johannes expressè declarat in diplo-
 mate anni Christi 1317 contra veteratores, fal-
 lacesque homines, qui in Galliæ, & Navarræ
 regnis falsam monetam emittebant, ut legere
 est apud Raynaldum in appendice Tom. 15. An-
 nal. Eccl. ad dictum annum in fine num. 14. his
 verbis: alii monetam fabricatam sub vero signo
Chariss. in Christo filii nostri Philippi Regis Fran-
cia, & Navarræ illustris studiosè depravant, &
ex hoc cadit à suo recto pondere. Quamplures etiam
in locis circumvicinis, quibus de jure, aut consue-
tudine, aut privilegio jus competit fabricandi mo-
netam, signum proprium monetæ Regiæ, monetæ
sue, quam fabricant, inscribere, seu insculpere mo-
liuntur; ejusdem quantitatis, & rotunditatis, &
litterarum figuræ, quam habet moneta Regia, mo-
netæ sue, quam fabricant, quantum possunt similius,
speciem, & formam insculpunt, constituunt, & im-
ponunt, & quamvis moneta prædicta eorum ad usur-
patam similitudinem, deficiat à justo pondere argen-
ti,

*ti, & solito in Regia moneta, & more, & consue-
tudine observato, simplices tamen, & populares
personæ falluntur quotidiè ea occasione in usu mone-
tarum. Nos igitur eos, Clementis PP. V. prædeces-
soris nostri vestigiis inherentes, excommunicationis
sententia innodamus.* At negotium ingerit, quod
hoc idem diploma, totidem ferè verbis legitur
in cap. unico Extravag. de Crimine falsi fol. 84.
sed hoc tantùm intercedit discrimen, quod illud
à Raynaldo allatum ad Philippum Longum
Galliarum Regem datum est Avenione Id. Aug.
anno I., idest 1317., alterum verò dicti cap.
unici ad Carolum Pulchrum Philippi filium
Galliarum Regem anno VI nonis Julii, scilicet
anno 1322., sed hæc facili negotio conciliari
possunt, si dicamus, datum Philippo Regi diplo-
ma, non in vulgus emissum ab eo fuisse, præci-
puè, cum ille primis anni 1321 diebus obierit;
idem ergo diploma à Johanne Pontifice Carolo
Regi iterum datum, & ab ipso primùm evulga-
tum fuisse, nullus dubito. Sed ex diverticulo in
viam. Dantes Aligerius cantu 30 Inferni Ada-
mum Brixensem, qui florenum aureum, non
modo quia similem, sed quia improbum confla-
verat, in inferis loquentem adducit.

*Ivi è Romena là, dove falsai
La lega suggellata del Battista,
Perche il corpo suo arso lassai.*

Plu-

Plures autem, imò ferè omnes Europæ Principes, quibus cudendæ monetæ jus erat, aureos nummos ad florentini formam, aut proprio nomine, aut nota addita, signarunt. Cusus autem aureus Florenus Florentiæ primum fuit anno 1252, uti testantur Vincentius Borghinius in dissertationibus de Urbe Florentia parte 2. pag. 129., & Scipio Ammiratus in Histor. Florent. Tom. 1. lib. 2. pag. 97. Edit. 2., quamobrem fallitur Leblancus, qui in tractatu de monetis Gallicis pag. 154 similem aureum nummum tribuit Ludovico VI., qui obiit anno Christi 1137, aut Ludovico VII., qui obiit anno 1180; alterum verò Philippo Augusto, qui obiit anno 1223, aut Ludovico VIII. anno 1226; quare valdè dubito, an denarii illi expungendi sint è nummorum Galliarum Regum serie, ac potiùs Ludovico Hungariæ Regi tribuendi, qui Sæculo XIV. vixit; extat autem apud me aureus hujus Regis denarius, cuius in una parte S. Johannis Baptistæ imago visitur, illi à Leblanco allatæ simillima, in altera verò insignia Regni Hungariæ extant cum lemmate *Lodovicus Dei gratia Rex.*

II.

Alter aureus hic nummus superiori similimus, hoc uno tantùm differt, quod loco Mitræ, supra dexterum S. Johannis Baptistæ hu-
me-

merum, Tiara pontificia dupli corona redimita cernitur.

Tiaram Pontificiam ad Pilei formam, qui signum libertatis, ac potestatis erat, effectam, plures putarunt, eamdemque primùm gestasse S. Silvestrum, ad significandam libertatem ab Imperatore Constantino Ecclesię datam, cui postea additum fuerit aureum phrigium, quod in coronam immigravit, cum hanc, licet à Constantino oblatam, Sanctus ille Pontifex recusaverit, ut scripsit Innocentius III. in sermone, primo de B. Silvestro his verbis: *Constantinus secedens Byzantium coronam capitinis sui voluit B. Silvestro conferre, sed ipse pro reverentia Clericalis coronae noluit eam portare.* Daniel Papenbrochius originem Regni, quod Summus Pontifex gestat in capite, minimè referendam esse spuriæ Constantini donationi, ad quam Innocentius III. etiam respexisse videtur, fuso calamo, acriterque contendit, quamvis exordia deferendæ tiaræ, Sancto Silvestro ipse etiam non invitus adscribat, qui propria electione pileum adhibere coepirit Romano more, ceu libertatis symbolum, ut supra dictum est, eumque aureo phrygio, seu diademate exornarit, ut regale Sacerdotium, omnium maximum à Christo Domino Petro, ejusque successoribus collatum, significaretur. Ut cumque res se habeat

Nicolaum primum sæculo nono circulum aureum Tiaræ addidisse, ob quem Regni nomen eidem tributum, plurium opinio est. Nicolaus Alemannus de parietinis Lateranensisbus cap. 13 pag. 129. Bonifacium VIII. aliam coronam addidisse asserit Sæculo XIII. exeunte, ut Regni spiritualis, ac temporalis prærogativa exprimeretur; quod, & confirmat Carolus Cartarius in opere Italicè scripto, cui titulus *Prodromus gentilitius*, addens Bonifacium gemina corona Tiaram exornasse post editam Constitutionem *Unam Sanctam*.

Videmus certè in Pontificum monumentis ante Bonifacium VIII. tiaram Romanorum Pontificum una tantùm corona redimitam fuisse: duas verò exhibit æreum numisma ejusdem Pontificis, quod ex musæo Francisci Gualdi protulit Alphonsus Ciacconius, & insigne simulacrum Johannis XXII. ad illius sepulcrum locatum in Ecclesia principe Civitatis Avenionensis in facello S. Josephi, ut etiam denarius, de quo loquimur; quamvis, ut nihil taceamus, imago sepulcralis Bonifacii VIII., quæ in veteri Vaticana Basilica extabat, & ejus effigies pictura expressa à Jotto Florentino, quæ adhuc visitur in Basilica Lateranensi, nec non simulacrum marmoreum supra portam Urbevetanæ Civitatis positum ab ejusdem Urbis Civibus

an-

ann. 1295, unam tantum coronam proferant.
Immo, & illud Benedicti XI ejus successoris in
Ecclesia Fratrum Prædicatorum positum, quod
unum tantum in Tiara circulum designat.

III.

JOHES PAPA XXII. COMES VENASINI. Pontifex in
sede, Leonis imagine utrimque exornata, dex-
teram ad benedicendum extendit, sinistra cru-
cem tenet.

Crux in area, & in gyro AGIM. TIBI GRA.
OMNIPOTENS DEUS.

Imitari forsan voluit Johannes Clementem V, qui hæc eadem verba nummis inscribi jussit, ad agendas Deo gratias cum è summo vi-
tæ discrimine incolumis evasit, ita, & ipse post
quam Petrus de Corbario pseudo-Pontifex, qui
Nicolaus V. dici voluerat ad veri Pontificis pe-
des supplex, malè suscepta, inanique dignitate
se spoliavit.

IV.

PP. JOHANNES. Papa *Johannes*, ac supra par-
va Rosa. Pontifex sedens, ac benedicens, fini-
stra hastam tenet, in cuius apice Crux.

 Ad latus parva Rosa, & SALVE SCA CRUX.
Salve Sancta Crux.

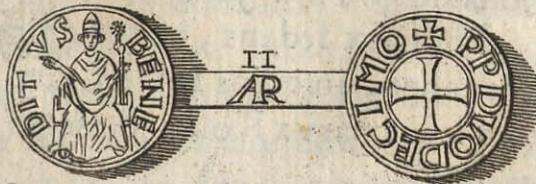
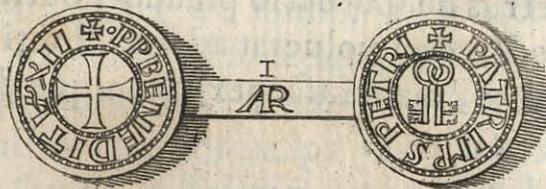
V.

† JOES PAPA XXII. binæ claves erectæ
 † PATRIM. DIV. PE. *Patrimonium Divi Petri,*
 Crux in area

VI.

† PP. JOHANNES Crux in medio.
 † VIGESIMU. SEC., in medio DUS. *Vigesimus*
secundus.

BENEDICTUS XII.
 JACOBVS FVRNERIVS APPAMIENSIS
 ELECTVS
 XVI. KAL. IANVARII MCCCXXXIV.
 OBIIT
 VII. KAL. MAII MCCCXLII.

† PP.

I.

☩ PP. BENEDIT. XII. *Papa Benedictus XII.*,
in medio Crux.

☩ PATRIM. S. PETRI *Patrimonium S. Petri*, in
medio duæ claves pendentes.

II.

BENEDITUS . *Benedictus* , Pontifex sedens pontificia veste indutus , dexteram elevat ad benedicendum , sinistra crucem tenet , & caput coopertum habet tiara , quam Regnum vocant .

☩ PP. DUODECIMO *Papa Duodecimo* , in area Crux.

Hic iterum à nobis sermo est instituendus de Tiara pontifica , quam binis tantùm coronis exornatam fuisse usque ad Johannis XXII. tempora superiùs diximus . Porrò tertiam Coronam addidit Benedictus hic , de quo loquimur , ut apertè patet ex marmoreo simulacro in principe Avenionensis Urbis Ecclesia ad ejus sepulcrum temporis diuturnitate consumptum , olim posito , quod in facello *Sartorum* nuncupato , nunc etiam supereft , atque ab Ecclesiæ ejusdem Canonicorum Collegio ad retinendam optimi Pontificis memoriam , marmoreæ basi superimpositum adhuc religiosè servatur , ut humanissimis litteris Avenione datis , consultus me docuit Illius Præsul de la Baume Episcopus Halicarnassensis , Avenionensis Ecclesiæ Præpositus ,

Vir

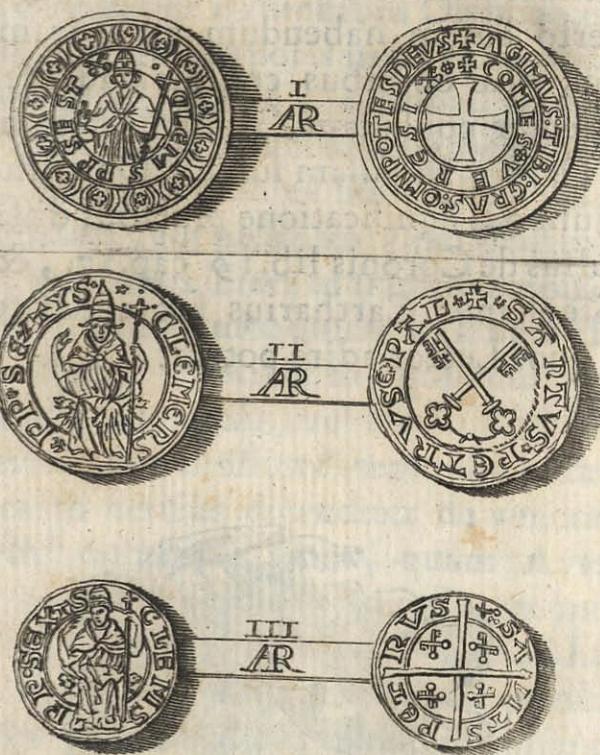
Vir doctrina, & pietate clarus, quem honoris causa hic nomino.

Auctor est autem jam commemoratus Antonius Stephanus Cartharius in Prodromo gentilitio, Benedictum XII. tertiam illam coronam Regno Pontificio addidisse, post quam anno 1336. percelebrem illam Constitutionem edidit, quæ statuit ab omnibus Orthodoxis credendum, animas corporis nexu solutas, omnique labe puras, claro Dei intuitu, ante extremum hominum, Angelorumque judicium, frui. Quare, si quæ marmorea simulacra, vel gentilitia stemmata, aut pictæ imagines hodieque subsistunt, in quibus Tiara sit triplici corona redimita, ut visitur in monumentis Urbani III., & Perusii aliorum Pontificum, qui ante Benedictum vixerent, ea omnia, vel recentius facta, vel ad posterioris ævi similitudinem restaurata sunt. Et ita certo certius dicendum de veneranda S. Silvestri pontifica Tiara, quam Avenione delatam, ac in Vaticano templo reconditam Eugenius IV. die 12 Februarii 1447 ad Lateranensem Basilicam solemnis pompa transtulit; hanc enim tribus coronis ornatam fuisse asserit oculatus testis Stephanus Infessura in Commentario Italico, quod ipse inscripsit *Diaria rerum Romanarum* paucis ab hinc annis edito à Jo: Georgio EKcardo in collectione Scriptorum, me-

medii ævi ; Scriptor autem hic afferit Eugenium
 transtulisse *lo Regno de S. Silvestro*, cioè corone
 tre d'oro , l'una sopra dell'altra , lo quale donò Co-
 stantino allo detto Santo Silvestro ; idest *S. Silve-
 stri Tiaram*, seu *Regnum*, (coronas scilicet tres
 aureas , quarum una supereminet alteram), quod
Constantinus dono dedit dicto Sancto Silvestro .
 Pro certo autem habendum est Tiaram illam
 auream , quæ omnibus conspicienda defereba-
 tur recenter conflatam , illique veterem *S. Sil-
 vestri Tiaram* inclusam fuisse . De mistica Tia-
 ræ hujusmodi significatione pluribus disseruere ,
Paschalius de Coronis lib. 19 cap. 27. , & *Anto-
 nius Stephanus Cartharius supralaudatus pag.
 216.* , quos Lector adire poterit .

CLEMENS VI.
 PETRVS ROGERIVS LEMOVICENSIS
 ELECTVS
 NONIS MAII MCCCXLII.
 OBIIT
 VIII. IDVS DECEMBER. MCCCL.II.

I.

CLEMS PP. SEST. *Clemens Papa Sextus*, duæ
 parvæ claves decussatæ, & in area interioris
 cir-

circuli Pontificis protomes solemni pontificali
veste induti (sicut etiam in sequentibus num-
mis) qui sinistra crucem tenet , dextera verò ad
benedictionem imparienda extendit . Exter-
nus , ad oram , denarii gyrus , ornatus est floscu-
lis , aut stellis .

¶ COMES VENESI. Comes Venaſinus , duæ par-
væ claves decuſſatæ , & Rosa cum inscriptione
in minori circulo , in cuius medio Crux est ; in
altero majori **¶ AGIMUS TIBI GRAS. OMNIPOTENS DEUS.**
Agimus tibi gratias Omnipotens Deus.

Et si Clemens in denario , Comes Venaſi-
nus tantum inscriptus sit , ipſe tamen Aposto-
licam Sedem Avenionensis Urbis , & Regionis ,
quæ ex ea pendet , ditione auxit anno Christi
1348 , magna auri vi à Johanna Regina empta ,
de qua re fusius à nobis agendum putamus .
Johanna Roberti Siciliæ Regis ex Carolo ejuſ
filio , & Calabriæ Principe (Johannem hunc
plerique Scriptores perperam vocarunt , ut mo-
nuit Stephanus Baluzius in notis ad vit. Pap.
Aven. tom. I. col. 859) neptis , poſt Avi mor-
tem , in Regno ſucceffit , & Andreæ Ludovici
Regis Hungariæ fratri nuptui tradita eſt ; ve-
rū cum Johanna , non eſſet iis , qui Reginam
decent , honestis moribus prædita , infelix ille
maritus , vel conjugis juffu , vel affensu , in Aver-
ſana Civitate laqueo necatus eſt , ipsaque anno

eodem Ludovico Philippi Principis Tarentini, qui Roberti Regis frater erat, filio nupsit, solutis, Pontificis indulgentia, Ecclesiasticis de consanguinitate legibus. Cum autem Ludovicus Hungariæ Rex, fratris mortem ulturus, Regni Neapolitani partem occupasset, Johanna ejus iram fugiens, Avenionem, quò jam Ludovicus ejusdem vir advenerat, ad Clementem confugit, cumque pecuniæ inopia premeretur ad avitum regnum recuperandum, assentiente etiam Ludovico viro, Avenionensem Urbem, & Regionem circumpositam octuaginta milium aureorum Florenorum de Florentia pretio Clementi Pontifici, & Apostolicæ Sedi vendidit, atque hæc pecunia, immensam eo tempore summam conficiens, Clementi, ex indictis Sacerdotiorum Provinciæ decimis, gemmisque Pontificiis oppignoratis, obvenit, ut refert Raynaldus Annal. Eccl. Tom. 16 ad ann. 1348. num. 12. Integræ venditionis hujus Instrumenti tabulæ extant apud Sebastianum Fantonum Castruccum in historia Italica Civitatis Avenionensis lib. 2. cap. 5. pag. 220. num. 22.

Sed, cum urbs illa beneficiaria Romani Imperii esset, Pontifex à Carolo IV. Romanorum Rege obtinuit, ut hic eamdem Urbem, regionemque ab Imperii jure omnino divulsam, in posterum in supremum Romanorum Pontificum,

cum , Apostolicæque Sedis jus cederet , ut legere est in Cœsareo amplissimo Diplomate Gorlitzii dato Kal. Novembris ejusdem anni 1348 , quod refert Franciscus Noguierius de Episcopis Avenionensibus & Castruccius lib. 2. cap.5. num.24. pag.227. His accedunt alii historici coœvi , qui paria testantur ; quamobrem jure optimo asserit Franciscus Pagius Jun. in vita Clementis Papæ Sexti pag. 93. falli eos , qui alio pretio , quam supra enunciato , venditionem factam dicunt , aut hanc fictam , simulatamque fuisse contendunt , vel rem peractam Johannæ Reginæ donatione ; nam ipsa certo certius dicta pecunia conductis decem ligusticis triremibus , & mille , ac ducentis equitibus germanicis , Wernerò Duce , in Regnum Neapolitanum , una cum Ludovico viro , rediit , illudque , ejectis Hungarîs , recuperavit .

Repetitur in hoc nummo idem lemma , quod in denariis Clementis V. , & Johannis XXII. legitur . *Agimus tibi gratias Omnipotens Deus . Si quis autem hoc dictum putaverit ob exactum Romana Urbe Nicolaum Laurentii , qui ejusdem dominium invaserat , à vero fortasse non aberrare arbitramur .*

II.

Parva Rosa CLEMENS inde Rosa pp. , altera Rosa SEXTUS Pontifex sedens pontificio habitu

I 2 in-

indutus dextera benedicit, & sinistra crūcem gerit.

Hac utrimque parvæ Rosæ SANTUS PETRUS,
ET PAL. Sanctus Petrus, & Paulus, in medio cla-
ves decussatæ, alligatæque.

III.

CLEMS PP. SEXTS Clemens Papa Sextus Ponti-
fex sedens, ut in superiore nummo

HSANTS PETRUS Sanctus Petrus, in medio
crux, & ad laterum areas octo parvæ claves de-
cussatæ.

INNOCENTIUS VI.

STEPHANVS ALBERTI LEMOVICENSIS
ELECTVS

XV KAL. IANVARII MCCCLII.

OBIIT

PRIDIIE IDVS SEPTEMBRIS MCCCLXII.

I
AV

II
AR

X IN-

I.

INNOCENTIUS PP. SEXTUS. Tiara Pontifícia triplici corona exornata, & infra binæ claves decussatæ, alligatæque.

SANTUS PETRUS. *Sanctus Petrus*. Imago S. Petri sedentis in cathedra ei similis, quæ adhuc religiosè servatur in Sacrofanca Basilica Vaticana, ac pontificia veste induti cum nimbo. Sinistra librum tenet, dextera claves erigit, in superiori nummi parte, supra dextrum imaginis humerum, parva Tiara visitur pontificia, triplici corona exornata, tenuis utrimque pendentibus.

In hoc aureo nummo primùm occurrit Tiara superposita clavibus, quæ superiori gentilitii stemmatis Pontificum parti ea de causa, ut opinor, apponi consuevit; illa enim coronæ loco est, non ad fastus ostentationem, sed ad significandum illum, cuius vices in terris gerunt; claves autem ad designandam potestatem à Deo ipsis traditam: de his fusè tractant hi, qui de Ecclesiasticis Ritibus agunt.

II.

INNOCEN. PP. SEXTUS *Innocentius Papa Sextus*. Pontifex sedens, ut in superioribus nummis

HSANTUS PETRUS. *Sanctus Petrus* Crux nummi aream dividens, & ad unumquodque latutus parvæ claves decussatæ

URBANUS V.
 GVILLELMVS DE GRISACO MIMATENSIS
ELECTVS
 V. KAL. NOVEMBRIS MCCCLXII.
OBIIT
 XIV. KAL. IANVARII MCCCLXXI.

I.

URBANUS PP. QUINTUS, *Urbanus Papa Quintus*. Pontifex sedens, pontificia veste indutus, dextera manu populo benedicit, sinistra crucem tenet.

☩ Utrumque parvæ claves. FACTA IN ROMA. Duæ claves decussatæ, alligatæque integrum aream occupantes.

Nummus hic Romæ percussus fuit; Urbanus enim, vix ad summum Pontificiæ dignitatis fastigium electus fuerat, vir morum sanctitate conspicuus, cum Romam petere constituit, consiliumque suum aperuit legatis à Senatu, Populoque Romano ad hoc missis, ut liquet ex Epistola ejusdem Avenione data x. Kal. Junii anno primo, idest 1363, quam refert Raynaldus ad d. annum num. 7., quamobrem memoria lapsus videtur Ecclesiæ Bonnensis Canonicus, qui secundam Urbani vitam scripsit, apud Baluzium in Vit. Pap. Aven. Tom. i. col. 402. asserit enim Avenionem ingressos Romanorum,

le-

TAB. I

p. 20

I

AR

II

AR

III

AR

TAB II

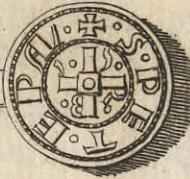
p. 70

V
AR

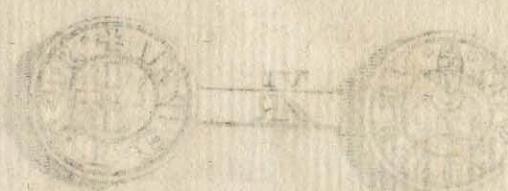
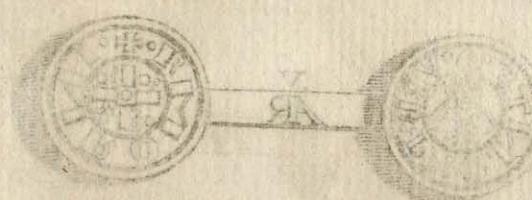

VI
AR

VII
AE

legatos mense Majo anni 1364, qui erat Pontificatus Urbani annus secundus, nisi fortè putandum sit, alios eo anno Roma legatos missos, aliosque deinde anno 1365 ad maturandum Pontificis adventum, ut apparet ex prima Urbani Vita apud Baluzium col. 370., quibus Pontifex certam professionis suæ spem injecit, ut constat ex litteris datis ix. Kal. Decembr. anno quarto apud Raynaldum ad d. annum num. 9., Professionem autem distulit Urbanus variis ex causis, usque ad annum 1367, quo Avenione in Italiā iter suscepit, reluctantibus Carolo Galliarum Rege, Cardinalibus, & aulicis omnibus, varia impedimenta interferentibus, ut testatur Franciscus Petrarcha rerum senilium lib. 9. Epist. 1.; & profecto cum Massiliam venisset, recusabant Cardinales, qui ferè omnes Galli erant, eum sequi; verùm Pontifex: *Statim ibidem duos ordinavit Cardinales, assérens, quod in capillo Capucii sui sufficienes habebat Cardinales;* unde Cardinales ejus constantiam videntes, suam audaciam prius habitam mutaverunt in timorem, & sequuti sunt eum: ut legitur in tertia Vita apud Baluzium col. 415. Mare igitur ingressus ad Corneti oram appulit, quò venere solemnes Nuntii Romanorum, pro eorum parte plenum dominium Urbis offerentes, & claves Castri S. Angeli per eos prius detenti, secum ferentes, in prima vita

Ur-

Urbani apud Baluzium col. 378, deinde Viter-
 bio recedens die xvi. mensis Octobris Romam intra-
 vit, occurrentibus sibi Clero, & Populo Romano
 ipsum solemniter recipientibus cum magno gaudio,
 & Deum laudantibus de jucundo adventu suo. Post
 annum ergo 1367, quò Urbanus Romam venit,
 cufus est primus hic nummus, uti etiam quintus,
 & sextus. Lemma autem illud, quod in
 primo denario legitur *facta in Roma*, idest *Mo-*
neta Romæ percussa italicum prorsus est, ac ea
lingua exaratum, quæ vulgò Romæ tunc tem-
poris usurpabatur, licet prima vox latina videa-
tur; non enim adhuc universa Italorum conser-
fione, ea, quæ nunc scribimus, lingua, quæque
Italica dicitur, recepta erat; quin imo elegan-
tior putabatur, qui magis latinam, quam Itali-
cam linguam calleret, ut ex pluribus doctorum
virorum scriptis Operibus, tam soluta, quam
vincita oratione, qui Sæculis XIV, & XV. floruere,
apparet; donec XVI. Sæculo de recto Italicæ,
communisque linguæ usu præcepta tradita sunt
omnium consensu probata. Sed, ut ad Urba-
num redeamus, hic anno 1370 Avenionem re-
petere voluit, causam pretexens redintegrandæ
inter Galliæ, Angliæque Reges pacis, seu uti
scribit Petrarcha rerum senilium lib. 3. Epist. 13
nonnullorum Cardinalium, & Aulicorum sua-
sionibus permotus, qui Gallicis deliciis affueti,

Ec-

Ecclesiæ dignitatem parvi faciebant. Cæteri, quos in tabula nummos exhibemus, Avenione, priusquam Romanum Urbanus venisset, cusi sunt, nam post redditum, ea in Urbe, nedum tres menses vixit.

II.

URBANUS PP. QUINTUS. *Urbanus Papa Quintus.* Pontifex sedens, ut supra

☩ Cum parvis clavibus triplici loco. Item claves in medio, ut in aliter nummo: in gyro

SANCTUS PETRUS

III.

URBAN. PP. QUNTS. *Urbanus Papa Quintus.* Pontifex sedens, ut supra.

☩ Duæque parvæ claves decussatæ. SANTUS, sequuntur duæ claves decussatæ. PETRUS. in medio Crux, & parvæ claves decussatæ ad quatuor latera.

IV.

Duæ parvæ claves, ut supra URBANUS QUNTS. *Urbanus Quintus.* In area Mitra cum vittis ex utraque parte pendentibus, & infra v. P.P. Literæ V. PP. non URBANUS PAPA significant, sed Papa tantummodo: nam V est vocalis, quæ deerat in voce *Quints*, quam idcirco monetarius sub mitra posuit. Porrò, si id non foret dicendum, vox *Urbanus* in eadem moneta bis habe-

K

re-

retur; quod nusquam factum vidimus. Consule nummum vii.

SANCTUS PETRUS, in medio Crux, & parvæ claves decussatæ ad duo latera, & ad alia latera duæ Mitræ.

V.

URB. PP. QNTS. *Urbanus Papa Quintus*. Pontificis protomes.

IN ROMA in gyro. in area quatuor litteræ scilicet V. R. B. I.

VI.

URB. PP. QNTS *Urbanus Papa Quintus*. Pontificis protomes, ut supra

S. PET., ET PAL. *Sanctus Petrus, & Paulus*. in medio V. R. B. I. ut supra.

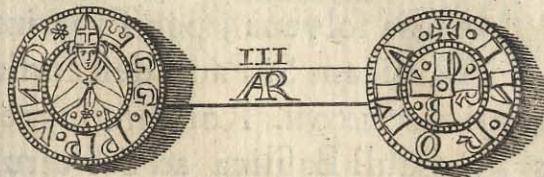
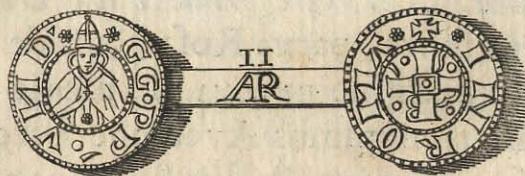
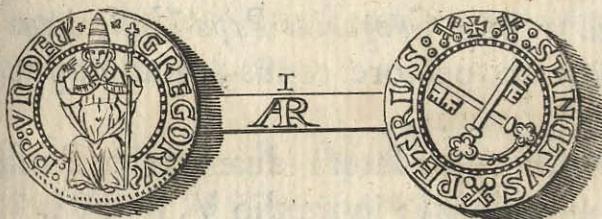
VII.

Duæ claves decussatæ URB. PP. QNTS. *Urbanus Papa Quintus*, in medio Mitra, ut in quarto nummo.

SANT. PET. E PAL. *Sanctus Petrus, & Paulus*. in area Crux, atque ad duo latera binæ parvæ claves decussatæ.

GREGORIUS XI.
 PETRVS ROGERIVS LEMOVICENSIS
 ELECTVS
 II. KAL. IANVARII MCCCLXXI.
 OBIIT
 VI. KAL. APRILIS MCCCLXXVIII.

I.

GREGORUS PP. UNDEC. *Gregorius Papa Undecimus*. Pontifex sedens pontificia veste indutus, dextera benedicit, sinistra crucem tenet.

☩, & utrumque parvæ claves decussatæ. SANCTUS PETRUS, & inter has duas voces, parvæ claves, ut supra; in nummi area duæ claves maiores item decussatæ, alligatæque.

II.

GG. PP. UND. *Gregorius Papa Undecimus*. Pontificis imago pectore tenus, quæ caput habet Tiara exornatum.

☩ Ad cujus latera duæ parvæ Rosæ cum lemmate IN ROMA: in medio V.R.B.I.

III.

GG. PP. UND. *Gregorius Papa Undecimus*. Imago, ut supra, parva Rosa, & inde corona.

☩ In margine IN ROMA; in medio V.R.B.I.

Primus nummus Avenione percussus videtur, similis enim est aliis superius allatis: ea in Urbe Gregorius moram traxit usque ad diem XIII. Septembris MCCCLXXVI., qua Avenione recessit, & Massilia solvens, per Tiberim triremi vectus, ad Basilicam S. Pauli descendit, & die XVII. Januarii MCCCLXXVII. Romam ingressus est, equitans à S. Pauli Basilica ad S. Petrum, ut in prima vita ejusdem Pontificis apud Baluzium invit. Pap. Aven. Tom. I. Col. 438. Rosæ, quæ

visuntur in secundo , & tertio numino , an ornameni tantum , an verò alia ex causa ab artifice insculptæ fuerint , incertum est , & fortè spectare ad gentilitium Pontificis stemma etiam possent , in quo tres rosæ in inferiori parte soli , quod fascia dextrorum sectum est , visuntur , aliæque tres in superiori . In tertii nummi adversa parte , in apice corona est , quæ forma ad muralem veterum Romanorum accedit , & fortasse nota est peculiaris Præfecti monetalis , vel Urbem ipsam indicat .

URBANUS VI.

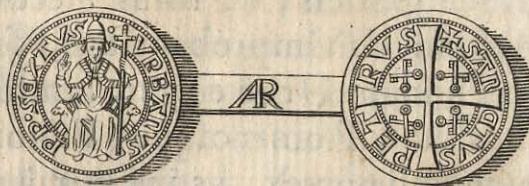
BARTHOLOMEVS PRIGNIANVS NEAPOLITANVS

ELECTVS

V. IDVS APRILIS MCCCLXXVIII.

OBIIT

IDIB. OCTOBRIS MCCCLXXXIX.

URBANUS PP. SEXTUS : Pontifex sedens ,
dextera benedicit , sinistra crucem tenet .

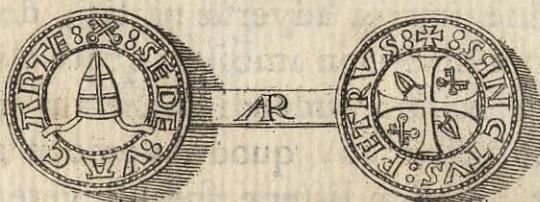
† SANCTUS PETRUS . Crux ad nummi oram
fe-

ferè extensa, in area ad quatuor angulos claves decussatæ.

Denarium, quem exhibemus delineatum, nobiscum communicavit amicus noster, dum vixit, Xaverius Scilla; ejus imaginem inventat inter schedas Hiacynti Lili, ut ipse etiam innuit in notitia nummorum Pontific. pag. xvii., & cciv. Lilius autem fuit patriæ historiæ scien-tissimus, & hujusmodi reliquiarum inferioris ævi sedulus perscrutator, ut monuit Eques Pro-sper Mandosius de Scriptoribus Romanis Tom. I Centuria 2. num. 98. pag. 136.

Denarium verò ipsum nondum vidimus, nec apud aliquem extare novimus. Turbu-lentissima autem illorum temporum conditio Urbano Pontifici monetam cudendi spatium non dedit; etenim inter tumultuantum Roma-norum voces electus, vix summum pontifica-tum ipse fuerat assequutus, cum deficientibus Cardinalibus gallicis, ac illius electionem uti per vim factam falsò improbantibus, Pseudopon-tificem in Fundana Urbe elegere, immis- sis pau-lo post in illum, Romanosque, Britonum, & Vasconum copiis; vexatus insuper à militibus ex Adriana arce ab Adversariis retenta, ponti-ficiis Palatii Vaticanæ ædibus relictis, ad S. Ma-riæ in Transtiberim templum secedere coactus est: deinde Tybur petiit, ac ob dissensiones cum

cum Johanna Siciliæ citra Pharum Regina, Regni eam jure privavit, quod transtulit in Carolum Dyrrachinum Principem, qui eo potitus est. Neapolim Urbanus profectus, bis ab ingratō Principe in custodia detentus, postea Nuceriæ obcessus, Raimundo Baucio Ursino opem ferente, demum evasit, consensaque Januensi Tirementi, Januam appulit, deinde Lucam, & Perusium se contulit, ac postremò Romam, ubi obiit pontificatus sui infeliciter acti, anno undecimo.

Nummus fortè cusus Apostolica Sede, post Urbani V. obitum, vacante anno Christi MCCCLXX. Parvæ claves decussatæ SEDE VACANTE, in area Mitra cum triplici corona, pendentibus vittis.

☩ SANCTUS PETRUS. In medio Crux, ad cuius duo latera binæ parvæ claves, ad alia, duæ parvæ mitræ.

Xaverius Scilla, in libro italica lingua conscripto, quem edidit cum hoc titulo: *Breve*

notizia delle monete Pontificie pag. 203, hunc nummum post Urbani V. mortem percussum putavit; simillimus enim est alteri ejusdem Pontificis, quem in superiore tabula exhibuimus num. iv., nec hujusmodi formæ aliis apparet in denariis Pontificum, qui, vel ante Urbanum, vel post ipsum fuere; at illud negocium facessit, quod nempe post Urbani obitum decem tantum diebus Apostolica Sedes vacaverit, quo brevi temporis spatio, vix typus insculpi poterat; verum dubium hoc removetur, si dicamus typum hunc vivente adhuc Urbano incisum fuisse in area adversæ partis, deficientibus tantum litteris in ambitu; quare aliqua necessitate, novam cudendi monetam urgente, exorta fortè ex eo, quod Avenione abfuerat Pontifex, additæ litteræ fuerint veteri averfæ partis typo, ut expeditius moneta cudi posset.

I
A

II
A

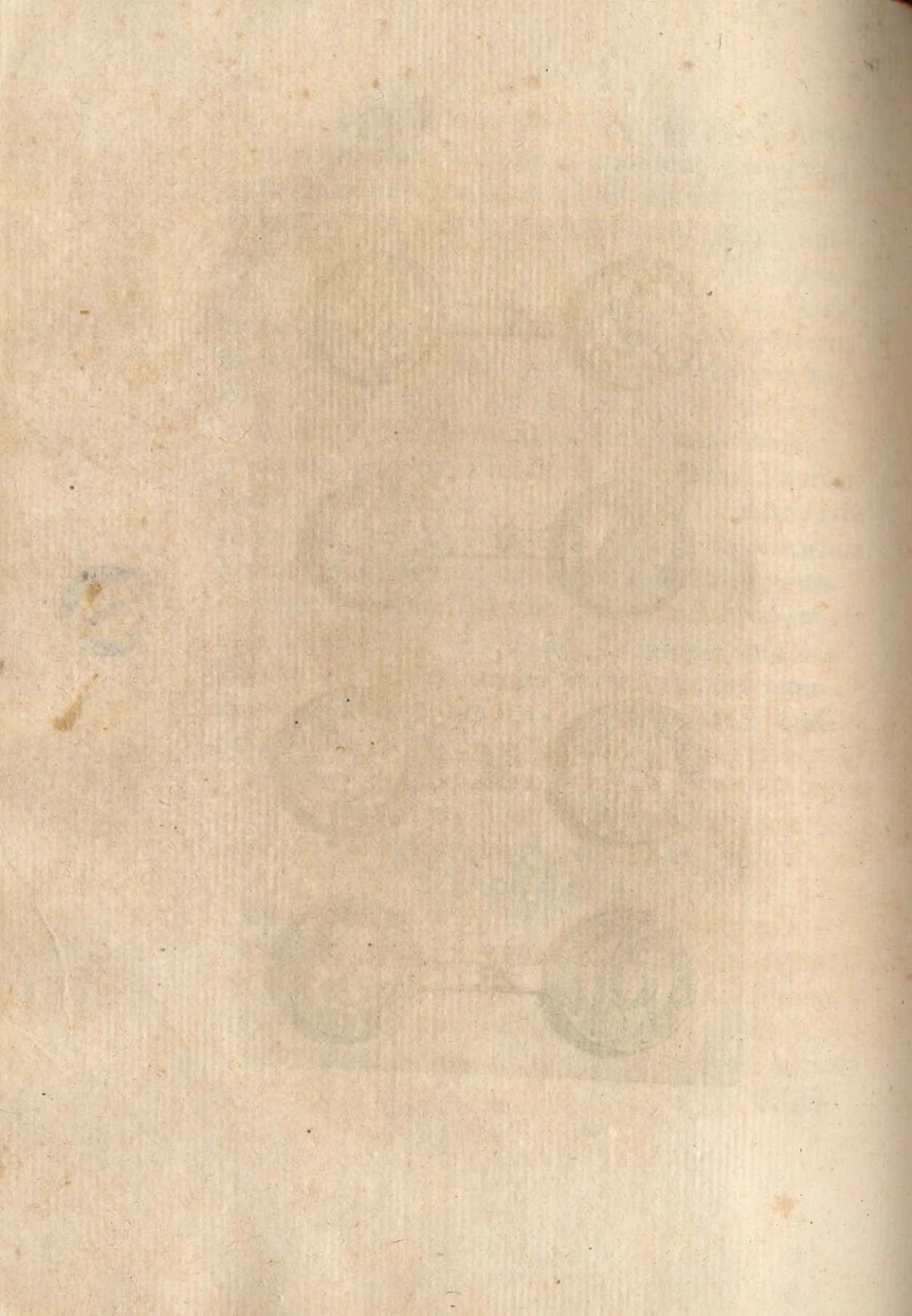

III
AR

IV
AR

CLEMENS VII.

ROBERTVS EX COMITIBVS GEBENNENSIBVS

ELECTVS

IN SCHISMATE ADVERSVS VRBANVM VI.

XIII. KAL. OCTOBRIS MCCCLXXVIII.

OBIIT

XVI. KAL. OCTOBRIS MCCCLXXXIV.

I.

 CLEMENS PP. SEPTMS *Clemens Papa Septimus*: in area Tiara Pontificia , triplici corona , ac teniis pendentibus, ornata . Utrinque claves decussatæ .

 SANCTUS PETRUS , ET PAULUS . in medio claves cancellatim dispositæ , alligatæque

II.

CLEMENS PP. SETIUS . *Clemens Papa Septimus*; in area Tiara pontificia , ut supra , gentilitio stemmati orbiculato , ac quatuor lineolis secto imposita .

S. PETRUS APOSTOLUS . *S. Petrus* pontificia veste indutus , ac sedens , qui dextera clavem gerit .

Gregorio XI. defuncto , cum pro novo Pontifice eligendo , Cardinales , qui tresdecim numero erant , disposito jam conclavi , in Vaticanas ædes convenissent , à Clero , Populoque Romano rogati fuere , ut Italum eligere Ponti-

L

ficem

ficem vellent: verebantur enim, ne, si è gallica
 natione aliquis crearetur, denuò trans alpes
 Apostolicam Sedem traduceret. Hæc primùm
 placidè, & rogantium more acta sunt, postmo-
 dum verò Romanus Populus turbidis, ac mina-
 cibus vocibus, eadem petiit, ac deinde, ut
 Romanus tantum eligeretur, inclamavit. Qua-
 tuor tunc temporis erant Cardinales Itali, &
 ex his duo Romani, reliqui Galli; verùm, cum
 inter Gallicos orta fuisset dissensio, Cardinalium
 omnium suffragiis Pontificia dignitas delata
 est Bartholomeo Prignano Archiepiscopo Ba-
 rensi Neapolitano, qui Urbanus appellari vo-
 luit. Cardinales, ut tuto evadere a furentis
 populi manibus possent, electum fuisse Pontifi-
 cem Cardinalem de Tebaldeschis evulgavere,
 qui Romanus erat; ut vero, quod actum fuerat,
 patuit, novus Pontifex solemni pompa ad Va-
 ticanæ Basilicæ fores à Cardinalibus tiara Ponti-
 ficia redimitus fuit, deinde per Urbem, nemini-
 ne reclamante, ad Sacrosanctam Lateranensem
 Ecclesiam perductus est. Verùm, cum Urba-
 nus, acrioris ingenii vir, collapsos Ecclesiasti-
 corum hominum mores restituere, & corrigere
 in melius vellet, Cardinalium, gallicorum præ-
 fertim, animos à se abalienavit. Quamobrem
 ipsi Fundana in Urbe Robertum Cardinalem
 Gebennensem in Pseudo-Pontificem elegere,

cau-

causantes canonicam Urbani electionem , tanquam minis , ac vi extortam ; Clemens autem , ita enim Robertus vocari voluit , Avenionem petiit , unde initium schismati datum , quod Dei Ecclesiam diù funestavit . Vide Raynaldum pluribus hæc referentem ad annum Christi MCCCLXXVIII. num. LVI. & seqq.

Aurei duo priores denarii Avenione cusi sunt : in secundo pseudopontificis gentilitium stemma visitur (quod in nummis nunc primūm occurrit) ad ostendandam , ut opinor , paterni generis nobilitatem ; ipse enim Gebennensis Comitis frater erat , ut legitur in prima ejusdem Vita apud Baluzium Vit. Pap. Aven. Tom. I. Col. CCCCLXXXVI.

Priorem hujus nummi partem describens Xaverius Scilla in Notitia Monetæ Pontif. italiciè conscripta pag. cciv. , cum fortè in detritum nummum incidisset , S. Petrum sedentem , elatam habere ad benedicendum dexteram scripsit ; nos autem integrum , ac ferè asperum nummum vidimus , ac tractavimus ; in quo S. Petrus dextera clavem , & sanè majoris , quam opus esset , formæ , tenet , sinistra verò volumen gerit . Unicæ clavis symbolo , satis à Domino traditam Divo Petro potestate indicari , putaverunt veteres , ut asserit Nicolaus Alemanus de Parietinis Lateranensisbus cap.x. pag. LXXXV.

L 2 idem-

idemque cap. ix. pag. LXVIII. marmor refert, Ticini in Basilica S. Michaelis afferatum, in quo insculptus est Christus Dominus unicus clavem S. Petro tradens.

III.

CLEMENS PP. SETIUS *Clemens Papa Septimus.*
Pontifex sedens, pontificia veste indutus, qui dextera benedicit, & sinistra crucem tenet.

☩, & utrinque claves parvæ decussatæ, ut etiam in inferiore gyri parte, cum inscriptione SANCTUS PETRUS. Nummi aream geminæ claves majores decussatæ, ac alligatæ, occupant.

IV.

CLEMENS PP. SEPTIMUS Pontifex sedens, ut supra in nummis II. & III.

☩ SANCTUS PETRUS, ET PAULUS. Binæ claves, ut supra, in medio ejusdem.

Nummi hi, ad exemplum aliorum à superioribus veris Pontificibus Avenione cusorum, à Clemente Pseudopontifice percussi sunt.

MONTEAGUA

ESTATE OF JAMES

12

12

I
ARII
ARIII
ARIV
AEV
AR

BONIFACIUS IX.
 PETRVS THOMACELLVS NEAPOLITANVS
 ELECTVS
 IV. NON. NOVEMBR. MCCCLXXXIX.
 OBIIT
 KAL. OCTOBR. MCCCCIV.

I.

BONIFAT. PP. NONUS *Bonifacius Papa Nonus*.
 Pontifex sedens, dextera benedicit, sinistra
 crucem tenet.

☩, & utrinque parvæ Rosæ cum inscri-
 ptione SANCTUS PETRUS, quæ binis decussatis cla-
 vibus intersecatur; ad crucis latus T. visitur,
 quod incudinis formam præfert: & fortè mo-
 netarii signum est: aream binæ claves decussatæ,
 alligatæque occupant.

II.

BONIFAT. PP. NONUS *Bonifacius Papa Nonus*,
 & parva Rosa. Pontifex sedet, ut supra.

☩ Utrinque Rosæ. SANCTUS PETRUS, ac ge-
 minæ claves decussatæ, in fine ambitus. Ad
 crucis dexteram hominis caput crinibus vel in
 nodum collectis, vel vitta redimitis, quod mo-
 netarii signum esse, ex superiori nummo conji-
 cito. In area claves, ut supra.

Utriusque nummi typus ad exemplum eo-
 rum, qui à superioribus Pontificibus Avenione
 cusi

cusi fuere , effectus fuit ; sed Romæ nè , an alia in Urbe Pontificiæ ditionis , prorsus ignoro : percussos tamen hujusmodi denarios Avenione non fuisse , certum est , ibi namque moram trahebat Clemens VII. Pseudopontifex jam ab anno Christi MCCCLXXIX. , ut legitur in prima ejusdem Vita apud Baluzium Tom. I. Pap. Aven. Col. ccccvc. atque ea in Urbe pro vero Pontifice habebatur à Carolo VI Galliarum Rege , traxeratque in suas partes Petrum Aragoniæ , & Johannem Castellæ Reges .

III.

BONIFAT. PP. N. *Bonifacius Papa Nonus*. Pontificis protomes , & utrinque parvæ Rosæ .

☩ Et Rosæ , ut supra , cum inscriptione IN ROMA . In area verò v. R. B. I. nempè URBE

Hic nummus Romæ percussus est , ut in margine legitur . Porrò Bonifacius , Pontificatus initio , Romanæ Urbis imperio integrè potiebatur , teste Gobellino in Cosmodromio Åt. vi. Cap. LXXXI.

IV.

B. PP. NONUS . *Bonifacius Papa Nonus* ; in medio tiara tribus coronis , ac teniis pendentibus ornata .

☩ DE FIRMO : in area Crux .

Cum Bonifacius Pontifex Andream Thomacellum germanum fratrem Piceni Rectorem con-

constituisset, ut eam provinciam adversus Clementis Pseudopontificis Sectatorum machinationes tueretur, Firmani cives, præ aliis, fidelem operam Andreæ præstitere; quamobrem Pontifex eidem Urbi indulxit, uti testatur Franciscus Adamus de rebus gestis in Civitate Firmana lib. I. fol. LIV. pag. II. *Merum, & mixtum imperium, ac facultatem in temporalibus per annos duodecim, tum in Comitatu, quam in Oppidis fidei suæ commissis, exigendi omnia tributa ad Romanam Ecclesiam pertinentia in usum publicum Civitatis convertenda, signatumque Pontificium diploma fuit Perusii Idibus Maii Pontificatus ejus Anno IV., idest MCCCXCIII., cufos igitur eo tempore eadem in Urbe hosce denarios fuisse ab Andrea Thomacello Bonifacii Papæ germano, vel à Firmana urbe putandum est; ut ex sequenti denario palam fiet.*

V.

PP. B. NONUS *Papa Bonifacius Nonus. Protomes Pontificis, dextra Crucem gerentis.*

 DE MACERATA in medio A. gothico, uti ajunt, charactere efficta; supra, & ad latera ejusdem quidam globuli, sive puncta visuntur.

Maceratae, uni ex præcipuis Piceni Urbi- bus, à Bonifacio Pontifice facultas concessa fuit anno Christi MCCCXCII. *cudendi, sive cudi faciendi monetas, scripto, signatoque Romæ diploma-*
te

te viii. Idus Jun. Pontificatus ejus anno iii. cum
eiusdem Urbis Prætor esset (hunc Potestatem
vocabant) Paulus de Stuffolo, à quo actum est
cum monetalibus administris de Urbicariis
nummorum symbolis typo insculpendis, ut
refert Pompejus Compagnonus in illius Civita-
tis Historia, italicè conscripta (cujus titulus
Regia Picena) part. i. lib. v. pag. cclv.

B E N E D I C T U S X I I I .

PETRVS DE LVNA ARACONENSIS

E L E C T V S

P S E V D O P O N T I F E X

I N S C H I S M A T E A D V E R S V S B O N I F A C I V M I X .

I V . K A L . O C T O B R . M C C C X C I V .

E X A V C T O R A T V S I N C O N C I L I O P I S A N O

V I . I V N I I M C C C C I X .

I T E M Q . I N C O N C I L I O C O N S T A N T I E N S I

S E S S I O N E X X V I I .

X X V I . I V L I I M C C C C X V I I .

O B I I T

M E N S E S E P T E M B R . M C C C C X X I I I .

I
ARII
AR

I.

BENEDET. PP. TRDEM. *Benedictus Papa Tertius decimus. Pontifex sedens, qui elata dextera benedit, sinistra verò crucem tenet.*

+ SANTUS PETRUS, ET PAULUS: in medio duæ claves decussatæ, & colligatæ.

II.

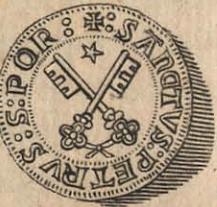
BENEDTUS PP. TRDEMUS. *Pontifex sedens, ut supra.*

+ SANTUS PETRUS, ET PAULUS. in area claves, ut supra.

Denarii, quos proferimus Avenione cusi fuere inter annum MCCCXCIV., quo improbè delatam sibi dignitatem temerè suscepit Benedictus, & annum MCCCCI., quo in Palatio Avenionensi ab illius Urbis Civibus in custodia habitus

M est;

est; cum enim anno Christi MCCCXCV. die I. Mensis Junii, ut habetur apud Baluzium Tom. I. Vit. Papar. Aven. Col. 471. In Villa nova omnes DD. Cardinales prædicti, uno excepto, scilicet Pampilonensi, in præsentia DD. Ducum Bituricensis, Burgundiæ, & Aurelianensis reputassent viam cessionis D. Papæ, & sui adversarii meliorem, breviores, faciliorem pro unione asequenda, & magis sedativam conscientiarum, ipseque Benedictus sententiam hanc jam approbasset, ac pluries hoc se facturum pollicitus esset, evulgatis etiam solemnibus litteris, vir maximè ambitiosus, postmodum adduci non potuit, ut, quæ scripserat, executioni demandaret, quin imo anno MCCCCIII. parata Gallorum, seu Aragonum ope Scapha, ex Avenionensi custodia per Rhodanum evasit, ac Massiliam aufugit; cumque jam discessissent jure, meritoque ab illius obsequio Galli, ipse Perpiganum petiit, vocatusque ad Constantiense Concilium, ibidem, Pontificatus supremo munere sese abdicantibus Gregorio XII. , & Johanne XXIII. , ad dandam Ecclesiæ pacem, ipse Pontificatus insignia deponere recusavit, quamobrem hærefoes crimine damnatus, execratusque ab omnibus, in Peniscola Oppidum in Valentia Regni peninsula sito, se abdidit, ibique miserè obiit.

I
ARII
ARIII
ARIV
AR

INNOCENTIUS VII.

COSMVS MELIORATVS SVLMONENSIS

ELECTVS

XVI. KAL. NOVEMBR. MCCCCIV.

OBIIT

VIII. IDVS NOVEMBR. MCCCCVI.

I.

INNOCENTIUS PP. VII. Pontifex sedens , ac ve-
ste pontificali indutus , qui dextera benedit ,
sinistra Crucem tenet .

☩ ac utrinque parvæ Rosæ cum inscriptio-
ne SANCTUS PETRUS , ac duabus parvis clavibus
decussatis in extrema parte ambitus . Ad dex-
terum crucis latus visitur parvum caput religa-
tis ad occiput capillis , quod Monetarii signum
esse adnotavimus ; in area claves decussatae , &
colligatae .

II.

INNOCENTIUS PP. VII. Pontifex sedens , ut su-
pra ;

☩ , & ad latera Rosæ cum Epigraphe SAN-
CTUS PETRUS , ac parvis clavibus decussatis ; in
superiore marginis parte caput , ut supra : in
medio claves , quibus imminet stella , quam
ejusdem Pontificis stemma gentilitium indicare,
mihi non dubium est .

III.

INNOCENTIUS PP. VII. Pontifex sedens , ut su-
pra .

 SANCTUS PETRUS S. P. Q. R. in medio claves ,
& stella , ut supra .

IV.

INNOCENTIUS PP. VII. Pontifex sedens , ut su-
pra .

 SANCTUS PETRUS S. P. Q. R. in medio cla-
ves , & stella , ut supra .

Nunc primùm denarii occurrunt , in quib-
us Pontificis nomini in aversa parte addatur
alterum S. P. Q. R.. Concessam olim à Summis
Pontificibus Capitolino Magistratui facultatem
monetam cudendi , jam supra monuimus , lo-
quentes de nummis à Romanis Senatoribus per-
cussis , & eorum gentilitiis insignibus signatis :
ademptam ergo iisdem hanc facultatem , ac
rursus pro temporum opportunitate sub Inno-
centio concessam , verosimillimè putandum est .
Porro , vix electo Innocentio VII. , Romanus
Populus turbas , ac seditionem excitavit , cum-
que Romani advenisset Ladislaus Siciliæ Rex ,
composita , ipso Rege interprete , ac sequestro ,
concordia est . Quare multa Romanis ultro con-
cessit Innocentius , vir quietis amantissimus , ut
videre licet in pacis capitulis , quæ refert Ray-
naldus ad a. MCCCCIV. num. XVI. Eo igitur tempo-
re

re tertium, & quartum denarium cusum fuisse
conjicio in signum grati erga Pontificem animi.
Hic autem, non abs re erit inquirere, quanam in
Urbis parte monetaria officina fuerit. Veteres
Romanos eam habuisse in Capitolino Monte,
evincit apertè Livius lib. vi. pag. m. 187. de
Manlio loquens: *damnatum, Tribuni de saxo Tar-*
pejo dejecerunt, locusque idem in uno homine, &
eximiæ gloriæ monumentum, & pœnæ ultimus fuit,
adjectæ mortuo notæ sunt, publica una, quod, cum do-
mus ejus fuisse, ubi nunc ædes, atque officina monetæ
est, latum ad populum est, ne quis patritius in arce,
aut Capitolio habitaret. Vide Nardinum Romæ
veteris lib.v. cap.xvi. pag. 318. pars autem illa
Capitolini Montis, *qua fert sublimes alta moneta*
gradus, ut cecinit Ovidius lib. i. Fastorum,
erat, ni fallimur, è conspectu Traumatocomii,
& templi B. Mariæ Consolationis. Inferiore,
autem ævo à Capitolino Magistratu monetaria
officina constituta fuit ad Capitolii radices pro-
pè Severi arcum, cui proximum erat templum
SS. Sergii, & Bacchi. Templum Concordiæ, ubi
Ecclesia SS. Sergii, & Bacchi, templum Monetæ
prope dictum locum, qui dicitur la Zecca scripsit
Nicolaus Signorilis, qui Sæculo xv. ineunte Po-
puli Romani Scribæ munere fungebatur, ac de
patria Urbe, sacrificque eo tempore ædibus, egre-
gium commentarium fecit, ac Martino V adhuc

Con-

Constantiæ moranti , inscripsit , quod nondum evulgatum , brevi in lucem emittet ex authogra- pho in Columnensi Carthophilacio asservato , concedente excelsø Principe Fabricio Columna M. Neapol. Regn. Comest. , Vir ornatissimus , ac amicus noster Franciscus Cornazzanus , qui nuper Henrici de Avila historiam elegantissimè latīnam fecit , nitidisque typis edidit . Postea verò sublata Senatoribus , ac Triumviris Capi- tolinis monetæ cūdendæ facultate , & cura , sum- misque Pontificibus unicè reddita (quod circa medium Sæculum xv. factum putamus) mone- taria officina è conspectu Æliæ arcis , ad majorem securitatem , constituta fuit , ubi nunc mensa nummularia Nosocomii S. Spiritus in Saxia , itemque publica , sita est ; demum ad Vaticanī collis radices , propè Pontificios hortos , trañsla- ta fuit ab Alexandro VII. anno Christi MDCLXV. officina , miro ingenio , novaque arte constructa , in qua , valido ruentis è summo monte aquæ im- pulsu , versatæ rotæ , calybeos typos movent , & brevi temporis spatio , magnam nummorum , cuiuscumque generis copiam , affabré signant . Nuper verò anno scilicet MDCCXXXV: Clemens PP. XII. aliam addidit monetariam officinam in eorum vico , qui precarias corollas vendunt , eodem in Palatio , in quo Sixtus V. , in pauperum subsidium , Pietatis , uti ajunt , montem locaverat .

GRE-

G R E G O R I U S X I I .⁹⁵

ANGELVS CORRARIVS VENETVS

ELECTVS

IV. NON. DECEMBR. MCCCCVI.

EXAVCTORATVS

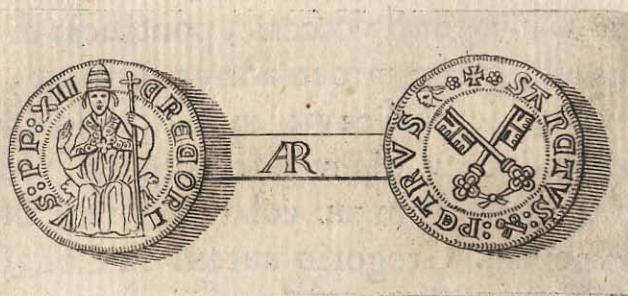
IN CONCILIO PISANO

VIII. IDVS JVN: MCCCCIX.,

ET IN CONCILIO CONSTANTIENSI

IV. NON: JVLII MCCCCXV.

PONTIFICATV SE ABDICAVIT.

I.

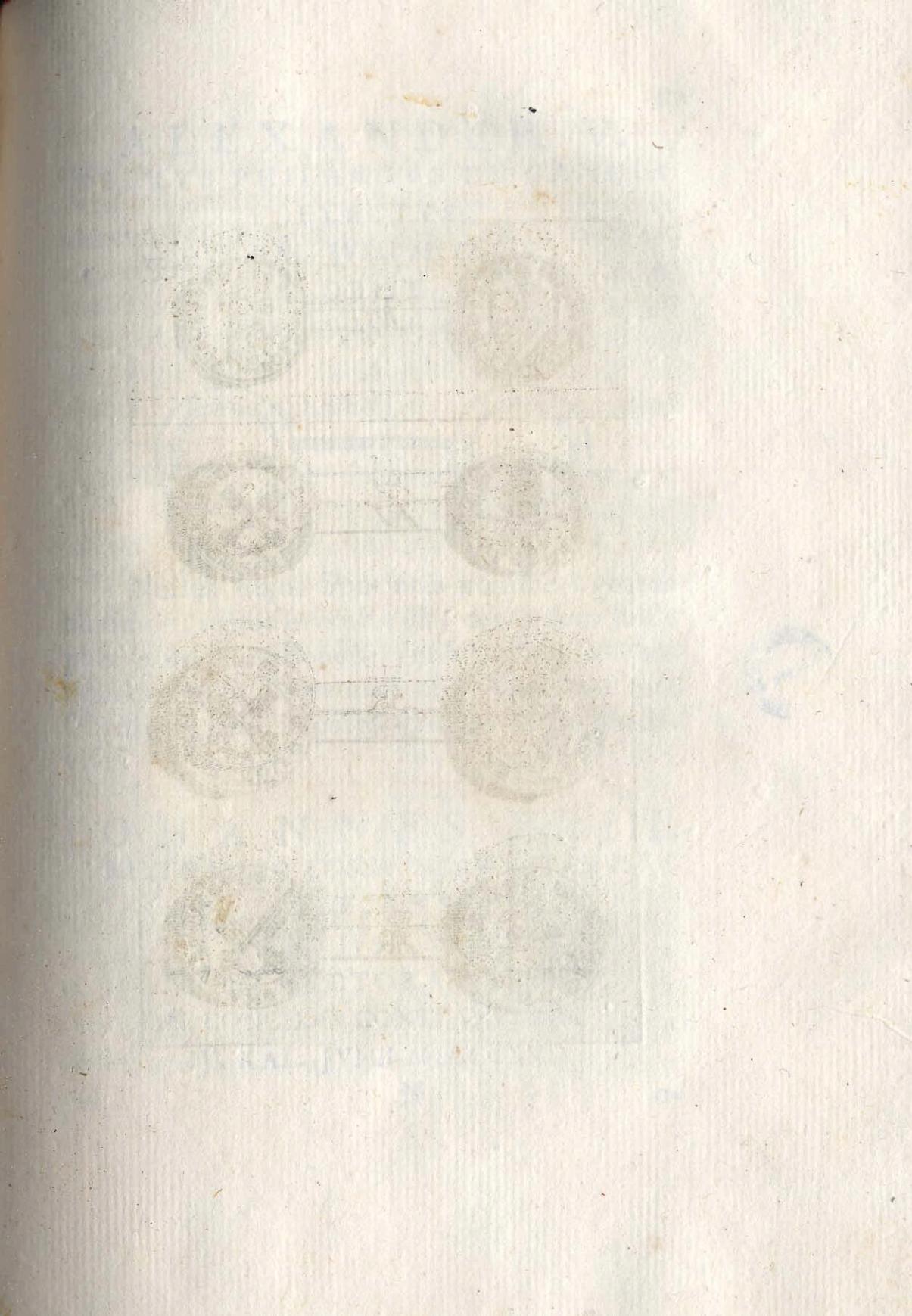
GREGORIUS PP. XII. Pontifex sedens , pontifi-
cia veste indutus , qui dextera benedit , sini-
stra crucem gerit .

☩ Et utrinque Rosæ cum inscriptione,
SANCTUS PETRUS , ac parvis clavibus decussatis .
Ad dexterum crucis latus visitur parvum caput
relijatis , ac in tergum fluentibus capillis .

Ab eodem monetali , qui superiores dena-
rios cusit , hic quoque percussus appetet ex ad-
di-

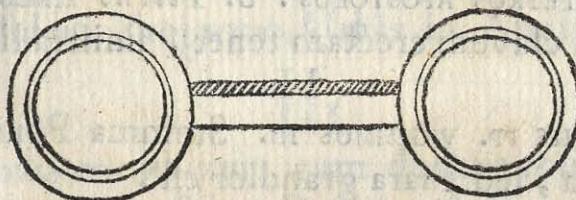
dita nummariæ officinæ nota parvi illius capit is.
Signatum verò fuisse primo Gregorii XII. anno
conjecere est, quo Romæ morabatur, sequenti-
bus enim annis, ipse, auctis ob schisma turbis,
per varias Italiam regiones jactatus, errare coa-
ctus est Benedicti Pseudopontificis dolis, & La-
dislai Neapolitani Regis perfidia; quare Savo-
nam primū petiit, deinde Lucam, ubi à Car-
dinalibus desertus est. Hi Pisas, ad celebrandum
Concilium, convenere, ad quod Gregorium vo-
cantes, cum ipse ire renuisset, in eo, Sessione xv.
habita die v. Junii MCCCCIX., pontificalia dignitate
exutus est, quam tamen adhuc retinuit, donec
tandem ea se abdicavit in Concilio Constan-
tiensi Sessione xiv. die iv. Julii MCCCCXV., vide Lab-
beum Concil. Tom. xii. col. 103. Edit. Lutet. Pa-
rif. a. MDCLXXII. Gregorio autem in Concilio Pi-
zano suffectus fuit.

ALEXANDER V.
 PETRVS PHILARGVS DE CANDIA
 ELECTVS
 VI. KAL. JVLII MCCCCIX.
 OBIIT
 IV. NONAS MAII MCCCCX.

Nullus hujus Pontificis nomine signatus nummus, adhuc inventus est, nec cusum fuisse putaverim, cum Bononiæ, nondum exacto Pontificatus anno, supremum obierit diem, toto Christiano orbe in partes trium Pontificum divisò.

JOHANNES XXIII.
 BALTHASSAR COSSA NEAPOLITANVS
 ELECTVS
 XVI. KAL. JVNII MCCCCX.
 EXAVCTORATVS
 IN CONCILIO CONSTANTIENSI
 IV. KAL. JVNII MCCCCXV.

I.

JOHES VIGESIMUS TERCIUS. *Johannes Vigesimus tertius.* Tiara tribus coronis redimita cum pendentibus tenuis, superimposita stemmati gentilicio, in cuius parte superiore areæ, est imago humanæ coxendicis, in inferiori tres fasciæ transversim ductæ, ac limbus dentatus.

S. PETRUS APOSTOLUS. *S. Petrus* stans, qui dextera clavem erectam tenet, sinistra librum.

II.

JOHES PP. VIGESIMUS III. Stemma Pontificis, ut supra, sed Tiara grandior est.

 SANTUS PETRUS, ET PAULUS. In medio duæ claves decussatæ, & alligatæ; signum illud, quod, aut septenarium numerum, aut littaram V refert, monetarii signum putandum est.

Prænobilis Cossorum familia ex Ænaria Insula ortum duxit, uti testatur genealogicæ rei peritissimus Scipio Ammiratus in opere italicè scripto de nobilibus familiis Regni Neapolitani Tom. i. pag. 83. Quamvis autem non defuerint, qui adulandi studio abrepti, ejusdem genus ex penitissima antiquitate arcesserent, ab A. Cornelio Cocco, scilicet, qui opima spolia de Laerte Tolumnio Veientum Rege retulit, ac Jovi Feretrio dicavit A. V. C. 294, uti apud Livium lib. 6. Hoc tamen quam ridiculum sit, nemo non videt. Illud vero magis simile poterant affer-

ferre eandem familiam ortum suum ex Aenaria per coxendicem significare voluisse; cum enim insula illa à forma, quam ipsa, vel Urbs, quæ in ea fuit, habuerat, vulgo *Iscbia* appellata sit à græca voce, *Ισχία*, quæ coxam significat, hinc humanam coxam gentilitii scuti symbolo Johannes apposuerit. Inclaruit hæc familia Sæculo XIII exeunte, ac deinde amplificata est Prochitæ Insulæ, Trojæque Urbis in Apulia dominatu.

III.

JOVANNES PP. XXIII. cum duabus rosis, hinc, inde litteris positis. Pontifex sedens, solemni veste indutus, dextera benedicit, sinistra crucem tenet.

 SANCTUS PETRUS. Duæ parvæ claves decussatæ, ac Rosa, unà cum capite religatis capillis, quod notam monetalis fortè indicare diximus. In medio claves binæ decussatæ, & alligatæ, ac supra Coxa.

IV.

JOVANNES PP. XXIII. Pontifex sedens, ut supra.

 & utrinque Rosæ cum inscriptione SANCTUS PETRUS. In ima gyri parte binæ parvæ claves decussatæ, cum duabus rosis ad latus, ut supra. In area claves majores decussatæ, & alligatæ.

Balthassar Cossa Cardinalis, Bononiæ Legatus post obitum Alexandri V., vivente adhuc Gregorio XII., & in Hispania Benedicto XIII. inter feralis, diuturnique schismatis turbas, Pontifex electus est. Ad has discordias compонendas, cùm Constantiæ Concilium indictum esset, Johannes eò profectus est, quò jam advennerat Sigismundus Imperator, sed ille veritus, ne pontificia dignitate se exuere ibidem cogeretur, clam Schafusam, ac deinde Friburgum aufugit, ubi captus, in carcerem prope Constantiam, Concilii jussu, conjectus est; eo autem in Concilio, causa in ipsum instructa, variisque objectis criminibus, pontificatu, cunctis approbantibus Patribus, dejectus est, & Ludovico Bavariæ Duci custodiendus, traditus. Gregorius interea XII. ultrò pontificiam dignitatem depositus; ea verò Benedictus XIII., uti contumax, omnium suffragiis privatus est; his duobus ergo sublati, Martinus V. Summus, certusque Pontifex electus fuit, cui Johannes è custodia elapsus, tandem se submisit.

Cum hi, quos proferimus, denarii argentei, ac probi, absque alterius vilioris metalli mixtura sint, conjicere est, sublatos fuisse illos improbos, quos Johannes Romæ cudi ob ærarii angustiam fecerat, de quibus loquitur Theodoricus de Niem in vita ejusdem Pontificis inter
Scri-

Script. Germanicos Henrici Meibomii pag. 18.
 his verbis: Senator Romæ pro Johanne, innumera
 vectigalia, etiam vi exigebat, voluit immutare
 antiquam monetam, nec venditores Viualium
 eandem volebant accipere, quousque dictus Balthas-
 sar (Joannes XXIII.) etiam illud edictum suum de
 illa moneta publice per vicos, & plateas dictæ Ur-
 bis, per vocem præconis publice retrahavit.

OBVIT
AR

SEDE VACANTE Pontifex sedens, qui dexte-
 ra benedicit, sinistra crucem tenet.

X SANCTUS PETRUS, ET PAULUS. In medio
 duæ claves decussatæ, & alligatæ.

Denarium hunc cusum putamus inter an-
 num 1415, & 1417, eo enim temporis inter-
 vallo, cum Constantiensis Concilii sententia
 fessione decima die xiv. Maii 1415, Pontificatus
 jure privati, & exuti fuissent Johannes XXIII.,
 & Benedictus XIII., Gregorio XII. eadem di-
 gnitate ultro se abdicante, Apostolica Sedes va-
 cavit usque ad diem xi Novembris 1417, quo
 Martinus V. Pontifex maximus electus est. Mi-
 rari

rari tamen subit hominis , qui cūdendæ monetæ
præerat, simplicitatem, qui, vacante sede, Ponti-
ficiis sedentis imaginem in nummo exhibuit .

M A R T I N U S V.

ODDO COLVMNA ROMANVS

E L E C T V S

I N C O N C I L I O C O N S T A N T I E N S I

I I I . I D V S N O V E M B R I S M C C C C X V I I ,

O B I I T

X. K A L. M A R T II M C C C C X X X I .

I.

M A R T I N U S P P. Q U I N T U S . Tiara pontificia tri-
bus coronis , ac teniis pendentibus ornata . Im-
minet scuto gentilitio , in quo Columna corona-
ta visitur .

 S A N T U S P E T R U S , E T P A U L U S . Duæ claves
decussatæ , & alligatæ .

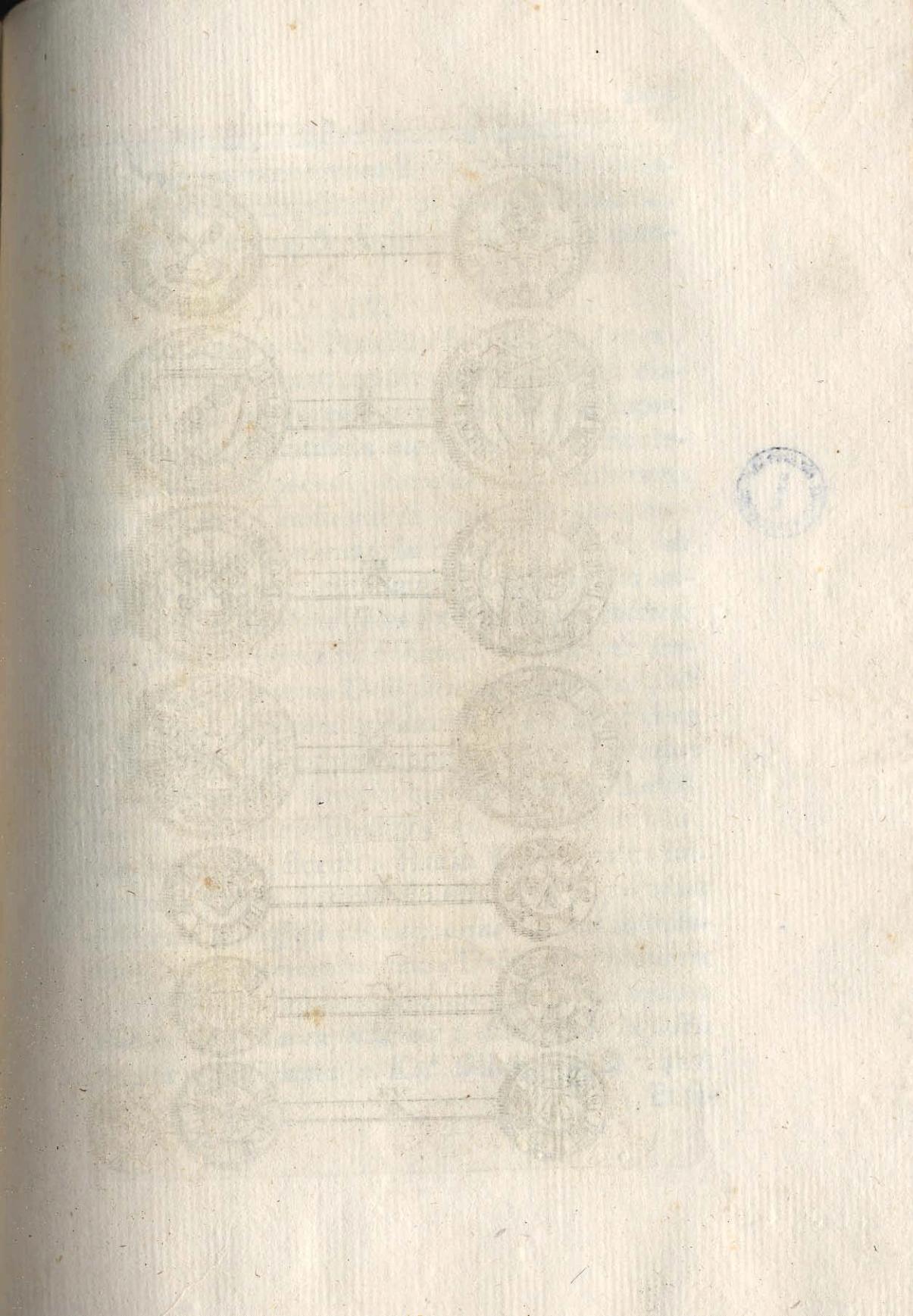
I I .

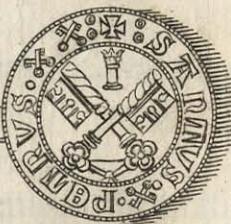
M A R T I N U S P P. Q U I N T U S . Stemma Pontificis
gentilitium , supra quod duæ claves decussatæ ,
& alligatæ , una cum Tiara .

In margine & R O M A C A P U T M U N D I . In-
area scutum corona redimitum , in quo S.P.Q.R.

I I I .

M A R T I N U S P P. V. & parvum flagellum , quod
Monetarii nota . Pontifex sedens , qui dex-
tera

P.103

tera benedit, sinistra crucem tenet.

✚ SANTUS PETRUS cum Rosa, & Siglis s.p.Q.R.
deinde parvum flagellum, ac alia Rosa visitur.
In medio claves, & superius Columna coro-
nata.

IV.

MARTINUS PP. V. Pontifex sedens, ut supra.

✚ SANTUS PETRUS, ac ter repetitæ parvæ cla-
ves decussatæ : in area quoque claves, ut supra.

Martini Pontificis electio reddidit Eccle-
siæ Catholicæ pacem, funestissimo schismate,
extincto; hic Constantia in Italiam redux, tan-
dem Romam veniens: *In Ecclesia B. Mariæ de
Populo pernoctavit, & civibus acclamantibus om-
nibus, Martino Papæ salus, & vita, per publicas
vias, & aulæis splendidas domus, hilaria, & fau-
sta omnia, & novam Urbi faciem prænuncians, ad
Vaticanum Palatium perduxerunt, teste Felice
Contelorio, qui ex veteribus monumentis hujus
Pontificis vitam scripsit post Elenchum Cardd.
pag. 12. concinit Platina, qui eodem sæculo,
quo Martinus, floruit. Hic in Vit. Pontific. fol.
m. 120. pag. 2. scribit Romam tandem pervenit
(Martinus) effusa ob-viam omni Civium multitu-
dine, effusis principibus tantæ Urbis, qui hominem
non secus, ac salutare quoddam fidus, vel unicum
Patriæ parentem expectabant; diem illum in fastis
annotavere Romani x. Kal. Octobris a. D. 1421.*

Et sa-

Et sanè Pontifex , exornata Urbe , civiumque discordiis compositis , omnium expectationi respondit , ut meritò Temporum suorum felicitas dictus fuerit . Obsequii igitur causa denarii , S. P. Q. R. nomine inscripti , cusi fuere . Clarissimæ Columnæ gentis insignia , ex qua Martinus ortum traxit , in quatuor his denariis videntur . Columna scilicet , cui supra imminet Corona , quam stemmati addidisse Jacobum dictum Sciarram , qui Ludovico Bavarо Imperatoriam coronam imposuit Romæ anno 1328 ex S. Antonino refert Raynaldus ad d. annum num. 3. Hujus familiæ proceres , ante sexcentos annos in Urbe Roma , latioque potentia , atque opibus summum claritatis locum tenuisse constat , ut scripsit Paulus Jovius initio Vitæ Pompeii Cardinal. Columnæ .

V.

Binæ parvæ claves decussatæ cum inscriptione M. PAPA QUI , & in circulo interiore N. T. V. S. , litteris in crucis formam dispositis . MARTINUS PA- PA QUINTUS .

Binæ claves decussatæ UB. FIRMAN. , in me- dio A. URBS FIRMANA , circulus ad latera , & supe- rius positis .

VI.

Parva Aquilæ Imago inter duos circulos cum Epigraphe in gyro SANTUS SAU. , & in area

area i. n. v. s. litteris ad crucis formam positis.

SANCTUS SAVINUS.

Binæ parvæ claves decussatae inter duos circulos, cum rosa, & inscriptione VB. FIRMAN. in medio A., parvis cum circulis, supra, ad latera, & infra positis.

Ludovicus Melioratus, Innocentii VII. ex fratre nepos, Firmanam Urbem, beneficiario jure obtentam, diu possedit, cumque anno 1428 obiisset, Astorius Piceni Legatus Firmum venit, ut, Pontificis nomine, illius Urbis possessionem caperet, verum Gentilis, Ludovici frater, & Firmanus, defuncti Principis filius, in arcem, quam Gerionem vocabant, se recepere, ibique à Civibus obfessi sunt, & tandem per Legatos à Firmanis Martino Pontifici missos, controversia hæc, mutuo consensu, dirempta est, concedente Martino in stipendum sexcentos aureos nummos in singulos annos Gentili, ac Ludovici filiabus dotem, quæ earum conditioni decens esset, atque ita arce dedita, Urbs illa in potestatem Pontificis devenit, plaudentibus civibus, ac in ea nummi Martini nomine insigniti cusi sunt. Vide Franciscum Adamum de rebus gestis in civitate Firmana l.2. c.55. fol.87. In parte aversa, S. Savini (de quo alias) nomen legitur, visiturque parva Aquila, quæ ejusdem Urbis insigne est, ut videre licet apud Ughellum Ital. Sacr.

O

in

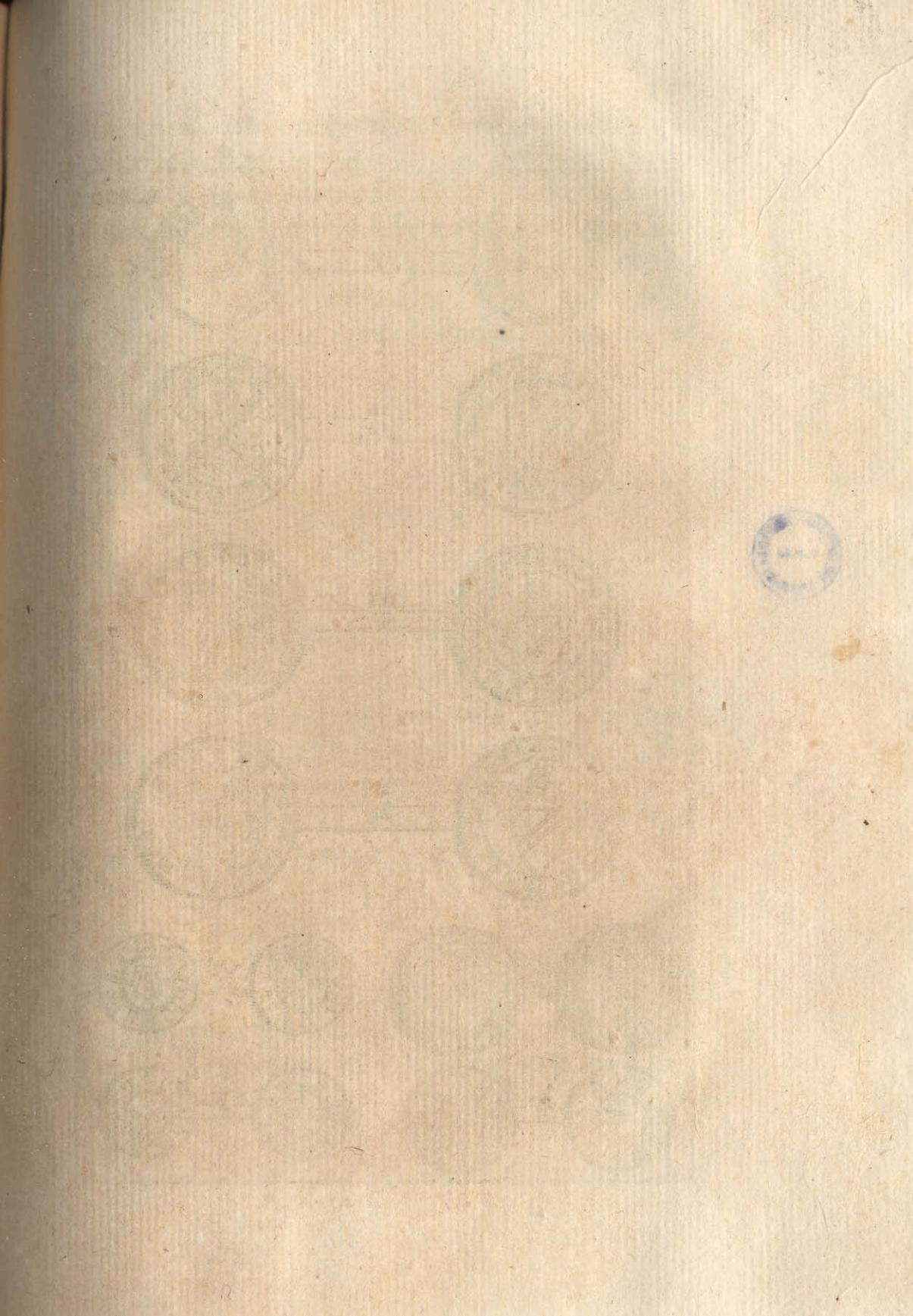
in Episcopis Firmanis Tom. 2. col. 742. primæ edit. , qui auctor , ut hoc semel moneam , exhibere solet inspicienda Urbium , de quarum Episcopis agit , insignia .

VII.

MARTIN. PAP. ac in interiore circulo A. MARTINUS PAPA , cui imposta est Columna coronata .

Turris , sive arcis imago cum inscriptione S. EMMID. D. ESCULO, quatuor ultimis litteris in area dispositis .

A sculum picenum , cuius Urbis historiam intexit Sebastianus Andreantonellus , turbulentissimis iis temporibus , quibus Guelforum , & Gibellinorum factiones Italiam mutuis cladi bus miserè divexabant , plurium impotentium hominum tyrannidi paruit , Thomæ scilicet Falzetto , Asculanoque filio , atque his à Thoma Miglianisi expulsis , cives demum , ejusdem Thomæ jugo excusso , anno 1426 Martino V. Pontifici urbem tradidere , ut habet idem auctor histor. lib. III. pag. 102. Quare eo tempore Asculum officinæ monetariæ honore auctum fuisse putaverim . Turris , sive arx , non autem Pons , ut perperam scripsit Xaverius Scylla in notitia brevi monet. Pontif. pag. 330. , ejus Urbis insigne est ; ut videre est apud Ughellum Ital. Sac. in Episcopis Asculanis Tom. I. col. 485. Additur in ipsa aversa nummi parte S. Emmyg-
dii

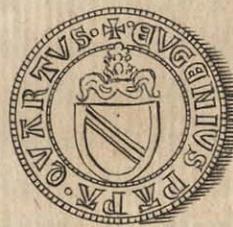
COI. P.

I
AR

II
AR

III
AR

IV
AR

V
AR

VI
AR

VII
AR

VIII
AR

dii nomen, urbis patroni, natione germani, qui
à Marcello Pontifice Asculanus Episcopus ordi-
natus, & ad prædicandum Christi Evangelium
missus, capite truncato ad Truentum amnem, Dio-
cletiano imperante, Martyrii coronam accepit,
ut legitur in Martyrologio ad diem v. Augusti,
& apud Baronium Annal. Eccles. Tom. iii. ad
an. 309. num. IV.

EUGENIUS IV.
GABRIEL CONDVL MERIVS VENETVS
ELECTVS
V. NONAS MARTII MCCCCXXXI.
OBIIT
VII. KAL. MARTII MCCCCXLVII.

I.

 EUGENIUS PP. QUARTUS. Gentilitium Pon-
tificis stemma cum fascia transversim ducta, su-
pra quod Tiara pontificia, & binæ claves

 S. PETRUS ALMA ROMA. S. Petrus stans, qui
dextera clavem, sinistra librum tenet;

II.

EUGENIUS PP. QUARTUS. Pontifex sedens, qui
dextera benedicit, sinistra crucem tenet.

In gyro ROMA CAPUT MUNDI S. P. Q. R., &
parvum flagellum; in medio claves decussatæ,

O 2 & al-

& alligatæ, supra quas stemma gentilitium Pontificis visitur.

III.

☩ EUGENIUS PAPA QUARTUS. Stemma gentilitium cum tiara, tenuis pendentibus ornata.

S. PE **☩ S. PA.** ROMA CAPUT MUNDI. **SS. Petrus,** & **Paulus** stantes. primus dextera clavem tenet, sinistra librum; alter verò dextera ensem, sinistra volumen gerit. Inferius inter utrosque Rosa.

IV.

☩ EUGENIUS ☩ PAPA ☩ QUARTUS. Pontificium stemma, supra quod Tiara cum tenuis pendentibus.

☩ S. PE. ☩ S. PA. ☩ BONONIA. **SS. Petrus,** & **Paulus** stantes, ut supra.

Martino V. Pontifice adhuc vivente, Bononiæ dominatum invaserat Antonius Bentivolus, qui illius armis impetus, vix ad officium redierat, cum Philippus Maria Vicecomes, Mediolani Dux, Bononienses Cives, Cannetolorum factioni addictos, ad seditionem excitavit anno 1424, captoque, & in carcerem conjecto pontificio Urbis Præfecto, Baptista, Cannetolus tyrannidem in illam Urbem exercuit; verum Eugenius Pontifex, eò cum suis, fœderatorumque copiis Nicolaum Piccininum misit, percelebrem illius ævi Ducem, qui, et si cum Mediolanensis Duci exercitu minùs prospexit;

sperè ad Cornelii forum pugnasset; tamen anno 1435, inita cum Philippo Maria concordia, Bononiensem urbem in Pontificis potestatem reduxit, uti narrat Pompejus Vizanius hist. Bonon. lib.6. pag.338. atque eo tempore cusum denarium putamus.

V.

† EUGENIUS PP. QUARTUS. Pontificium stemma cum Tiara pontifica desuper, & clavibus.

† ROMA. S. PAULUS S. PETRUS. Utriusque Apostoli Capita sese mutuo respicientia. Petrus dexteram, Paulus sinistram occupat.

In secundo nummo Senatus, Populique Romani nomen legitur; tanta enim Eugenii in veneratione, & gratia apud Romanam gentem fuit, ut cum Ursinorum suasu, Columnenses Martini V. ex fratre nepotes persecutus fuisset, tanquam peculatus, ut putabatur, reos, atque hi occupata Appia Porta cum armato milite, Urbem ingressi fuissent, major Civium pars pontificiis copiis se addiderit, & Columnenses Urbe excedere coegerit; verùm postea iidem Cives, aspero Francisci Condulmerii Cardinalis Eugenii nepotis responso concitati, dum de illatis à Nicolao Piccinino, Romanum agrum vastante, injuriis questum venissent, in furorem versi, Pontificem Urbe expulerunt, & novum Magistratum, qui eidem præsset, creavere, uti te-

testatur Platina ejusdem Sæculi, quo hæc accidere, scriptor in Vita Eugenii fol. 125. Deinde tamen Romam redux Pontifex, à Civibus summo cum plausu fuit exceptus, eorumque benevolentiam, ac debitum obsequium mirè sibi comparavit: ejus gesta brevi sermone complexus est eloquentissimus Æneas Silvius Piccolomineus inde Pius II. in Europa cap. 58. operum pag. 71. Edit. Venet. a. 1501, & si Oriente schismate (Eugenius) in principio sui pontificatus usque ad obitum cum Basileensibus contenderit, coronato tamen Sigismundo Cæsare, Græcorum, & Armenorum pacta cum Ecclesia Latina unione, Civitatibus Ecclesiæ, quas amiserat, recuperatis, Tyrannis per circuitum deletis, contumacia Romanorum edomita, victor inclytus veterem hominem exuit. Cum autem nusquam in Pontificum, qui post Eugenium fuere, denariis, Senatus, Populique Romani nomen appareat, conjicere datur, Eugenium, qui firmandæ pontificiæ in Urbem dominationi incubuit, Capitolinum Magistratum officiæ monetariæ jure, vi adepto, tandem aliquando exuisse.

In aureo nummo numero. I., & argenteis III. IV. & V. gentilitium Eugenii stemma expressum est, quod primùm ex summis Pontificibus Eugenium fecisse perperam scripsit Claudius Molinetus in Præfat. ad Hist. Pont. per

per numismata ; cum , ut vidimus , longe prius
hic mos invaluerit .

SS. Apostolorum Petri , & Pauli capita ,
quæ in denario num. V. visuntur , & nunc pri-
mum , licet postmodum in pluribus aliis num-
mis cūs ab iis , qui post Eugenium fuere , Pon-
tificibus ea expressa sint , apparent , indicare vi-
dentur , denarios hosce percussos fuisse post an-
num 1438 ; quo , duo Lateranensis Basilicæ Cle-
rici expoliavere majori gemmarum parte , ad tri-
ginta millium aureorum æstimationem , argen-
teas thecas , quibus sacra Apostolorum Petri ,
& Pauli capita includuntur . Cum enim luif-
sent paulo post sacrilegi fures , ultimo suppicio ,
impium facinus , gemmæ repertæ , quælibet suo
loco , unde ablatæ fuerant , repositæ sunt , in-
dicta prius solejni supplicatione , instructoque
ordine procedentibus Magistratu , ac Civibus
Romanis : Adi Josephum Mariam Sorefinum de
Capitibus SS. Apostolorum Petri , & Pauli
pag. 53. ex veteribus Scriptoribus fusius rem-
prolequentem .

V I.

In gyro binæ claves decussatæ cum inscri-
ptione EUG. PP. QUA. In area verò R. T. V. S. literis
in crucis formam dispositis .

Binæ claves decussatæ cum epigraphe UB.

FIRMAN. , & in medio A. punctis ad latera , & infra dispositis .

VII.

In margine binæ claves decussatæ cum titulo EUGENIUS PAP. in area A. , cuius superiorem , & inferiorem partem , non secus , ac latera , circumdant puncta .

Turris , sive arcis imago cum inscriptione S. EMMID. D' ESCULO , quatuor postremis litteris in medio positis .

Franciscus Sfortia Cotignolæ Comes , à Philippo Maria Vicecomite Mediolani Duce , qui totius Italiæ dominatum inhiabat , missus , simulata in Regnum Neapolitanum expeditione anno 1433 , Firmum , & Asculum , ac reliquas Piceni Urbes , occupavit , pretexens se Concilii Basileensis jussu , ad subducendum ab Eugenio Pontifice Ecclesiasticæ ditionis obsequium , advenisse , ut refert Blondus Histor. Decad. 3. lib.v. pagg. 475 , & 476. Quare Eugenius , ut illum sibi conciliaret , anno sequenti , beneficiario jure Picenum eidem contulit , addito Marchionis titulo , verum , cum Sfortia anno 1445 in Samnio contra Alphonsum Siciliæ utriusque Regem , Eugenio foedere junctum , bellum gereret , ille , qui à Sfortia Præfектus Asculanæ Urbi constitutus fuerat , Joachimum Asculanum Civem iustè ultimo supplicio affecit , qua de causa Ascu-

la-

Iani Cives ad Pontificem defecere , ejectis Urbe Sfortiæ militibus , hoc autem exemplum sequuti , una cum reliquis Picenatibus , etiam Firmani , arcem , quam Gerionem dicunt , obsedere , quæ x. Kal. Martii mensis dditionem fecit , ut legere est apud Franciscum Adamum de rebus gestis in civitate Firmana lib. 2. cap. 101 . & 103. fol. 117. & 119.

VIII.

In ambitu EUGE. PP. QUA. cum duabus parvis rosis , in area R. T. V. S. litteris in crucis formam appositis , idest Eugenius PP. Quartus .

In gyro aversæ partis UB. FULGINEI cum parva Rosa . In medio Crux circum ornata .

Trinciorum familia diu Fulginei dominationem tenuit , ex qua Conradus Ugolini filius , (qui Nicolao fratri successit anno 1421) Hic , cum subditos impotenti dominatu vexaret , Eugenius Pontifex in ipsum misit cum copiis Johannem Vitelleschum , hominem sœvum , ac immitem , qui , opem ferentibus Fulginei Civibus , facile Urbe potitus est die viii Septembris 1439 , & Nicolaum captum , una cum tribus filiis , securi percussit , uti narrat Ludovicus Jacobillus in dissertatione Italica de Fulgineo pag. 44. Quare Pontifex , redactæ in suam potestatem Urbi , mo-

P ne-

netam cudendi jus impartitus est , eo , ut conjici potest , tempore : quod propterea hujusmodi de-
narii ætatem ostendit .

N I C O L A U S V.
THOMAS LVCANVS SARZANENSIS
ELECTVS
XV. KAL. APRILIS MCCCCXLVII.
OBIIT
VIII. KAL. APRILIS MCCCLV.

I.

☩ NICOLAUS PP. QUINTUS . Tiara Pontificia tribus coronis ornata : supra eam scutum , in quo duæ claves decussatæ , & alligatæ

☩ S. PETRUS . ALMA ROMA . Sanctus Petrus stans , qui dextera clavem , sinistra librum tenet .

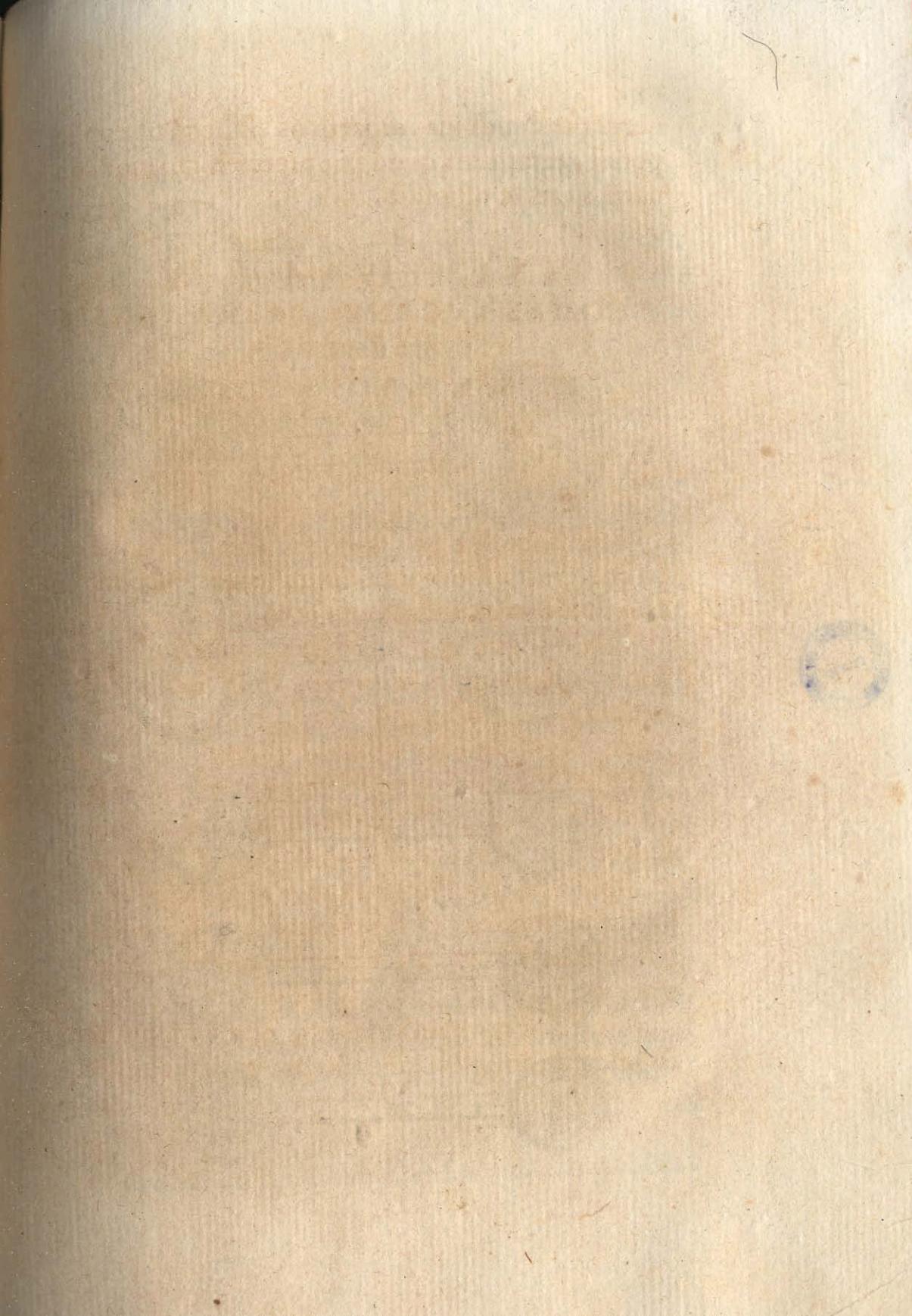
II.

In ambitu ☩ NICOLAUS PP. QUINTUS cum parva Rosa . In area Tiara pontificia , quam subter scutum , ut supra .

☩ S. PETRUS . S. PAULUS ALMA ROMA SS. Petrus , & Paulus stantes : primus dextera clavem , sinistra librum tenet , alter dextera ensem , sinistra volumen gerit .

Binas claves decussatas , quæ in scuti area in hisce nummis visuntur , pro gentilitio stem-

ma-

P. II 5

I
AV

II
AR

III
AR

IV
AR

V
AE

VI
AE

mate assumptas fuisse à Nicolao V. Pontifice,
 qui humili genere ortus erat, scripsit Paulus
 Benedicti Nicolai de Magistris, qui eodem
 tempore vixit, rudi, uti tunc Romæ in usu
 erat, italico sermone, sicut videre licet in Cod.
 Vatic. signato num. 3255., in quo hæc haben-
 tur: *Adi 4 de Marzo à 22 ore de Sabato, li Cardi-
 nali se misero in Conclave nella Minerva, e furo in
 tutto 18, e Lunedi ad ora de Terza fecero Papa
 Monsig. di Bologna, che era de Serazzano, vite na-
 zione, non aveva arme, e fece le chiavi, altrimen-
 te era valentomo de scienza, e fu Papa Nicolò V.
 idest die quarta Martii, hora sexta, Cardinales Con-
 clave ingressi sunt die Sabati in Cœnobio ad S. Ma-
 riam super Minervam numero decem, & octo, non
 ei erat stemma gentilium, cuius loco claves assu-
 pserit, ceterum egregius, doctusque vir erat, sicutque
 Nicolaus V. Electionem hanc miraculi loco du-
 cebat Dominicus Cardinalis Firmanus, uti in
 ejus Vita narrat Poggius apud Stephanum Ba-
 luzium Miscell. tom. 3. pag. 277. hominem (in-
 quir) scilicet, qui anno, & semis antea privatus
 Sacerdos, & egens fuerat, repente Pontificem crea-
 tum. Hic addere non inutile putavimus Instru-
 mentum ex libro Capitulorum Nicolai V., &
 Calisti III. fol. 1. in Vaticano Carthophilacio
 asservato, in quo constituitur à Ludovico Sca-
 ramo Cardinali Aquilejensi S. R. E. Camera-*

rio, monetariæ officinæ Præfectus, Franciscus Maria de Franciscis de Florentia.

Anno 1447 die 20 Augusti Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. Nostri D. Nicolai Divina providentia Papæ V. anno ejus primo. Infrascripta sunt pacta, & Capitula facta, inita, & firmata inter Rmum in Christo Patrem, & Dominum D. Ludovicum Miseratione Divina Tit. S. Laurentii in Damaso Præbiterum Cardinalem Aquilegian. Sanctissimi D. Nostri Papæ Camerarium agentem, & stipulantem vice, & nomine præfati D. Nostri Papæ, & Cameræ Apostolicæ ex una, & providum virum Franciscum Mariam Francisci de Florentia Magistrum Zecchæ in Civitate Romana per supradictum D. Nostrum Papam specialiter deputatum ex altera.

In primis promisit idem Franciscus, quod ipse cudet, seu cudi faciet Florenos de auro, videlicet Ducatos ligæ de xxiv. caratis secundum Ducatos Venetos, & quilibet Florenus sit, & esse debeat dimidii quarti, vel ponderis illius Ducati, qui cursum habet bodie in Urbe, & sit in eis ab uno latere sculpta Arma Domini Nostri Papæ, cum litteris circum, videlicet Nicolaus PP. Quintus, & cum Rosa à pede dictæ Armæ; ab alio latere sit, & esse debeat imago S. Petri Apostoli cum clavibus in manu, & litteris circum, videlicet S. Petrus. Alma Roma.

Item

Item promisit dictus Magister cudere, vel baterre, cudi, vel batti facere in dicta Zeccha Grossos Papales de argento, in quibus ab uno latere sint, & esse debeant imagines SS. Petri, & Pauli cum his litteris circum S. Petrus S. Paulus. Alma Roma; ab alio latere sit, & esse debeat sculpta Arma D. D. Nostri Papæ cum Mitra desuper, & cum Rosa in pede dictæ Armæ cum litteris circum. Nicolaus PP. Quintus; & quilibet dd. Grossorum sit, & esse debeat ponderis, videlicet deniorum trium, & granorum decem, & quod teneat de leuga pro qualibet libra argenti fini undecim uncias, & denarios tres, & 84 grossi, & unus denarius ponderis perficiant pondus unius libræ, & habeat de remedio de leuga pro qualibet libra denarios tres, & quod de dictis grossis promisit cudere, & cudi facere, ut supra medios grossos ad dictam rationem cum dicto remedio. Item quod dicti Grossi, & dicti medii Grossi debeant diligenter ponderari singulariter singuli, antequam extrahantur de dicta Zeccha, & quilibet Grossus sit ponderis deniorum trium, & granorum decem, & quod non varient unus ab alio per unum granum, alias devastentur, & quod dicti medii Grossi sint ponderis, & ponderari debeant Denarium unum, & granos decem, & septem pro quolibet cum remedio supradicto, alias devastentur.

Item actum, & conventum extitit inter
par-

partes prædictas, quod D. Noster Summus Pontifex faciat publicè Bannum per Urbem, quod decem grossi dictorum ligæ, & ponderis valeant, & valere debeant unum Ducatum auri de Camera, & pro prædicto pretio nullatenus ab aliquo valeant refutari, sub pœna centum Ducatorum Auri de Camera dictæ Cameræ applican. & quod secundum variationes pretii Ducati, variari debeat etiam valor dd. grossorum; ita, & taliter, quod, prout supra dictum est, semper decem grossi pro uno Ducato in omnibus negotiis dentur, & recipiantur, & quod dicti Grossi valeant, & valere debeant septem Bollendinos Romanos, & pro septem Bollendinis expendantur, & recipiantur, & quod ab aliquo non valeant refutari ad pœnam prædictam applicandam, ut supra, & ita &c.

III.

 N. PP. V. ANNO JUBILEI. Tiara pontificia gentilitio stemmati superimposita, ut supra.

 S. PETRUS. S. PAULUS ALMA ROMA SS. Petrus, & Paulus stantes, ut supra.

IV.

Parvum Pontificis scutum, in quo duæ claves decussatæ cum inscriptione in gyro s. MARII. In medio a. Sancta Maria.

Parvum iterum scutum, in quo Crux, cum epigraphe DE RECANETO. Quatuor posteriores hu-

hujus Urbis litteræ in area ad Crucis formam dispositæ sunt.

Cusum nummum hunc à Recinetensibus Civibus putamus, ad retinendam Nicolai V. Pontificis memoriam, qui eorum Urbi jus in Laureti oppidum restituit, ut refert Didacus Calcagnius in opere Italico, quod inscripsit *Memorie Istoriche di Recanati fol. 69.* Castrum verò illud postea in Urbem crevit, post divinitus in illud delatam Deiparæ Virginis ædículam, anno 1294, quæ populorum concursu, ac religione celeberrima est.

V.

 N. PP. V. *Nicolaus Papa Quintus.* binæ claves decussatæ

 ROMA. in area Sanctissimi D. N. Salvatoris vultus.

Nicolaus V., cum more majorum, referatis quatuor sacris portis, Anno Jubilei MCDL. initium fecisset, subito tanta, ut inquit Platina in ejus Vita fol. 235. pag. 2., *multitudo Romam venit, quanta nunquam antea, &c.*, cum tot advenis excipiendis, alendiisque frumentaria res, aliquique commeatus vix sufficerent, Pontifex plenam peccatorum veniam indulxit his, qui unica tantum vice, ac die, delictorum confessione peracta, sacras quatuor Basilicas inviserent, jussit que

que SS. D. N. imaginem Sudario impressam in templo D. Petri populo ostendi , erga quam, ea erat omnium pietas , ac religio , ut testante Paulo Benedicti de Magistris : *li pentori de Volti Sancti fecero gran tesoro ; idest Sacri Vultus imaginum pictores maximum lucrum fecerint ; quamobrem , nil mirum, si , & nummis eodem anno cisis, sacra illa imago impressa fuerit.*

VI.

 NICOLAUS PP. V. binæ claves decussatæ .

 DE FULGINEO ad nummi oram , in area Crux circum ornata .

Prius, quam Trinciorum gens Fulginei dominatione ejecta fuisset à Johanne Cardinali Vitellesco , uti supra scripsimus , Conradus Trinciis ineunte anno 1438 monetariam officinam ea in Urbe constituit , aureosque nummos , quos florenos vocabant , itemque æreos cudi jussit , duumviros monetales insuper instituit , Petrum Mattheum Orfinium , & Antonium Petri Biceroti , sicuti refert Durantes Dorius in Historia Italica Trinciæ familiæ lib. 4. pag. 227. , postquam verò in potestatem Eugenii Pontificis ea Urbs devenit , confirmatam ab eodem , & ab Nicolao , qui ei successit , monetam cudendi facultatem Fulginatibus , satis ex hisce nummis apparent , præcipue , cum eidem Urbi præcesset

an-

1431. Città di Genova. Comune
di Genova. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

1431. 1431. 1431. 1431. 1431.

anno 1451 Cæsar Contes Lucensis, Catharinæ
Pontificis sororis vir, ut refert Jacobillus in
dissertatione de Fulgineo pag. 45.

C A L L I S T U S III.
ALPHONSVS BORGIA VALENTINVS
ELECTVS

VI. ID. APRIL. MCCCCLV.

OBIIT

VIII. ID. AVGVSTI MCCCLVIII.

I.

☩ CALISTUS PP. TERTIUS. Stemma gentili-
tium, in quo bos pascens; & inter scuti ambi-
tum, lineamque interiorem, octo flammu-
læ, æquo spatio inter se distinctæ. Supra in-
signe, Tiara pontifícia, binæque claves decus-
satæ.

☩ s. PETRUS. ALMA ROMA. *S. Petrus* stans,
dextera clavem, sinistra librum tenet.

Gentilitium scuti symbolum nobilissimæ
inter Hispanos Borgiæ familiæ est: in eo Vacca
visitur, ut putavit Jo: Palatius in gestis Ponti-
fic. de Callisto loquens pag. 576. Taurum verò
dixit Claudius Molinetus in Pontif. numismat.,
sed Actius Sincerus Sannazarius Poeta percele-
bris de Cæsare Borgia verba faciens Epigram-
mat. lib. 1. pag. 79. alludens ad stemma gentili-

Q tium

tium Alexandri VI. Callisti ex forore nepotis ,
modò bovem , modò taurum dicit .

II.

☩ CALISTUS PP. TERTIUS . Rosa , & stem-
ma , ut supra .

☩ MODICÆ FIDEI QUARE DUBITATIS Navicula ,
in cuius medio Crux , hanc S. Petrus sinistra
manu tenet , dextera verò remo incubit .

Pontificatum adeptus Callistus ad compri-
mendum Turcarum furorem , bellum in illos
instruere cœpit , ad quod jam diu antea solemni
voto se obstrinxerat . Jusjurandum itaque pu-
blicè confirmavit , iterumque emisit , uti testa-
tur S. Antoninus part.3. tit.22. cap.14. init. , &
Chirographum ostendit , in quodam libro
sua manu scriptum , in quo se *bello* , *ma-
ledictis* , *interdictis* , *execrationibus* , & *quibus-
cumque rebus* potuerit , *Turcos Christiani nominis*
hostes sævissimos persequuturum testabatur , ut re-
fert Platina in ejus vita fol. m. 239. pag.2. , qui
etiam addit , quòd *admirati sunt omnes* , qui ade-
rant , quod homo senex , ac ferè decrepitus tantum
animi haberet . Et profectò , quod ipse promise-
rat , re præsttit , nam per universam Europam
concionatores misit , qui populos ad arma ad-
versus Turcas sumenda , concitarent , Legatos-
que ad Reges ac Principes delegavit ad sacrum
bellum capeſſendum , hosque multo auro juvit ,
& suc-

& successus piis Calisti votis feliciter respondit, nam in Hungaria ad Savum flumen, magna cum internecione, Turcæ deleti sunt, ejectique Macedonia Magni Scanderbegi virtute, & Ludovicus Scarampus Patriarca Aquilejensis cum sexdecim pontificiis tiremibus Turcicam classem, navigiorum numero longè validiorem, ad Rhodum superavit, Mitylenem, Naxum, Stalimenem Insulas in Callisti potestatem redegit, & vicitrixi classe, Asiz oras legens, finitos populos magno terrore complevit. Vide Raynald. Tom. 18. Annal. Eccles. ad an. 1457. num. 10., & seqq. Felices ob hos, faustosque eventus, quos optimus Pontifex se à Deo, Beati Petri Apostoli precibus, assequuturum, certa cum spe, jam mente conceperat, denarium hunc cudi voluisse ipsum credimus, eo lemmate apposito MODICÆ FIDEI QUARE DUBITATIS, ut, Servatoris nostri exemplo, eos modicæ fidei homines exprobraret, qui tam ardua, capularem ferè senem tentasse, admirati fuerant, ac forsan irriferant.

III.

 CALISTUS PP. TERTIUS. Rosa, & stemma-te, ut supra .

 S. PETRUS . S. PAULUS . ALMA ROMA . S. Pe-trus . S. Paulus stantes .

IV.

In gyro CALISTUS PP. TERTIUS : In area bos :
In ambitu ROMA CAPUT MUNDI . In medio
Crux .

Hi nummi Romæ cusi sunt , de qua Urbe
Callistus benemeritus est , nam preter sacram
D. Priscæ Ædem in Aventino instauratam , mæ-
nia Urbis diruta , ac ferè solo æquata , restituit , ut
scripsit Platina in ejus Vita fol. m. 241. pag. 2.

V.

CALISTUS PP. III. duæ claves decussatæ .
DE FULGINEO . In medio Crux circum or-
nata .

Eo tempore nummum hunc Fulginei per-
cussum verisimile est , quo , Petrus Ludovicus
Borgia supremus S. R. E. armorum Præfectus ,
à Callisto Pontifice patruo Spoletum , ac Fulgi-
neum Urbes summa cum auctoritate gubernan-
das suscepit , ut refert Jacobillus dissertatione
de Fulgineo pag. 46. scilicet die xvii Decembris
anno 1456.

PIUS

PIUS II.

ÆNEAS SILVIUS PICCOLOMINÆVS SENENSIS
ELECTVS

XIV. KAL. SEPTEMBR. MCCCCLVIII.

OBIIT

XIX. KAL. SEPTEMBR. MCCCCLXIV.

I.

PIUS PAPA SECUNDUS Stemma gentilitium
Pontificis , in quo Crux , & in hac quinque lu-
nulæ æquis inter se spatiis distinctæ , supra cla-
ves , & Tiara

S. PETRUS . ALMA ROMA . S. Petrus facerdotali
habitu indutus , qui dextera clavem , sinistra
librum tenet .

II.

PIUS PAPA SECUNDUS stemma , ut supra .

Rosa : SANTUS PETRUS . SANTUS PAULUS . am-
bo Apostoli stantes , inter hos littera M. cum
cruce desuper , monetarii , ut putamus , signum .

Pius , cum optimi Pontificis partes exple-
ret , adeo Romano Populo acceptus fuit , ut ad
sacram expeditionem adversus Turcas profici-
scentem die decima octava Junii 1464. ad Pon-
tem Milvium , effusa patentibus pratis Civitas ,
abeuntem consalutaret , ac redditum felicem abeunti
precaretur , ut refert Joannes Antonius Campan-
nus in vita ejusdem Pontificis , inter ejus opera
pri-

primæ editionis, quæ est ad manus, in qua
Typographus chartis numerum apponere ne-
glexit.

III.

PIUS PAPA SECUNDUS. stemma, ut supra.

DIRIGE DNE GRESSUS NRO. *dirige Domine,*
gressus nostros. Pontifex in navi ad puppim se-
 dens cum Tiara, habituque solemni, dexteram
 elevat ad benedicendum, sinistra Vexillum te-
 net, in quo Crux, ante ipsum in eadem navi
 altare, cui superimpositum Sanctissimum Eu-
 charistiæ Sacramentum in argentea, elataque
 Theca, per Christalla, omnibus conspicien-
 dum; utrinque visuntur duo candelabra cum
 accensis facibus. In celeberrimo illo Mantuæ
 habito conventu anno 1460., in quo aderat ma-
 gnus Principum numerus, magnaue Legato-
 rum convenerat vis, Pius Pontifex, luculentif-
 sima oratione, omnibus suadere conatus est, ut
 privatis simultatibus posthabitatis, Turcis, qui
 jam Italiae imminebant, communi decreto bel-
 lum indicerent; verum optimi Pontificis vota
 irrita fuere, mox enim Europæ Principes, ex-
 terno, sacroque bello relicto, mutuis odiis alter
 in alterius exitium, arma converterunt. Pius
 autem animum non despontit, sed omnem ope-
 ram impendit, ut hi motus sedarentur, & an-
 no 1463, compositis in Italia rebus, sacram ex-
 pe-

peditonem repetere aggressus est , initoque cum
 Venetis , ac Burgundiæ Duce , foedere , bellum
 adversus teterrimos illos Christiani nominis ho-
 stes , solemniter evulgavit , proposita etiam iis ,
 qui ultrò sacræ huic militiæ nomen darent , ple-
 na noxarum venia , & anno sequenti Anconam
 profectus est , quo appulerat Christophorus
 Maurus cum Veneta classe ; navim ergo con-
 scandens Pontifex , mare transmissurus erat , ad
 inferendum hostibus in adversis oris bellum ,
 verum in eadem Urbe gravi morbo decumbens ,
 quo tentatus in itinere fuerat , e vita migravit ,
 majori cum Christiani populi damno , quam suo:
 sacram hanc expeditionem , futuramque ipsius
 navigationem , nummo notari voluit Pontifex ,
 consiliumque secum in navi deferendi Christi
 Domini Corpus (uti ante ipsum Pontifices sum-
 mos facere consueuisse , doctissimus vir optimè
 noverat) expressit . Si nummus hic noster An-
 gelo Rocchæ , eruditissimo cæteroqui viro , in-
 notuisset , qui librum conscripsit *de Sacro sancto*
Christi Corpore à Romanis Pontificibus iter consi-
cientibus præferendo , non assuerisset fortasse ,
 operum Tom. I. pag. 49. Clementem VII. , dum
 è Liburno Massiliam peteret , ad colloquium
 cum Francisco Rege habendum , in Tiriemi ,
 quæ ipsum vectum sequebatur ex Blasii de Ce-
 sena diariis Cœremonialibus , Sanctissimum Eu-
 cha-

charistiæ Sacramentum, tunc primum in maritimo itinere, secum detulisse; sacrum autem hunc morem soli Romani Pontifices retinuere, quamvis, primis Ecclesiæ saeculis, Christianis omnibus id fas esset, refert enim D. Ambrosius de obitu S. Satyri, hunc, cum Cathecumenus esset, instante naufragio, ab initiatis, Corpus Christi deferentibus, accepisse, narratque Jo: Diaconus lib. I. cap. 33. vita S. Gregorii Magni, Maximianum Syracusanum Episcopum idem egisse, proximo denunciato naufragio, vide Angelum Roccham pag. 41.

IV.

PII PP. II. PON. A. III. Aream occupat Crux, & in ea quinque lunulae, ut supra, Piccolomineæ gentis stemma.

PROVINCIAE DUCAT. in medio binæ claves decussatae.

Postremus Comes Valentiniensis, & Dienensis, suos illos Comitatus, posthabitis propriis ex fratre nepotibus, à quibus male habitus, & in carcerem conjectus fuerat, reliquit Carolo VII. Francorum Regi. Hic pro ea comitatuum parte, quæ ad Romanam Ecclesiam pertinebat, obsequium Callisto III. praestitit, ut refert Gobellinus in Commentariis Pii II. lib. 9. inter opera Cardinalis Papiensis edit. Francofurt. 1614. pag. 220. Carolo Rege defuncto, Ludovicus

cus XI. filius , ob non observatas à Patre conditio-
nes , à supradicto Comite in Testamento ap-
positas , religione motus , eosdem Comitatus ,
qui ad Romanam Ecclesiam jure optimo ex Te-
stamento devoluta fuerant, ultrò Pio II. restituit,
à quo Terræ trans Rhodanum sitæ , Regi tradi-
tæ sunt , easdemque *ab omni feudo , vassallagio ,*
ligio , & homagio , ac fidelitatis juramento , quod
Pontifici , & Romanæ Ecclesiæ præstiterat , li-
beravit: ut videre licet in litteris bullatis ejus-
dem Pii apud Raynaldum Annal. Eccles. Tom.
19. ad 1462. num. 13. datis in Abbatia S. Salva-
toris Clusinæ Dioecesis anno 1462. III. Kal. Aug.
Pontificatus anno quarto , qui annus est dissertim
in denario indicatus .

V.

PAPA PIUS SECUNDUS. Crux , & stemma , ut
supra .

ROMA CAPUT MUNDI . in medio Crux .

VI.

PIUS PAPA II. in area binæ claves decussatæ.

DE FULGINEO . in medio Crux .

A Pio II. Pontifice , cuius sororem matri-
monio sibi junctam habuerat , Comes Jacobus
Ptolomeus Fulginei , Spoleti , & Assisi urbibus
prefectus est die 26 Augusti anni 1459 , ut refert
Jacobillus dissertat. de Fulgineo pag. 46. Pius
deinde eandem Urbem invisit , dum iter Anco-

R nam

130

nam versus, ad bellum sacrum profecturus, age-
ret, & in ea, seditionem à Civibus, auctore Nico-
lao quodam cognomento Taccha, excitatam in-
venit adversus Civitatis Præsidem Franciscum
Patricium Episcopum Cajetanum, ut legitur in
Commentariis Jacobi Cardinalis Papiensis lib. I.
pag. 362. Quamobrem Pius, teste Jo: Antonio
Campano in ejus vita: *Fulginensum quosdam*
(discedens) subsequi ad Assisum jussos, relegavit,
præfinito ad redditum suum exilio, ausos, & cætus
cogere, & Præfecto urbis, ubi ille Italia discessisset,
jam tunc insidias perstruere, tyrannidem sibi per
cædem arrepturos.

PAULUS II.

PETRVS BARBV S VENETVS

ELECTVS

III. KAL. SEPTEMBR. MCCCCLXIV.

OBIIT

VIII. KAL. AVGVSTI MCCCCLXXI.

I.

PAULUS PP. SECUNDUS stemma gentilitium
Pontificis, in quo leo saliens cum fascia trans-
versa; supra Claves decussatæ, & Tiara.

S. PETRUS S. PAULUS ROMA. Ambo Apostoli
stantes.

II.

II.

PAULUS PP. SECUNDUS. stemma , ut supra .

ALMA ROMA . Mulier prægrande velum am-
babus manibus expansum tenet , in quo imago
Vultus SS. D. N. Jesu Christi expressa est . De
Acheropita SS. D. N. Vultus imagine , Sudario
excepta à pia fœmina , quam Veronicam dicunt ,
& ab eadem Romam allata , alibi fusè jam egi-
mus .

III.

PAULUS PP. SECUNDUS stemma gentilitium ,
Pontificis , ut supra .

S. PETRUS S. PAULUS . ALMA ROMA . utrique Apo-
stoli stantes , ut supra .

De hisce tribus denariis , duobus scilicet
aureis , ac tertio argenteo , quorum primus Du-
catus Papalis , alter Florenus de auro de Camera
vocatus est , ac de eorum pondere , satis , super-
que agitur in actis publicis contractus inter
Pontificii Ærarii Præfectum , & officinæ mone-
tariæ præpositum , quæ , cum evulgata non dum
fuerint , non inutile ea hic referre visum est .

Anno 1468. die 5. Augusti Pontificatus San-
ctissimi in Christo Patris , & Domini Nostri D.
Pauli Divina Providentia Papæ secundi Anno quar-
to ; Instrumenta sunt , Pacta , Conventiones , & Ca-
pitula inita , facta , conclusa , firmata inter R̄num
D. Angelum Episcopum Feltren. unum ex Præiden-

R 2 tibus

I

II

III

IV

V

VI

VII

Lib. I. capitul.
Paul. II. fol.
189.

tibus in Camera Apostolica de mandato SS. D. N. Papæ, & ejusdem SS. D. N. Papæ Thesaurieratus officium gerentem &c. de mandato, ut afferuit, SS. D. N. Papæ præfati sibi vivæ vocis oraculo facto, ac ejusdem, & Apostolicæ Cameræ vice, & nomine agentem, & stipulantem ex una, & honorabiles viros Æmilianum Piermattei de Orfinis de Fulgineo, & Petrum Paulum Francisci de la Zeccha civem Romanum socios stipulantes, capitulantes, recipientes, & promittentes ex alia, partibus in, de, & super Zeccha monetarum in Alma Urbe, & locis infrascriptis per eosdem Æmilianum, & Petrum Paulum, infrascriptis modis, formis, pactis, & conditionibus exercenda, quorum capitulorum tenor sequitur, & est talis, videlicet; in primis siquidem præfati Æmilianus, & Petrus Paulus promiserunt eudere, vel cudi facere ducatos Papales ligæ xxiii. Caratorum juxta ligam auri ducatorum Venetorum, videlicet conformem sagio, seu Tocchæ de consilio, & in præsentia bonorum Mercatorum, ac Consulum Banckeriorum, & Aurifabrorum hujus Almæ Urbis, & Suprstantium, & Assagiatorum præfatæ Zecchæ nunc existentium, faciendum, & pro Toccha ipsius Zecchæ deinceps perpetuò tenendam, & conservandam, & quod quilibet Ducatus Papalis sit, & esse beat dimidium quarti unciae, idest unum octavum unciae, minus dimidio grano, qui octavus constituit denarios tres, qui tres denarii faciunt

gra-

granos 72. ad rationem xxiii. granorum pro quolibet denario, ita quod ducati Papales 96., cum duobus tertiiis, ponderent unam libram, & sint in uno latere Imagines SS. Petri, & Pauli cum litteris circum: S. Petrus S. Paulus. Roma; in alio latere arma Sanctissimi Domini Nostri Papæ cum litteris circum, videlicet. Paulus PP. Secundus.

Item præfati Æmilianus, & Petrus Paulus promiserunt cedere, seu cudi facere Florenos de auro de Camera ligæ similiter xxiii. Caratorum juxta ligam auri ducatorum Papalium, & Venetorum, videlicet conformem Tocchæ supradictæ, & quod quilibet Florenus sit, & esse debeat granorum 69., & unius octavi grani, ita, quod Floreni 100. auri de Camera in auro hujusmodi, ponderent unam libram auri, & sit, & esse debeat in uno latere Imago Veronicæ cum litteris, circum circa. Alma Roma, in alio latere sint arma SS. D. N. Papæ cum scuto diversificato à ducato Papali, & circum circa sint litteræ, videlicet. Paulus PP. Secundus.

Item promiserunt dicti Magisiri Zecchæ cedere, seu cudi facere grossos Papales de argento, in quibus ab uno latere sint Imagines SS. Petri, & Pauli cum litteris circum, videlicet. S. Petrus S. Paulus. Alma Roma, ab alio latere arma Sanctissimi D. Nostrí Papæ cum mitra Papali desuper, & cum litteris circum. Paulus PP. secundus, & quilibet grossus sit ponderis trium denariorum, & quinque granorum
cum

cum uno quinto alterius grani , & teneat de liga argenti fini , pro qualibet libra , undecim uncias , & tres denarios , & quod 89. grossi cum dimidio perficiant pondus unius libræ , & habeant de remedio , videlicet de liga , tres denarios pro qualibet libra , & de pondera dumtaxat unum denarium . Et ita &c.

IV.

PAULUS PP. II. PONT. MAX. A. I. stemma , ut supra.

S. PETRUS S. PAULUS. PROVINCIÆ DUCAT. SS. Apostoli stantes , ut supra , in medio Monetarii signum , ut in altero denario Pii Secundi .

Nummus hic Avenione cusus est , eo tempore , quo Renatus Provinciæ Andegavi Comes , Neapolitani Regni hæres à Joanna II. Regina testamento relictus fuit , adversus Alfonsum Aragoniæ Regem , ab eadem Joanna in filii locum , olim adscitum ; & licet ea adoptio improbata , ac rescissa fuerit , tamen , & si regnum illud , extinta Joanna postrema ex Caroli I. Andegavensis stirpe , ad supremum Romanæ Ecclesiæ dominium jure devolutum esset , Eugenius Pontifex , primum Renato favere visus est anno 1435. , diviso in partes universo regno , aliis Renatum , aliis Alfonsum ad imperium vocantibus , sed cum res male cessisset , coactus est Renatus in Gallias redire : defuncto autem Alfonso , cui Ferdinandus , ex minus justis nuptiis , filius succedit

cessit , Renatus , Caroli VII. Galliarum Regis auxiliis confisus , in Italiam rediit , & feliciter ad Sarnum , collatis signis pugnans , Ferdinandi copias delevit anno 1460. , sed versa deinde , Fortunæ alea , Regno Neapolitano iterum ejus , bellum renovare meditabatur ; hoc , cum avertere Paulus II. , Pontificatus initio , cuperet , ad sedandas inter utrumque Regem discordias , hæc tractatio haberi copta est , ut nempe Pontifex Avenionem , & Venaissinum Comitatum Renato traderet , ea tamen lege , ut hic , omnia in regnum utriusque Siciliæ jura in perpetuum dimitteret , & Ferdinandus Aquilæ Vestinorum Urbis , ejusque agri possessionem Ecclesiæ Romanæ redderet , sed hæc tractatio diù agitata , tandem evanuit , cum interea Renatus in Insula Ænaria vixit , fugatusque , in Provinciam redierit . Vide Castruccium in Historia Urbis Avenionensis fusè hæc narrantem lib. 3. cap. 3. num. 2. pag. 340.

V.

PAULUS PP. II. MAX. ANCON. stemma , ut supra .

SANCTUS PETRUS APOSTO. *S. Petrus in navicula retem ambabus manibus tenens.*

Paulo II. Pontifice. Alexander Oliva S.R.E. Cardinalis , Anconitanæ Marchiæ Legatus anno 1469. concordiam inter Anconitanos , & Æsinos cives , qui diuturnis simultatibus mutuo se se

fese divexaverant , constituit , ut narrat Julianus
Saracenus Histo. Anconit. parte 2. lib. x. pag.
274. quamobrem eo tempore denarius hic per-
cussus fuisse videtur , cum longe diversi sint ,
qui ejusdem Urbis nomine (& si pontificio pa-
reret imperio) percussi visuntur .

VI.

PAULUS PP. SECUNDUS . stemma , ut supra .

ALMA ROMA. Pontifex sedens solemni Pontifi-
cia ueste indutus , qui Tiaram triplici Corona
redimitam tenens , dextera benedicit , sinistra
volumen gerit .

VII.

PAULUS PAPA II. stemma , ut supra .

DUCAT. SPOLETANI. S. Petrus in navicula
retem trahens .

X I S T U S I V.

FRANCISCVS ROBOREVS SAVONENSIS

E L E C T V S

V. IDVS AVGVST. MCCCCLXXI.

O B I I T

PRIDIE IDVS AVGVST. MCCCCLXXXIV.

I.

SIXTUS PP. QUARTUS . scutum gentilitium , in
quo robur , seu quercus aurea : supra claves , &
Tiara .

I
ARII
ARIII
ARIV
ARV
AR

SANCTUS PETRUS. ALMA ROMA *S. Petrus in navicula retem trahens.*

Hujus nomen, contra Ortographiæ leges (Sixtus) constanter, cum in nummis, tum in numismatibus Pontificum legitur, quem errorrem sequutus est monetarius etiam in altero hujus nominis Pontifice, qui Sæculo xvi. exeunte fuit; Xystus enim à græca voce dicendus fuerat non Sixtus, ut rectè monuere, qui orthographicas res tractarunt.

In aureo hoc denario, quem proferimus, primum occurrit D. Petri imago in navicula, retia in mare projecta, tenentis, ad quam naviculam lepide allusit ejusdem ævi scriptor Joannes Jovianus Pontanus in festivis Dialogis Oper. To. 2. pag. 327. Edit. Basil. ubi ait: *An Oceano vectari cupitis aurea navicula:* quem locum initio Tom. i. explicavit Petrus Summontius, qui primus Pontani opera edidit, scribens: *per naviculae imaginem pontificios aureos designat.*

II.

SIXTUS III. PONT. MAX URBE REST. Pontificis caput

PUBLICÆ UTILITATI. stemma, ut supra.

Jure merito Xistus Urbem restaurasse publicæ utilitati dicitur, primum enim *ad Romam exornandam omnino conversus, pontem jam primum disiectum (Aurelium scilicet) quem Romani cives*

S me-

merito ruptum vocabant, magna cura, & impensa
 à fundamentis ex Tyburtino lapide restituit ad utili-
 litatem Populi Romani, peregrinæque multitudinis
 ad Jubileum venturæ; suoque de nomine Xistum
 meritò appellari voluit. Ut scribit Platina in vita
 nondum edita ejusdem Pontificis, quam morte
 præventus perficere non potuit (teste Raynaldo
 ad an. 1484 n. 23.) Aedes quoque sacras instaura-
 re, & exornare aggressus est, opera usus Georgii
 de Ruvere gentilis sui, sicuti docet inscriptio po-
 sita in Templo B. Mariæ de Sole ad Ripam Ty-
 beris, quam refert Jo: Marius Crescimbenius in
 Historia Italica Ecclesiæ S. Mariæ in Cosmedin
 Tom. I. lib. 7. cap. 4. pag. 345., in qua Georgius
 iste, de quo loquimur, vocatur *Sacrarum Aedium*
Urbis curator. Ejusdem Pontificis magnifica-
 opera complectitur Epigramma, quod legere
 est in ipsius vita ab Panvinio conscripta post Pla-
 tinam fol. m. 264.

III.

SIXTUS PP. QUARTUS stemma, ut supra.

S. PAULUS. S. PETRUS. AN. JUBILEI. ROMA. ambo
 Apostoli stantes.

Jubilæum per Bonifacium VIII. An. Chri-
 sti 1300 agi cœpit. Jubilæi verò nomen tum
 est auditum, cum Sixtus IV. an. 1471. ad Ponti-
 ficatum assumptus, biennio post An. Chr. 1473.
 in

in Bulla , qua plenissima Fideles indulgentia donavit , eandem appellavit Jubilæum . Primo quolibet sæculo Jubilæum recurrebat . Clemens verò VI. an. 1342 quolibet anno quinquagesimo ; Gregorius deinde XI. quolibet trigesimo tertio ; Paulus denique II. quolibet vigesimo quinto , uti & fit in presentia , celebrari jussit .

Annum Jubileum , ex quinquagesimo ad vi- gesimum quintum contractum , celebravit Xis- tus IV. anno 1475 , quo hic nummus percussus est . Et licet , ut scribit Carolus Sigonius de Episcopis Bononiensibus lib. 4. pag. 203 , ob bel- lorum suspiciones , infestaque itinera non Ro- manam advenerit ingens ille peregrinorum nu- merus , qui confluxerat Nicolai V. tempore , multi tamen ad Urbem venere , magnificè à Xi- sto excepti viri nobiles , & suprema dignitate conspicui , inter quos Ferdinandus utriusque Siciliæ Rex ; rem narrat Stephanus Infessura in diariis Rer. Roman. , cujus verba italica referi- mus ex Codice Vaticano , cum ejus opus , ab Ec- cardo evulgatum , innumeris scateat mendis , illius igitur verba sunt . Dell' anno 1475 adì 6 de Jannaro , Rè Ferrante venne a Roma allo perdonò , e menò con esso molti Baroni , e Signori anco , con molti falconi , sicche occisero quanti Nibbj stevano nei paesi nostri , & donò a Santo Pietro , & Santo Paolo , & Santo Joanni Laterano uno Pallio d' oro

per ciaschuno: idest die sexta Januarii venit Romanum Ferdinandus Rex, Religionis causa ad noxarum expiationem, & secum multos proceres, nobilesque viros adduxit, qui plures accipitres una attulere, à quibus omnes Milui, qui in agris nostris erant, occisi sunt; dono dedit Rex Sacris D. Petri, D. Pauli, & D. Johannis in Laterano Aedibus, unicuique peristroma auro intextum; prosequitur auctor narrare, quanta honoris significatione à Pontifice, Romanoque populo, exceptus Rex fuerit.

Hoc eodem anno 1475 officinæ monetariæ Præpositi fuere Æmilianus Petri Matthei de Orfinis de Fulgineo, & P. Paulus Francisci della Zecca Romanus, ut legitur in Instrumento, quod subjicimus.

Anno 1475 die 30 Januarii Pontificatus Santissimi in Christo Patris, & Domini Nostri D. Sixti Divina Providentia Papæ IIII. anno quarto. Instrumenta sunt Pacta, Conventiones, & Capitula inita, facta, conclusa, & firmata inter R̄mum P. D. Vincentium de Albergatis Prothonotarium Bonnien. R̄mi in Christo Patris, & Dñi D. Latini Episcopi Tusculani Cardinalis de Ursinis Domini Papæ Camerarii in Apostolica Camera L. Tenen., ejusdem Cameræ Apostolicæ nomine agentem, stipulantem, capitulantem, recipientem, & promittentem ex una, & honorabilem Virum Æmilianum Pier Matthei de Orfinis de Fulgineo pro se ipso, & Petro Paulo Fran-

Francisci della Zeccha Cive Romano, & socio suo
absente, agen. Stipulantem, capitulantem, reci-
pientem, promittentem ex alia, partibus inde, &
super Zeccha monetarum in Alma Urbe, & locis
infrascriptis, per eosdem Aemilianum, & Petrum
Paulum infrascriptis modis, formis, paclis, & con-
ditionibus exercen., quorum capitulorum tenor se-
quitur extensus.

In primis siquidem, præfatus Aemilianus præ-
dicto nomine promisit cedere, seu cudi facere Duca-
tos Papales ligæ xxiii Caractorum juxta ligam auri
Ducatorum Venetorum, videlicet conformem saggio,
seu Tocchæ de consilio, & in presentia bonorum Me-
catorum, ac Consulum Banchariorum, & auri Fa-
brorum hujus almæ Urbis, & superstantium, &
affaggiatorum præfatæ Zecchæ nunc existentium fa-
ciendam, & pro toccha ipsius Zecchæ, deinceps per-
petuo tenendam, & conservandam, & quod quilibet
Ducatus Papalis sit, & esse debeat dimidium
quarti unciae, idest unum octavum unciae minus di-
midio grano, qui octavus constitutus denarios tres,
qui tres denarii faciunt granos 72. ad rationem 24.
granorum pro quolibet denario; ita quod Ducati Pa-
pales 96 cum duobus tertiiis ponderent unam libram,
& sint in uno latere Imagines SS. Petri, & Pauli
cum litteris circum S. Petrus S. Paulus Roma, in
alio latere Arma SS. Domini Nostri Papæ cum lit-
teris circum videlicet Sixtus Papa Quartus.

Item

Item præfatus Æmilianus prædicto nomine promisit cedere, vel cudi facere Florenos de auro de Camera ligæ similiter 24. Caractorum juxta ligam auri Ducatorum Papalium, & Venetorum videlicet, conformem Tocchæ supradictæ, & quod quilibet florenus sit, & esse debeat granorum 59. & unius octavi grani, ita quod Floreni 100. auri de Camera in auro ejusmodi ponderent unam libram auri, & sit, & esse debeat in uno latere navicula piscatoris cum litteris circum. Sanctus Petrus. Alma Roma, in alio latere sint Arma SS. D. N. Papæ cum scuto diversificato à Ducato Papali, & circum circa sint litteræ videlicet. Sextus Papa Quartus.

Item promisit dictus Æmilianus, ut supra cedere, vel cudi facere grossos Papales de argento, in quibus in uno latere sint Imagines SS. Petri, & Pauli cum litteris circum videlicet. S. Petrus S. Paulus. Roma, ab alio latere arma SS. D. N. Papæ cum Mitra Papali desuper, & cum his litteris circum Sextus PP. Quartus, & quilibet grossus sit ponderis trium denariorum, & quinque granorum cum uno quinto alterius grani, & teneat de liga argenti fini pro qualibet libra undecim uncias, & tres denarios, & quod 89. grossi cum dimidio perficiant pondus unius libræ, & habeant de remedio, videlicet de liga tres denarios pro qualibet libra, & de pondere dumtaxat unum denariuu. Et ita &c.

IV.

SIXTUS III. PONT. MAX. MACERA. Caput Pontificis , ut supra .

PUBLICÆ UTILITATI . Stemma , ut supra

V.

SIXTUS PP. III. Stemma , ut supra .

S. LAUREN. D. VITERB. S. Laurentius stans ante Craticulam ferream , in qua assatus fuerat , diaconali veste indutus : dextera palmam , sinistra librum tenet .

Fuisse ante Xistum IV. Viterbii , quæ vetus , & splendida Urbs est , monetariam officinam , satis arguit nummus à Felice Contelorio allatus libro de Præfecto Urbis cap. 4 pag. 20 post n. 45 , dum ea Civitas in potestate esset familiae Vicanæ , seu de Vico , quæ , & de Præfectis dicta fuit , cum Præfecturæ dignitas in ea fuisset per duo , & amplius sæcula : in illius nummi adversa parte est , totam aream occupans , littera P. , quæ prima est nominis Præfecti , & in aversa parte leo effictus (Viterbii insigne) sex panibus ad nummi oram dispositis , qui ab uno quoque pistoriæ artis in singulos dies Præfecto Urbis pendebantur , in nostro autem denario visitur imago S. Laurentii , Viterbiensis Urbis Tutelaris , ad significandam erga eumdem Martyrem Civium Religionem .

IN-

INNOCENTIUS VIII.

JOANNES BAPTISTA CYBO JANVENSIS

ELECTVS

IV. KAL. SEPTEMBR. MCCCCLXXXIV.

OBIIT

VIII. KAL. AVGVSTI MCCCCXCII.

I.

INNOCENTIUS PP. VIII. Scutum, in quo superius est crux, inferius fascia transversa cubis interstineta.

SANCTUS PETRUS. ALMA ROMA. *S. Petrus* in navicula retia tenens, ut in superiori aureo Sixti IV. denario.

Insignia Innocentii Pontificis visuntur in adversa nummi parte; gentilitium hoc stemma fuit Cyboæ gentis, quæ, & Genuæ, & Neapoli claruit, atque in hac altera Urbe, Thomacelorum nomine dicta est, ex qua fuit Bonifacius IX Pontifex, ut in ejus marmoreo simulacro in Basilica D. Pauli, videre licet, in cuius basi legitur fuisse genere Cybo. De hac vetusta, claraque familia, & ejusdem Innocentii gestis, disseruit Leonellus Episcopus Concordiensis in oratione, quam habuit ad sacrum Cardinalium coetum in obitu ejusdem Pontificis, quam operi suo, de Episcopis Urbis, intexuit Papirius Massonius lib.6. pag.360, fusius autem, & accu-

ra-

RECEIVED
LIBRARY OF CONGRESS
1940

RECEIVED
LIBRARY OF CONGRESS
1940

RECEIVED
LIBRARY OF CONGRESS
1940

RECEIVED
LIBRARY OF CONGRESS
1940

RECEIVED
LIBRARY OF CONGRESS
1940

RECEIVED
LIBRARY OF CONGRESS
1940

I
ARII
ARIII
ARIV
ARV
AEVI
AE

ratius Franciscus Maria Vialardus italico sermone in vitæ initio. Ex hac familia prodiit, qui modo summa in omnium existimatione est, Camillus S. R. E. Card. amplissimus, vitæ probitate, morum suavitate, ac doctrina, nobilissimum genus condecorans.

II.

INNOCENCIU. PP. OCTAVUS. Pontifex sedens pontificali habitu indutus, dextera benedicit, sinistra crucem patriarchalem tenet.

GLORIA IN EXCELSIS D. duæ claves decussatæ. Supra Tiara, tribus coronis ornata, infra AVISE.

Avenione cusus nummus est, & si urbis nomen typi scalptor perperam expreßerit; initio Pontificatus Innocentius, illius Provinciæ jura ad Romanam Ecclesiam spectantia, ut redintegraret, anno 1486 apud Carolum Octavum Galliæ Regem, qui paulo ante Ludovico XI Patri successerat, instetit, ut sibi redderentur Comitatus Valentinensis, & Dienensis. Hos restitutos ab eodem Ludovico Pontifici Pio II., jam diximus, sed post Pii obitum, per vim occupati fuerant; responsum autem Pontifex à Rege accepit, controversiam hanc, constitutis mutua confessione arbitris, amice transfigi posse, verum Innocentio gravissimis curis occupato, res in aliud tempus prolata est, vide Fantonum Ca-

T struc-

struccium in Historia Avenionen. lib. 9. cap. 3.
num. 12. & seqq.

Hic apponere visum est Instrumentum
Contractus inter Pontificis Vice-Camerarium,
& Antonium de Altovitis, cui Romana mone-
taria officina locata fuit.

*Anno 1487 die 30 Maii Pontificatus SS. in
Christo Patris, & Domini Nostri, Domini Inno-
centii Divina Providentia Papæ Octavi anno ter-
tio. Instrumenta sunt Paœta, Conventiones, & Ca-
pitula inita, facta, conclusa, & firmata inter Re-
verendum P. D. Joannem de Nigris Apostolicæ
Sedis Prothonotarium, SS. Domini Nostri Papæ Vi-
ce-Camerarium pro SS. D. N., & Camera Aposto-
lica Stipulantem, capitulantem, recipientem, &
promittentem ex una, & honorabilem virum Domi-
num Antonium de Altovitis Mercatorem Florenti-
num Romanam Curiam sequentem, præsentem, agen-
tem, stipulantem, capitulantem, recipientem, &
promittentem ex alia, partibus inde, & super Zeccha
Monetarum in Alma Urbe, & locis infra scriptis
per eundem Antonium modis, & formis, ac paœtis,
& conditionibus exercendis, quorum Capitulorum
tenor sequitur, & est talis, videlicet.*

*In primis siquidem præfatus Antonius promisit
cudere, vel cudi facere Ducatos Papales juxta li-
gam auri Ducatorum Venetorum, videlicet consor-
mem saggio, seu Tocchæ de Consilio, & in præsentia*

bonorum Mercatorum, ac Consulum Banchariorum,
& auri Fabrorum hujus almæ Urbis, & supera-
stantium, ac assagiatorum præfatæ Zecchæ jamdiu
factam, & servatam hucusque in Zeccha in quadam
scatola sigillata, & quod quilibet Ducatus Papalis
sit, & esse debeat dimidium quarti unciae, idest unum
octavum unciae minus dimidio grano, qui octavus
constituit denarios tres, qui tres denarii faciunt
granos 72. ad rationem XXIII. granorum pro quolibet
denario; ita quod Ducati Papales 95. cum duobus
tertiis ponderent unam libram, & sint in uno latere
Imagines SS. Petri, & Pauli cum litteris circum
S. Petrus S. Paulus. Roma, in alio latere Arma San-
ctissimi D. N. Papæ cum litteris circum Innocentius
PP. VIII.

Item præfatus Antonius promisit cedere, seu
cudi facere Florenos de auro de Camera juxta ligam
auri Ducatorum Papalium, & Venetorum, videli-
cet conformem Tocchæ supradictæ, & quod quilibet
Florenus sit granorum 69, & unius octavi, ita quod
Floreni 100. auri de Camera in auro hujusmodi, pon-
derent unam libram auri, & sit, & esse debeat in
uno latere Navicula Piscatoris cum litteris circum
Sanctus Petrus. Alma Roma, in alio latere sint ar-
ma SS. D. N. Papæ cum scuto diversificato à Du-
cato Papali, & circum circa sint litteræ, videlicet.
Innocentius PP. VIII.

Item promisit dictus Antonius cedere, se cudi

facere grossos Papales de liga unciarum undecim cum
 remedio denariorum duorum, hoc est unius exceden-
 tis, & alterius deficientis infra pondus dd. uncia-
 rum undecim, quodque grossi, si in generali saggio
 reperientur esse minoris ligæ, quam undecim uncia-
 rum, dummodo non minoris uno denario, illud ad
 Cameram Papæ pertineat, si verò majoris esse conti-
 gerit, dummodo non pluris uno denario, Zeccherii præ-
 dicti illius pluris creditores esse debeant, & quod in
 fine locationis dd. quinque annorum eis factæ, compu-
 putum fieri debeat de omnibus saggis generalibus,
 ita, quod computato totali excessu cum defectu, id quod
 minus revisetur, quam undecim uncias, ad Cameram
 debeat pertinere, & quilibet ex cundendis grossis
 prædictis sit ponderis denariorum trium, & grani
 unius $\frac{1}{4}$ alterius grani, & 93. grossi, cum tribus
 quartis alterius grossi, sint ponderis unius libræ, &
 pondus unius libræ constituat, & habeat de remedio
 in pondere unum denarium; & possit etiam dictus
 Zeccherius facere grossos duplices, qui valeant pro
 quolibet, grossos duos, & quadruplices, qui valeant
 quatuor juxta voluntatem eorum, qui argentos eis
 dederint, etiam ubi dabantur prius pro qualibet li-
 bra argenti fini grossi 93. cum tribus quartis, de cu-
 dendis præmissis dentur pro qualibet libra grossi 99.
 & ita &c.

III.

INNOCENTIUS PP. VIII. Stemma , ut supra .

S. PÄULUS. S.PETRUS. MACE. ambo Apostoli stan-
tes , ut in præcedentibus nummis , & monetarii
signum .

Maceratæ , quæ præcipua Piceni Urbs est ,
percussus nummus , in mentem revocat , quam
vexata fuerit ea Provincia Innocentio VIII se-
dente , Buccolinus enim Guzzonus , per sum-
mum scelus , Auximum patriam suam occupa-
verat , ac in ea Tyrannidem constituerat , quam ,
ut firmaret , Turcas evocarat , inita societate cum
Bajazethe , cui pollicitus fuerat totius Piceni
dominatum , verum ad tam exitiale incendium
extinguendum , adcurrentibus Italicis Princi-
pibus , obsestoque Auximo , ea Urbe , per mili-
tarem pactionem , excessit Buccolinus , qui Me-
diolanum accitus à Galeatio Maria Duce , jussu
ejusdem , fracta laqueo gula , debitas tot scele-
rum poenas dedit ; hæc prolixè narrat Aloysius
Martorellus in Historia Auximi italica lingua
conscripta lib.5. cap.1. pag.350.

IV.

INNOCENTIUS PP. VIII. stemma , ut supra .

CLAVES REGNI CÆLORUM. claves decussatæ , alli-
gatæque hastæ Umbellæ , quam Confalonem
dicunt .

V.

INNOCENTIUS PP. OCTAUS. Pontifex sedens , qui dextera benedit , sinistra crucem tenet .

SANCTUS PETRUS. Crux interiorem nummi aream interfecans , & ad unumquodque latus , binæ claves decussatæ .

Ambo hi nummi , ex eo missilium genere putandi sunt , quos Summi Pontifices , in Lateranensis Ecclesiæ possessione , populo spargere consuevere , quem Ritum de Innocentio VIII. loquens , multis retulit Johannes Burcardus Cœremoniarum Magister , atque ipsius verba annalibus Ecclesiasticis intexit Odericus Raynaldus ad a. 1484. n. 56. & 58. Pontifex Innocentius accepit de gremio Domini Falconis Thesaurarii sui tres pugillatas quatrenorum , & denariorum minutorum successively , & inter populum projecit , dicens , argentum , & aurum non est mihi , quod autem habeo , hoc tibi do : & inde . Papa sedens amictus , ut præfertur , accepit de gremio Domini Falconis de Sinibaldi Protonotarii , Thesaurarii sui , tres pugillatos Carlenorum , & alterius monetæ argenteæ , quas populo projecit , dicens , dispersit dedit pauperibus .

VI.

INNOCENTIUS PP. VIII. claves decussatæ , & supra Tiara Pontifica cruce signata .

AQUILANA LIBERTAS Aquila coronata , alis , pedibusque expansis , Aquilanæ urbis insigne

Cum

Cum Neapolitani Proceres , in Ferdinandum Aragonium Regem concitati ob captum Comitem Montorium , populos novis vectigalibus pressos ad rebellionem commoverent , primi omnium Aquilæ , in Vestinis , cives , Regiis præsidiariis militibus ejectis , occisoque Ciccinello Prætore , arma sumptere mense Octobri 1485 , ut refert Bernardinus Cirillus in annalibus Italicis dictæ Urbis lib. 8. fol. 8o. pag. 2. ipsique per Vespasianum Gaglioßum , primarium civem , Romam missum , Innocentio suafere , ut eos tutandos , fovendosque susciperet , & statim Pontificis signa in foro erexere ; & inde : nummos æneos statim eudunt , quorum altera parte claves Apostolicæ Sedis insignia , altera verò passis alis aquila , sub cujus pedibus latinis litteris incisa est Aquilana libertas , uti scribit Johannes Albinus de gestis Regum Aragon. Neap. de bello intestino pag. 72 , qui eo bello interfuit , Alfonsi Calabriæ Ducis gratia pollens ; grave hoc bellum fuit , auxilia præbentibus Pontifici , Venetis , & Genuensibus , ac Regi , Florentina Respublica , & Mediolani Duce , sed magis funestum reddidere intestini hostes , cum Ursini regias partes , pontificias autem Columnenses sequerentur , ita , ut latium omne , cædibus , ac vastationibus compleretur ; tandem Ferdinandus , gallica arma metuens , quæ in ipsum Pontifex evocarat ,

men-

mense Augusti 1486, cum Innocentio pacem constituit, sed ipso concordiae confirmandæ tempore, Regii milites, orto in Aquilana Urbe tumultu, eandem, pulsis Pontificiis, occuparunt, referente Stephano Infissura in diariis dicto anno: nummum hunc à nobis prolatum videre est etiam apud Cesarem Antonium Vergaram in opere italico de moneta Regni Neapolitani pag. 84., & Aquilæ in Vestinis percutsum fuisse ex dictis liquet.

ALEXANDER VI.

RODERICVS LENZOLIVS BORGIA VALENTINVS

ELECTVS

III. ID. AVG. MCCCCXCII.

OBIIT

XV. KAL. SEPTEMBR. MDIII.

I.

ALEXANDER VI. PONT. MAX. in nummi area.

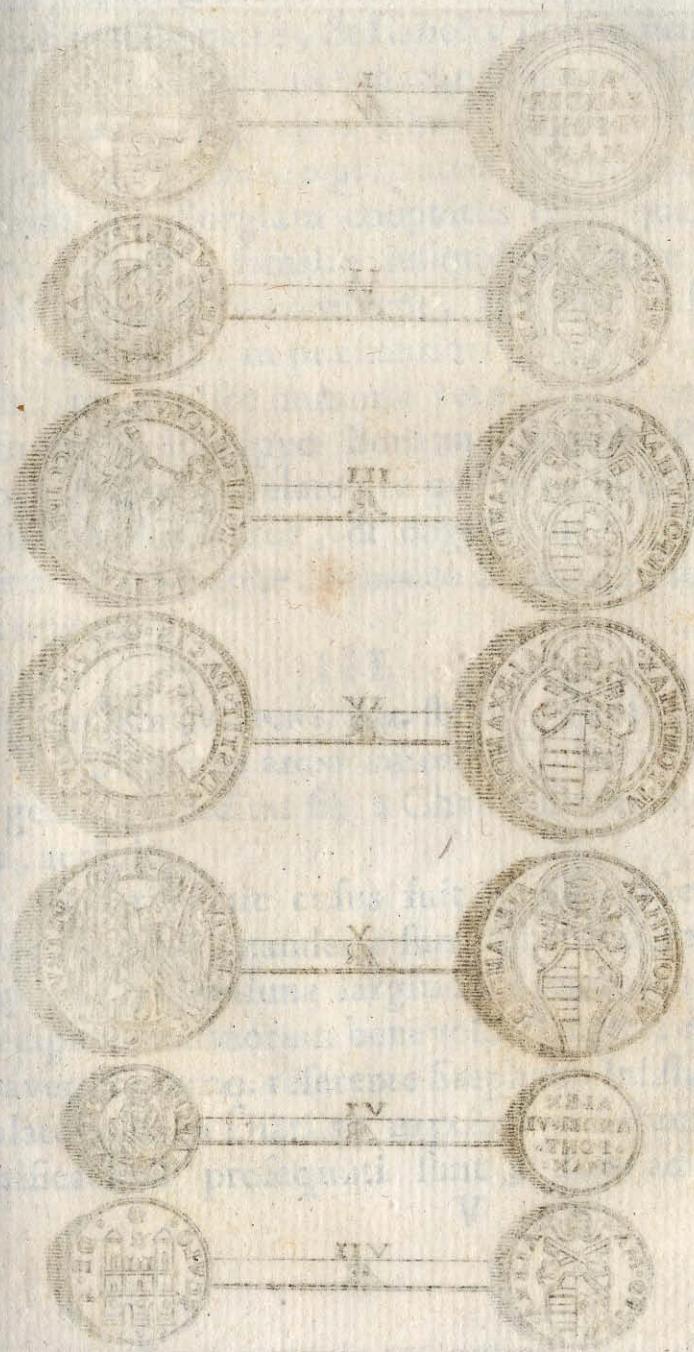
PRINCIPES APOSTOLORUM in ambitu; in medio SS. Petrus, & Paulus, inferius stemma gentilium Pontificis, ac supra claves, & Tiara

II.

ALEXANDER PP. VI. stemma, ut supra.

SANCTUS PETRUS. ALMA ROMA S. Petrus in navicula retia tenens

Rodericus Lenzolius Borgia, qui ad sum-
mum

ALEXANDER VI PONT MAX

I
AR

II
AR

III
AR

IV
AR

V
AR

ALEXANDER VI PONT MAX

VI
AR

VII
AE

silicæ Lateranensis possessionem pergeret : die 26
mensis Augusti coronatus fuit Alexander in S. Pe-
tro , deinde , prout de more , accessit ad Ecclesiam
S. Johannis Laterani , cui per Urbem factus fuit
maximus honor , multi arcus Triumphales , & ma-
gis , quam aliis Pontificibus factum fuerit per Popu-
lum Romanum potissimè : Pompa hæc fuse descri-
bitur in summæ raritatis libro Epistolarum Pe-
tri Delphini lib. 3. Ep. 36.

I V.

ALEXANDER VI. PONT. MAX. stemma , ut supra
JUSTIT. PACISQ. CULT. AN. JUBILE. MD. Caput
Pontificis .

Visitur Alexandri Pontificis vultus , for-
ma , ac majestate quadam decorus , quamobrem
Papirius Massonus de Episc. Urb. in ejus vita
fol. 373. pag. 2. hæc de eo habet : ex Jasone Mai-
no , magnæ existimationis Jurisconsulto , ex cuius
verbis discimus , in Alexandre fuisse formæ elegan-
tiam , quæ virtuti suffragium adderet , latam fron-
tem , regium supercilium , faciem liberalem , & ma-
jestatis plenam , ingenum , & hæroicum totius cor-
poris decorem : in nummi ambitu exornatur elo-
gio Justitiæ , pacisque cultoris ; ipse sanè primo
Pontificatus sui tempore , improborum homi-
num facinora coercuit , admittique jussit , quo-
libet martis die , cujuscumque conditiones ho-
mines , ut eorumdem querelas audiret , ac ut
scri-

silicæ Lateranensis possessionem pergeret : die 26
mensis Augusti coronatus fuit Alexander in S. Pe-
tro , deinde , prout de more , accessit ad Ecclesiam
S. Johannis Laterani , cui per Urbem factus fuit
maximus honor , multi arcus Triumphales , & ma-
gis , quam aliis Pontificibus factum fuerit per Popu-
lum Romanum potissimè : Pompa hæc fuse descri-
bitur in summæ raritatis libro Epistolarum Pe-
tri Delphini lib. 3. Ep. 36.

I V.

ALEXANDER VI. PONT. MAX. stemma , ut supra
JUSTIT. PACISQ. CULT. AN. JUBILE. MD. Caput
Pontificis .

Visitur Alexandri Pontificis vultus , for-
ma , ac majestate quadam decorus , quamobrem
Papirius Massonus de Episc. Urb. in ejus vita
fol. 373. pag. 2. hæc de eo habet : ex Jasone Mai-
no , magnæ existimationis Jurisconsulto , ex cuius
verbis discimus , in Alexandre fuisse formæ elegan-
tiam , quæ virtuti suffragium adderet , latam fron-
tem , regium supercilium , faciem liberalem , & ma-
jestatis plenam , ingenum , & hæroicum totius cor-
poris decorem : in nummi ambitu exornatur elo-
gio Justitiæ , pacisque cultoris ; ipse sanè primo
Pontificatus sui tempore , improborum homi-
num facinora coercuit , admittique jussit , quo-
libet martis die , cujuscumque conditiones ho-
mines , ut eorumdem querelas audiret , ac ut
scri-

scribit Stephanus Infissura: *Justitiam miro modo facere cœpit*: postmodum vero, ut fert infirma hominum conditio, immoderato in suos, ac præcipue erga Cæsarem Borgiam, quem ad summam potentiam extulit, amore abreptus, sæpius à debito officio deflexit, motusque ideo, ac bella potius in Italia excitavit, quam extinxit, anno tamen Jobileo M.D., cum Bajazethes Turcarum Tyrannus, plures in Peloponneso Urbes, ejectis Venetis, occupasset, Alexander Pontifex conatus est universos Europæ Principes, sacra militia indicta, adversus Turcas incitare, sed res irrita cessit. Vide Raynald. ad d. an. n. 5. & seqq.

V.

ALEXANDER VI. PONT. MAX. Stemma, ut supra.

S. PAULUS S. PETRUS. ANCO. SS. Petrus, & Paulus stantes, primus ensem, alter claves tenet.

Narrat Julianus Saracenus Historiæ Italicæ Civit. Anconæ par. 2. lib. 10 pag. 295. Alexandrum, anno Pontificatus secundo, censum, quem in subjectionis signum, ea Urbs Apostolicæ Sedi quotannis pendere consueverat, novo imposito onere, graviorem reddidisse, aucto quoque prætio monetæ vulgati commercii, quos, non parvi momenti redditus in Cæsarem Borgiam Ducem Valentimum contulit.

VI.

ALEXANDER VI. PONT. MAX. in nummi area.

S. PETRUS MARCHIA. S. Petrus dextera clavem, sinistra librum tenet.

VII.

ALEXA. VI. PO: MA. Stemma, ut supra.

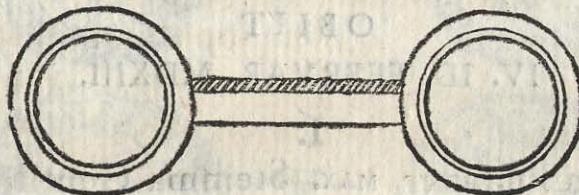
DE ASCULO. Urbis portæ prospectus, quem aliqui pontem dicunt, cum duabus Turribus, & supra stella, Urbis illius insigne.

Alexander, Callisti III. avunculi tempore, Piceni legatione functus est, uti apud Ciacconium postr. edit. Vit. Rom. Pont., & Cardd. Tom. 2. Col. 991., quamobrem, cum ad Pontificatum electus esset, statim hos nummos in eadem Provincia cufos fuisse, non inverisimile est.

PIUS

P I U S III.
 FRANCISCVS TVDESCHINVS
 PICCOLOMINEVS SENENSIS
 ELECTVS
 X. KAL. OCTOBRIS MDIII.
 OBIIT
 XVI. KAL. NOVEMBR. MDIII.

Servabatur Romæ in museo Marii Piccolominei Senensis, viri, non tam nobilitate, quam probitate morum maximè conspicui, ac utriusque Pii II., & III. gentilis, aureus Pii III. numerus, cuius meminit in notitia Monet. Pontif. Xaverius Scilla pag. 129, 216, verum, cum singularis fuerit, hoc non modicam nobis suspicionem ingessit, quod arte, numero addito, Pii Secundi aureus denarius, in Pii III numerum migraverit; nam unus alteri adeo similis erat, ut uterque eodem typo percussus videtur; præterea apud eundem erant alii quoq. argentei denarii Pii II., qui addito, viriculi arte, numero II. altero I, illos huic Pio referebant,

bant , tamen fraus manifestè apparebat , quamobrem illum consulo omisimus , ne adulterinum pro vero obtruderemus .

JULIUS II.

JVLIANVS ROBOREVS SAVONENSIS

ELECTVS

KAL. NOVEMBR. MDIII.

OBIIT

IV. ID. FEBRVAR. MDXIII.

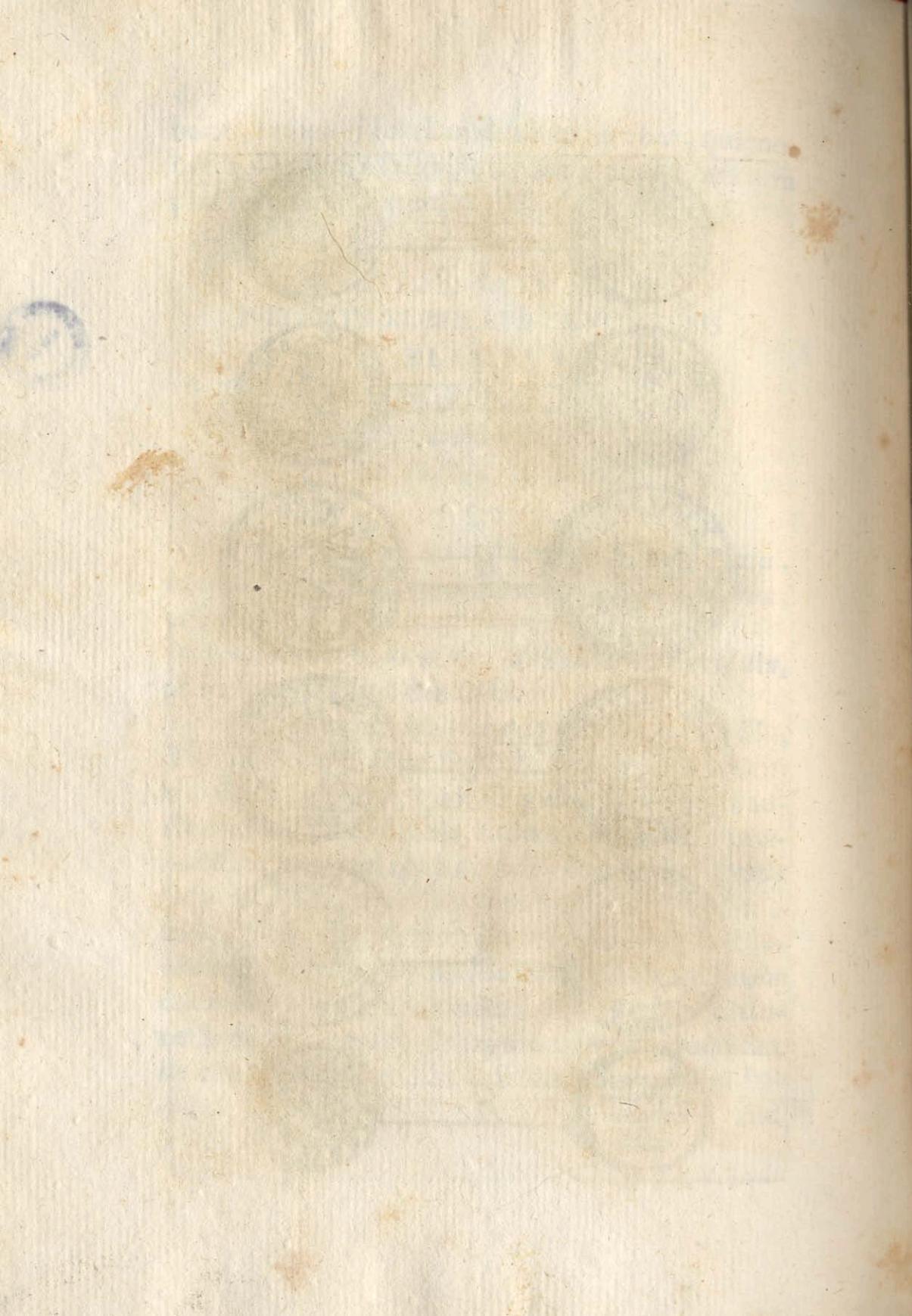
I.

JULIUS II. PONT. MAX. Stemma Gentilitium ,
in quo robur , seu quercus aurea , supra claves ,
& Tiara .

S. PETRUS. ALMA ROMA . *S. Petrus* in navicula ,
ut in superioribus denariis .

Roborea familia , ex qua prodiit Julius II. ,
Xisti IV. ex fratre Baptista nepos , originem
traxit ex ea gente , quæ Augustæ Pretoriæ Tau-
rinorum in Subalpinis eodem cognomine præ-
nobilis , ac vetusta habita fuit , & deinde ad vada
Sabatia in Liguria (Savonam dicunt) sedem-
fixit , si Panvinio fides in vita Xisti IV. post Pla-
tinam pag. m. 258 ; alii autem roboreum genus
ducunt à præclara Comitum Suveræ , in ditio-
ne Senensi , gente , & argumento est , quod hac
de causa Comitatū illo à Senensi Republica Ju-
lius

I
ARII
ARIII
ARIV
ARV
ARVI
AR

VII

AR

VIII

AR

IX

AR

X

AR

XI

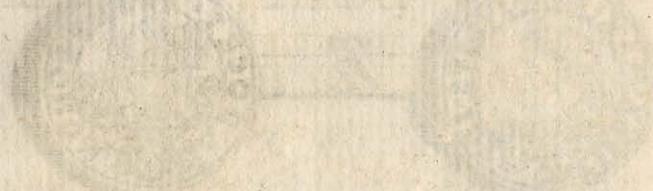
AE

XII

AE

lius donatus est , tanquam majorum suorum patrimonio , ut refert Orlandus Malavoltus in Historia Senensi italicè conscripta lib. 7. pag. 115 , part. 3. Gentilitium huic familiæ stemma fuit robur glandifera , ac durissima arbor , sive mavis , quercus aurea , & hanc , post Xistum patruum , nummis Julius perpetuo impressit .

II.

JULIUS II. PONT. MAX. Stemma , ut supra .

BON. P. JUL. A TYRANNO LIBERAT. S. Petrus stans

Ut Romanæ Ecclesiæ imperio restitueret Julius Pontifex Bononiam , quam Urbem impotenti Tyrannide Bentivolorum familia occupaverat , iacto , cum Ludovico XIII. Galliæ Rege foedere , validis copiis stipatus , ad eam Urbem proficiisci statuit , Romaque discessit die 26 Augusti 1506. , iter prosequutus , & Forum Livii ingressus , severum evulgavit edictum , quo Bononienses cives Majestatis reos fore pronunciavit , censurisque Ecclesiasticis percussos , si novem dierum spatio , Bentivolos Bononia , ejusque agro , non ejecissent : in pontificio hoc diploma te inter alia delicta , quæ commissa à Johanne Bentivolo afferuntur , hoc quoque additur , quod ad regium fastigium adspirans , sub quæsito colore Imperialis licentie , monetam nomine suo cudi fecit , Johannem Secundum more legitimorum Principum ,

in

in monetis se inscribendo : integrum diploma hoc legitur apud Raynaldum Tom. xx. Annal. Eccl. ad an. 1506 num. 25. Verum , cum Gallicæ copiæ à Rege submissæ , ad Urbis illius portas advenissent , Bentivolus , septuagenarius senex , animum despōdens , Ciamonte Gallici exercitus supremo Duce sequestro , pactis cum Julio conditionibus , filiis , totaque familia comitatus , Bononia relicta , Mediolanum concessit . Pontificem die quarta Novemb̄is in eam Urbem ingressum , plaudentes cives maxima cum pompa excepere , Julii iter , ac ingressum , carminibus descripsit Hadrianus Cardinalis Casteldensis apud Ciacconium postremæ edit. in Vita Julii II. Tom. 3. col. 225. Cherubinus Ghirardacius in Historia Bononiensi parte 3. , nondum typis evulgata , quam legendi mihi copiam , pro sua humanitate , ac in litteras studio , fecit Em̄us Princeps Johannes Antonius Card. de Via . ita scribit , inter cætera , de hac pompa loquens : Avanti a lui (Giulio II.) andava Giovanni Gozadini Datario del Papa con un'altro , spargendo al popolo denari d'argento , e d'oro , la qual moneta da una parte aveva queste lettere. Bononia per Julianum à Tyranno liberata , e dall'altra parte . Julius II Pont. Max. , si gettarono in tutto tre mila ducati fra oro , e moneta : idest : Procedebat ante Pontificem Johannes Gozadinus , qui Datarii , ut

vocant, munere fungebatur, una cum altero, & ambo nummos per populum spargebant, argenteos, & aureos, in quibus in aversa parte hæ litteræ inscriptæ erant: Bononia per Julium à Tyranno liberata, & in ad-versa Julius II. Pont. Max.; effusa fuit utriusque metalli moneta ad valorem trium milium ducatorum; Inscripta legebantur in temporariis Triumphalibus arcubus ad tresdecim, in honorem Julii extuctis à Bononiensibus civibus, eadem ferè verba, quæ nummis impressa fuere, illorum enim titulos refert Paris de Grassis Pontificii facelli sacrarum cœremoniarum Magister in Diariis Cœremonial. MSS., scilicet. *Julio II. Tyrannorum expulso: Liberatori Patriæ: Tranquillitatis largitori: Bononia à Tyrannide liberata, aliosque similes.*

III.

JULIUS II. PONTIFEX MAXIMUS. Pontificis caput.

PAX ROMANA. Stemma Pontificis.

Julius Pontifex, cum Alfonso, Sedis Apostolicæ beneficio, Duci Ferrariæ bellum intulisset, Ludovicus Galliæ Rex, hujus patrocinium suscipiens, Pontificis hostis effectus est, profligatoque inde ecclesiastico exercitu, cui præerat Franciscus Maria Urbini Dux, Iulii ex fratre nepos, Rex Bononiam, Pontifici ereptam, Bentivolis tradidit, spretisque minis, sacrificisque Anathematis telis, attractisque in suas

partes aliquot ex S. R. E. Cardinalibus, ad convellendam illius auctoritatem, pseudo-concilium Pisis indixit; adversus hoc aliud legitimum, ac universale in Basilica Lateranensi habendum Julius quoque denunciavit, diplomate dato xv. Kal. Aug. 1511: vide Raynaldum ad d. annum num. 9. Interea Populus Romanus, ne ob discordias, ac simultates, quæ inter Guelfos, ac Gibellinos in Urbe vigebant, publica, ac Patrum, qui ad Concilium adventuri erant, quies perturbaretur, utriusque factionis principes, quos cæteri cives sequebantur, Columnenses, & Ursinos ad pacem sollicitavit, quæ communi consensu, ac gaudio inita est undecima Augusti die ejusdem anni: operæ pretium duxi hujus concordiæ acta publica evulgare, quæ nostræ monetæ annum, qua fuit percussa, veluti clavo, figunt. Ea debere me fateor summo Amico meo, & nunquam satis laudato Viro Francisco Valesio, ingenii, & judicii præstantia, eque, ac morum probitate, atque eruditione, clariss.

In nomine Domini Amen. Præsenti publico Instrumento cunctis pateat evidenter, & sit notum, quod anno à Nativitate D. N. Iesu Christi MDXI. Indictione XIV., die XXVIII. Mensis Augusti, Pontificatus SS. in Christo Patris, & Domini Nostri, D. Iulii divina providentia Papæ II. anno ejus octa-

vo. In præsentia mei Notarii, congregati, & coadunati in unum in secunda Sala Magnificorum DD. Conservatorum DD. Gasparis de Sanguineis, Julii de Alberteschis I. V. D., & Gabrielis de Valentiniis Almæ Orbis Conservatorum, coram Capitibus Regionum, & Officialibus, ac universis Patritiis, Civibus, & Populo Romano: spectabiles, Magnifici, & Reverendi Patres Domini.

Julius de Ursinis

Fabritius Columna

R.P.D. Aldobrandinus Ursinus Archiepiscopus Nicofien.

R. P. D. Andreas de Valle Episcopus

R. P. D. Nicolaus de Capranica

R. P. D. Pompejus de Columna Episcopus Reatinus

D. Robertus de Ursinis

D. Prosper de Cavis

D. Franciottus Ursinus

D. Joannes de Comitibus

D. Silvius Sabellus

D. Antimus Sabellus

D. Jo: Georgius de Cesarinis, & pro eo Paulus Planca

D. Fabius de domo Anguillariae

D. Baptista de Stabia.

Omnes Domicelli Romani, ac Deputati à Populo Romano.

Mag. D. Antonius de Petruccis

- Mag. D. Paulus Colæ Joannis*
Mag. D. Stephanus Carbonus
Mag. D. Marcellus de Palonibus
Mag. D. Jacobus de Frajapanibus
Mag. D. Franciscus de Cinciis
Mag. D. Prosper Mutus
Mag. D. Julianus de Capranica
Mag. D. Laurentius Nuccioli
Mag. D. Antonius Gracchus
Mag. D.
Mag. D. Joannes de Capoccinis
M. D. Constantius de Palonibus
M. D. Franciscus de Naris
M. D. Paulus de Capozucchis
M. D. Raphael de Casalibus
M. D. Antonius de Zoccolis
M. D. Petrus Paulus Millinus
M. D. Franciscus Scapuccius
M. D. Hippolitus Saxus
M. D. Antonius de Leonibus Doctor
M. D. Antonius de Macarotiis
M. D. Benedictus de Magistris
M. D. Andreas de Rusticis
M. D. Paulus Planca
M. D. Baptista Palonus
M. D. Raimundus Capoferrus
M. D. Virgilius Cincius
M. D. Marcus de Tebaldis

M. D.

M. D. Bartholomeus de Valle
 M. D. Julius Alberinus
 M. D. Julius de Tomarotiis
 M. D. Marcus Antonius Alterius
 M. D. Gabriel de Rubeis
 M. D. Julianus Loctus
 M. D. Marianus de Astallis
 M. D. Marius Salomonius
 M. D. Julius Petri Matthei
 M. D. Jac. Petri Matthei
 M. D. Antonius Frajapanis
 M. D. Franciscus de Fabiis
 M. D. Franciscus de Boccapadulis
 M. D. Stephanus de Fabiis
 M. D. Palutius de Mattheis
 M. D. Petrus de Fabiis
 M. D. Marius de Insula
 M. D. Jo: Antonius de Pierleonibus
 M. D. Laurentius Bernardini
 M. D. Franciscus Teoli
 M. D. Marianus Castellanus
 M. D. Julius de Mattheis
 M. D. Honufrius de Vellis .

Spontè , unanimiter , & concorditer , nemine
 eorum discrepante , pro honore , & statu , & exalta-
 tione SS. D. N. Papæ , & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ,
 & Almae Urbis , & totius Populi Romani , veneruant
 ad invicem ad bonam , veram , & mundam pacem ,

remitentes ad invicem omnem injuriam, & offen-
sam, & in signum d. pacis præfatæ, Illi Domini
Julius de Ursinis ex una parte, pro se, & vice, &
nomine omnium aliorum de domo Ursina, & omnium
aliorum adherentium dictæ domus, præsentium, &
absentium, & Fabritius Columna pro se, & vice,
& nomine omnium aliorum de domo Columnensi, &
omnium aliorum adherentium ejusdem domus, præ-
sentium, & absentium, partibus ex altera, dederunt
sibi ipsis ad invicem tactum manus, osculum oris, &
brachiorum amplexus in signum veræ, & mundæ,
sincere, puræ, fidelis, & perpetuæ pacis, omnibus
suprascriptis adstantibus, præsentibus, videntibus,
audientibus, acceptantibus, plaudentibus, & gra-
tias summo, & pacifico Servatori nostro Jesu Chri-
sto, & ejus Sanctissimæ Matri semper Virgini Ma-
riæ, Beatisque Apostolis Petro, & Paulo Almæ
Orbis protectoribus, agentibus, & orantibus, ut
hujusmodi pax, & reconciliatio firma, perpetua,
& immaculata perduret, atque hoc dictæ Urbi fau-
stum, felixque sit, rogarerunt.

Actum, ut supra, præsentibus his testibus Ill.
D. Paulo Planca, D. Carolo Crispo, & Antonio de
Leonibus I. V. D., & D. Hieronymo Vallato Se-
cretario DD. Conservatorum.

Et quia quondam Simon Antonius Perotus præ-
decessor meus de præmissis rogatus fuit, ego Dominici-
cus Tullius Cur. Cap. Notarius, & illius in officio
suc-

successor, præsens Instrumentum subscripti, & pu-
blicavi requisitus &c. Necnon Nobiles Viri.

Joannes de Paparonibus Caput Regionis Montium
Christophorus Antonii Pauli Capoferrus

Antonius de Boccapadulibus

Bernardinus de Ritiis Campi Martii

Franciscus Blondi Pontis, nec non aliorum Capitum
Regionum

Parionis

Antonius Barberini Arenulæ

Julianus de Magdalenis S. Eustachii

Pineæ

Campitelli

S. Angeli

Ripæ

Julii de Castellanis Transtiberim

D. Marii de Millinis, & D. Petri Mattutii præ-
fatæ urbis Cancellariorum, ac nonnullorum No-
bilium, & Civium Romanorum ad infrascripta
omnia videndum, audiendum factum invocato-
rum, & cum toto Populo Romano infrascripti
DD. Illustres Domicelli post Confirmationem
pacis, & &c.

Giulio Colonna

Muzio Colonna

Ottaviano Colonna

Io: Conti per se, e Federico suo fratello

Giulio de Poli

Lucido de Rocca de Massimo, tutti di Casa Valle-
montone

Julio per lui, e Jo: Jordano assente

Ruberto

Franciotto

*Fabrizio Colonna per noi, e per lo Sig. Prospero
 absente, e per tutti gl'altri de Casa Colonna.*

*Julio degl'Orsini per noi, e per lo Sig. Jo: Jordano,
 e per tutta la Casa Orsina.*

Antimo Savello per noi, e per tutta Casa Savella

Joanni Conti per noi, e per tutta la Casa de Conti

*Fabio de domo Anguillaria per noi, e per Casa dell'
 Anguillara.*

Paulo de Planca in nome del Sig. Jo: Giorgio Cesario.

M O N T I

Magnificus D. Antonius de Petrucciis

M. D. Paulus Colæ Joannis

Stephanus Carbone

Marcellus de Palonibus :

C A M P O M A R Z O

D. Constantinus de Palonibus

D. Franciscus de Naris

D. Paulus de Capozucchis

D. Raphael de Casalibus.

T R E J O

Jacobus de Frajapanibus

Franciscus de Cinciis

Pro-

Prosper de Mutis
Julianus de Capranica

C O L O N N A

Laurentius Nuccioli
Antonius de Gracchis

Joannes de Capoccinis.

S. S T A T I

Marcus de Tebaldis
Bartholomeus de Valle
Julius Alberinus
Julius de Thomarotiis

P O N T E

Antonius de Zoccolis
Petrus Paulus Millinus
Franciscus Scappuccius
Hippolitus Saxus

R E G O L A

Petrus Paulus Planca
Baptista Palonus
Raimundus Caputferro
Virgilius Cincius.

P I G N A

Marcus Antonius Alterius
Gabriel de Rubeis
Iulianus Loctus
Marianus de Astallis

PARIONE

D. Antonius de Leonibus Doctor
 D. Antonius de Macarotiis
 D. Benedictus de Magistris
 D. Andreas de Rusticis.

R I P A

Petrus de Fabiis
 Marius de Insula
 Io: Antonius de Perleonibus
 Laurentius Bernardini .

S. ANGELO

Franciscus de Fabiis
 Franciscus de Boccapadulis
 Stephanus de Fabiis
 Palutius de Mattheis .

TRASTEVERE

Franciscus Theoli
 Marianus Castellanus
 Iulius de Mattheis
 Onufrius de Vellis .

CAMPITELLO

Mario Salamone
 Julio: P. M.
 Iac. P. M.
 Antonino Frejapanè .

In Codicibus autem Piroti Notarii Capitulo-
 linî invenimus ea instrumenta , quæ hic appo-
 nenda duximus , et si imperfecta , & adumbrata ,
 mul-

multisque lituris informia, matrices vocant, eadem autem à Tullio, Piroti in officio successore, in publicam formam, unicumque monumen-
tum, quod supra retulimus, congesta sunt.

27 Augusti 1511.

D. Fa: Columpna

D. Iulius de Ursinis

R. p. . . . Ursinus Archiep. Nicofien.

D. A. Episcopus de Valle

D. N. de Capranica

D. Pomp. Episcopus de Columpna

D. de Ursinis filius D.p. de Ursinis

D. Prosper de Cave

D. Franciottus de Ursinis

D. Camillus de Ursinis

D. Jo: de Comitibus

D. Silvius } de Sabellis
D. Antimus }

D. Jo: Georgius de Cesarinis

D. Fabius Ursinus

D. Jo: Baptista de Stabia

Congregati omnes cum multis Civibus Roma-
nis in Sala magna Palatii DD. Conservatorum, co-
ram Magnificis DD. Conservatoribus, Cancella-
riis, Capitibus Regionum, majori parte nobilium
Romanorum pervenerunt ad veram, & mundam
pacem inter eos, & alios, eorum complicibus absen-
tibus, pro quibus de rato promiserunt pro honore,

& statu S. D. N. & S. R. Ecclesie, & totius Populi Romani, & ita in signum pacis præfate, D. Fabritius Columna pro se, & omnibus de domo Columnen-sium, & adhærentium &c. & D. Julius de Ursinis pro se, & omnibus de domo de Ursinis, & adhærentibus, dederunt osculum pacis, & complexaverunt ad invicem.

Præsentibus D. Paulo Planca, D. Carolo Grispo, D. Antonio de Leonibus.

DD. Cancellarii, quod eligatur unus pro qualibet Regione.

D. Paulus Plancha, quod interveniat aliquis Baro cum LX. Civibus, inter quos sit aliquis juvenis.

Mag. D. Jo. Antonius de Victoriis, quod in qualibet Regione elegantur quatuor, vel quinque Ci- ves, & Caput Regionis habeat potestatem de iis elegendi unum.

An. Sabas de Facottoli idem, & quod postquam erunt una, ipsi deliberabunt, an debeant esse plures, vel minores numero.

Julius Petri Matthei, quod elegantur LX., vel L. ad minus, Capita Regionum debeant eligere unum.

D. Marius Salamonius, quod & Antonius Sabas, & quod nunc fiat electio, & inter istos possint in- tervenire Capita Regionum.

Jo. de Brancha, quod fiat electio per Capita Regio- num, & deinde re-videantur per Conservatores.

Franciscus Teali, quod concludatur de numero.

D.M.

D. M. de Tebaldis , quod elegantur quatuor de Re-
gione qualibet , inter quos sit aliquis prælatus .

D. Antonius de Roccolis , quod minimè fiat electio ,
& omnes possint intervenire .

D. M. Astallus)

Julianus de Loctis) quod fiat electio statim

Julius de Alberinis) Juvenum , & Senum .

Marius de Insula idem , & quod habeantur prælati .

PONTE.

D. Antonius de Drago

D. B. Damiani

D. Dominicus de Sanguineis

D. Paulus Blondus .

MONTI.

D. Antonius de Petrucciis

Paulus Cola Johannis

Stefanus Carbone

Marcellus de Palonibus .

TREJO.

D. Jacobus Frajapane

D. Franciscus de Cinciis

D. Prosper de Mutis

D. Petrus de Vellis .

DD. Capita Regionum cum Cancellariis convenerunt
hodie eligere quatuor pro qualibet Regione , vide-
licet duos Senes , & duos Juvenes .

Quod

Quod felix, faustumque sit &c. 28. Augusti 1511.

Alla laude , e gloria dello Omnipotente Dio Padre , Figliolo , e Spirito Santo , e della gloriosissima soa Madre Vergine Maria , e delli Principi dell'Apostoli San Pietro , e San Paolo nostri Protettori . Ad honore de nostra S. Sede Apostolica , & Stato Ecclesiastico , pace , quiete , e ben vivere dell' Alma Città di Roma nostra Patria commune . Noi tali &c. per noi , e nostri conforti absenti , e tutti altri nostri aderenti , e seguaci da una parte ; E noi tali &c. altri deputati , & eletti per lo populo Romano dall'altra parte : per maggior fermezza , e perpetua stabilità della sancta reconciliatione , honesta laudabile unione , e concordia fra noi a dì 25. del presente mese nello Palazzo delli Magnifici SS. Conservatori , & in loro presentia universo S. P. Q. R. spettante spontè , & unanimiter facta , e collo baso della bocca fide perfetta fermata , e stabilita promettiamo , juramo , e votamo alla Santissima , & Individua Trinità , Gloriosissima Madre , e Beatissimi nostri Protettori , & à voi Sacrosancto Senato P. Q. R. adstante , intelligente , & à quest' atto congregato , quella perpetuò , & inviolabiliter observare , rimettendo tra di noi ogn' odio , rancore , e malivola volontà , e con honore , e gloria di N. Signore , e della S. Sede Apostolica instantemente difendere la Republica Romana , rejetti , & aboliti li pernitiosi nomi dei

Guel-

Guelfi, e Gibellini, e le rascioni, Jurisdicioni, Privilegii, Immunità, e Statuti dalla Santità di N. Signore, e S. Sede Apostolica concessi, e confermati ad essa Repubblica mantenere, e difendere, & dall' una, e l'altra parte, e loro seguaci, & aderenti, comodi, honori, & emolumenti, come proprii de perfetto sincero, e benivolo animo, e senza alcuna exceptione, & unanimiter defensare, ajutare, e favorire; & in caso di violentia, oppressione, injuria, ò ver tirannia publicè, vel privatim ad qualunque di esse parti, ò vero ad altri Cittadini di qualsivoglia Stato, qualità, e conditione fusi in ditta Città di Roma, ò vero da quella dipendenti si facesse. Volemo sotto simile juramento per voto essere obbligati tali oppressi, injuriati, e tiranneggiati contro qualunque persona publica, ò vero privata, loco, ò vero Università succurrere, e con ogni conato, e forza favorire, & ajutare, ne permettere opera alcuna per bonificare, e magnificare detti Cittadini, offerendo, & obligando Stato, robba, figlioli, e la propria vita per conservazione dell' honesto, laudabile, tranquillo vivere di essa Alma Città, l'onore, Stato, gloria di N. Signore, e della Sede Apostolica sempre salvo, e riservato, e qualunque di esse parti alle predette cose, voto, e juramento per se, e altri publici, vel occulti in dicti, ò facti, directè, vel indirectè quomodolibet contravenisse, invocamo, & exoramo la giusta ira dello Omnipotente Deo ad perpetua pernitie, ultimo

timo exterminio , e desolatione de nostre persone ,
 proprii figlioli , honorì , stato , e robbe , & ipso jure
 siamo infami , perjurii , rebelli della Divina Mae-
 stà , obprobrio al mundo , e come de publici nemici ,
 e proditori della propria patria , stati , robbe com' esse
 siano con perdita de tutti honorì , & in perpetua , e
 memoriosa dampnatione , & infamia sia lecito le ima-
 gini di quelli tali delinquenti depingere sottosopra à
 modo de perfidi , e crudeli traditori nella faccia di
 Campidoglio , & in altri luoghi publici , dove per lo
 popolo si frequenti , commemorandose , e testificandose
 la loro scielerata vita .

Noi Fabritio Colonna per noi , e per lo Sig. Prospero
 absente , e per tutti gl'altri de Casa Colonna .

Julio delli Orsini per noi , e per lo Sig. Jo. Jordano ,
 e per tutta la Casa Orsina .

Antimo Savello per noi , e per tutta la Casa Savello .

Joanni Conti per noi , e per tutta la Casa de Conti .

Fabio de Domo Anguillaria per noi , e per Casa dell'
 Anguillara .

Paulo de Planca in nome del Sig. Jo. Giorgio Cesa-
 rino .

M O N T I .

Magnificus D. Antonius de Petrucciis

M. D. Paulus Colæ Joannis

Stephanus Carbone

Marcellus de Palonibus .

CAM-

CAMPO MARTIO.

*D. Constantius de Palonibus
D. Franciscus de Naris
D. Paulus de Capozucchis
D. Raphael de Casalibus.*

TREJO.

*Jacobus de Frajapanibus
Franciscus de Cincis
Prosper de Mutis
Julianus de Capranica*

COLONNA

*Laurentius Nuccioli
Antonius de Gracchis
M. Antonius . . .
Joannes de Capoccinis*

S. STATI.

*Marcus de Tebaldis
Bartholomeus de Valle
Julius Alberinus
Julius de Thomarotiis.*

PONTE.

*Antonius de Roccolis
Petrus Paulus Millinus
Franciscus Scappuccius
Hippolitus Saxus.*

REGOLA.

*P. Paulus Planca
Baptista Palonus*

Z

Rai-

*Raimundus Caputferro
Virgilius Cincius.*

P I E N A .

*M. Antonius Alterius
Gabriel de Rubeis
Julia. Lottus
Marianus de Astallis.*

P A R I O N E .

*D. Antonius de Leouibus Doctor
D. Antonius de Macarotiis
D. Benedictus de Magistris
D. Andreas de Rusticis.*

R I P A .

*Petrus de Fabiis
Marius de Insula
Jo: Antonius de Perleonibus
Laurentius Bernardini.*

S. A N G E L O .

*Franciscus de Fabiis
Franciscus de Boccapadulcis
Stephanus de Fabiis
Palutius de Mattheis .*

T R A S T E V E R E .

*Franciscus Teoli
Marianus Castellanus
Julius de Mattheis
Onufrius de Vellis .*

CAMPITELLO.

Mario Salamoni

Jul. P. M.

Jac. P. M.

Antonino Frejapane.

Episcopus de Columna pro domo de Columna.

D. Fabius Ursinus pro domo de Ursinis.

D. Silvius pro domo de Sabellis.

*D. Jo: de Comitibus pro tota domo de Vallemontone
deputavit D. Federicum de Comitibus.*

D. Fabius de Anguillaria deputavit in ejus assentiam

D. Fabium de Ursinis.

D. Jo: Georgius de Cesarinis.

28. Agosto 1511.

*Ad laude, e gloria dell' Omnipotente Dio Padre,
Figliolo, e Spirito Santo, e della Glorissima sua
Madre S. Vergine Maria, e deli Beati Principi
deg'l Apostoli Pietro, e Paolo nostri Protettori, ad
onore, & esaltatione della Santità di N. Signore
Giulio Papa II., e della S. Madre Chiesa, e conser-
vatione dello Stato Ecclesiastico, pace, quiete, e ben
vivere dell' Alma Città di Roma nostra Patria
commune. Noi Fabritio Colonna per noi, e per lo
Sig. Prospero Colonna absente; Pompeo Colonna Ve-
scovo Reatino, Prospero Colonna da Cave, Julio
Colonna, Mutio Colonna, & Ottaviano Colonna, e
ciascheduno di noi, e per tutti gl' altri della Casa*

Z 2 absen-

absenti, e d'essa Casa seguaci, & aderenti, per li
 quali promettiamo de rato noi medesimi. Julio degl'
 Orsini per noi, e per lo Sig. Jo: Jordano assente, e
 per tutti gl'altri della Casa assenti, e d'essa Casa se-
 guaci, & aderenti, per li quali similmente de rato
 promettiamo, Ruberto degl' Orsini, e Franciotto
 degl' Orsini, e ciascuno di noi per noi medesimi. An-
 timo Savello, e Silvio Savello, e ciasched' uno di
 noi per noi medesimi. Joanni Conti per noi, e per
 Federico nostro fratello, e Julio de Poli, e Lucido
 de Rocca de Massimo, e tutti di Casa Vallemontone
 assenti, per li quali de rato promettiamo come sopra.
 Fabio de Casa di Anguillara, e Jo: Baptista de
 Stabbia per noi, e per tutta Casa dell' Anguillara,
 per la quale anche de rato promettiamo. Paolo de
 Planca in nome de Jo: Giorgio Cesarino assente, per
 lo quale similmente de rato promettiamo per major
 fermezza, e perpetua stabilità della santa reconcilia-
 tione, honesta, e laudabile unione, e concordia fra
 noi à dì 25. del presente mese in nel Palazzo delli
 Magnifici Signori Conservatori, & in loro presentia
 universo S. P. Q. R. spettanti spontaneamente, e
 con unanime volontà fatto col baso della bocca fede
 perfetta firmata, e stabilita promettiamo, juramo,
 e votamo alla Santissima Individua Trinità, Glo-
 riosissima Madre, e Beatissimi nostri Protettori, &
 à voi S. P. Q. R. astante, e intelligente, & à questo
 atto congregato quella perpetuà, & inviolabilmente
 offer-

osservare , rimettendo tra di noi ogn' odio , rancore ,
 e malivola volontà , e con honore , e gloria della pre-
 fata Santità di N. Signore Julio PP. II. , e della
 Sedia Apostolica instantemente difendere la Repu-
 blica Romana , rejecti , & aboliti li perniciosi nomi
 de Guelfi , e Febellini per le raggioni , jurisdictioni ,
 privilegii , immunità , e statuti per la prefata San-
 tità di N. Signore , e Predecessori di quella ad essa
 Republica concessi , e confirmati e tenere , e difendere ,
 e dall' una , e l'altra parte , e loro seguaci , e ade-
 renti , commodi , honori , e emolumenti come proprii
 de perfetto , sincero , e benivolo animo , e senza al-
 cuna excettione , o vero fraude unanimiter ajutare ,
 e favorire , obligando Stato , robba , figlioli , e la
 propria vita per conservatione dello honesto lauda-
 bile , e tranquillo vivere di essa Alma Città , lo ho-
 nore , Stato , e gloria della prefata Santità di N. Si-
 gnore , e della Sedia Apostolica semper salvo , e
 riservato per qualunca di noi , o vero de' nostri con-
 sorti , seguaci , & aderenti alle cosc predette , voto ,
 e juramento per se , ò per altri publicè , vel occultè
 in ditti , ò vero in fatti , directe , vel indirectè
 contravenisse , invocamo , imploramo , exoramo la
 giusta ira dello Omnipotente Dio ad perpetua per-
 nitie , ultimo exterminio , e desolazione de nostre
 persone , proprii figlioli , honore , Stato , e robba , &
 ipso jure siamo infami , perjurii , e rebelli della Di-
 vina Maestà , obprobrio al mondo , come publici

nemici, proditori, e patricidii della propria Patria, e in perpetua, e memoriosa dampnatione, e infamia, sia lecito la imagine di tali contravenienti dipingere sottosopra à modo de perfidi, e crudeli traditori nella faccia del Capitolio, e in altri luoghi publici dal Popolo frequentati in perpetua commemoratione, e testificatione della loro scelerata vita.

IV.

JULIUS II. PONTIFEX MAXIMUS. Pontificis caput.
FUNDATORI ECCLESIAE. ROMA. S. Petrus sedens.
Hic nummus ex eorum genere est, qui Julii à
Julio II., cuius jussu cusi fuere, appellantur, ut
scripsit Ægidius Menagius in Ætimologico Ita-
lico pag. 261., additque, plures Principes ad il-
lius formam, ac exemplum, monetam argen-
team percussisse; Paulus deinde III. Pontifex,
plurimos hujuscē generis cudi voluit, ac Paulos
denominari, ut habetur in conditionibus pactis
anno 1540. cum Bartholomeo Pettini officinæ
monetariæ Præfecto: Item teneatur cudere grossos
largos papales, Paulos nuncupandos. Verum Julios
itidem dicendos in altero contractu cum Bar-
tholomeo Canobio anno 1551. 12. Maii, seden-
te Julio III. quod teneatur cudere monetam argen-
team, Julios nuncupatam, & profecto apud veteres
quoque de Principum nomine, qui eos cufos,
commercii causa, evulgaverant, vocitati sunt, uti
Phi-

Philippi , & Darici, à Philippo Macedonum , &
Dario Persarum Regibus , ut recentiora exem-
pla prætermittamus .

V.

JULIUS II. PONTIFEX MAXIMUS . Pontificis caput .

LUMINARIA VERÆ FIDEI . ROMA . SS. Petrus , &
Paulus mutuo sese amplectentes .

Exhibetur in nummo verum Christianæ
charitatis exemplum , quamobrem de utroque
Apostolo Ecclesia meritò canit in festivitate
SS. Petri , & Pauli ad Laudes : Gloriosi Principes
Terræ &c.

VI.

JULIUS LIGUR II. PONT. M. in area .

RO. ECCLESIAE FUNDATORES . SS. Petri , & Pauli
capita .

Optimè Baronius Annal. Eccl. Tom. I. ad
an. 41. n. 15. explicans verba illa S. Irænei lib. 3.
cap. 1. Cum Petrus , & Paulus Romæ evangeliza-
rent , & fundarent Ecclesiam ; ait : communi , tum
ipsius , tum cæterorum Patrum usu loquendi , cum
de Romanæ Ecclesiæ fundatione fit mentio , Paulum
etque , ac Petrum nominasse , non quod Paulus eodem ,
ac Petrus tempore Romam venerit , & simul cum
Petro fundamentum jecerit , sed quod desuper ædifi-
caverit , ac denique eandem Ecclesiam , unà cum Pe-
tro , sanguine consacraverit ; quamobrem proprie
in superiori iv. nummo legitur de S. Petro : Fun-
datori

datori Ecclesiæ : hic non abs re erit addere conventiones , & capitula inita cum Antonio Segnio , & hæredibus P. Pauli della Zecca, monetalibus Præfectis constituendis , quorum signa extant in nummis iv. v. & ut videtur , x.

Anno 1504. die 30. Aprilis Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & Domini nostri, Domini Iulii Divina Providentia Papæ II. Infrascripta sunt pacta , conventiones , & capitula inita , facta , firmata, & conclusa inter Rmum in Christo Patrem, & Dominum, Dominum Episcopum Albanen. Miseratione Divina S. Georgii ad Vellum aureum S. R. Ecclesiæ Cardinalem, nomine ejusdem SS.D.N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ agentem , capitulantem , firmantem , & recipientem ex una , & Dominum Antonium Segnium Mercatorem Florentinum Romanam Curiam sequentem , tām proprio nomine , quām filiorum , & hæredum q. Petri Pauli della Zecca Ci-vium Romanorum de , & super Zeccha monetarum in Alma Urbe , & locis , infrascriptis , modis , pactis , & conditionibus exercen. partibus ex altera , ita tamen , quod facultas cudendi non transeat ad successores , & interim , durante tempore quinque annorum prædicta facultas possit per Cameram Apostolicam suspendi , & interdici , non obstantibus omnibus , quæ in sequentibus capitulis continentur , quorum tenor infra sequitur , & est talis &c.

In primis siquidem promisit præfatus Antonius suo ,

suo, & dd. hæredum nomine cudere, seu cudi facere Florenos de auro de Camera, juxta ligam auri Ductorū Papalium, & Venetorum, videlicet conformem Tocchæ, de consilio, & in præsentia Consulū Banchariorum, & auri Fabrorum hujus Almæ Urbis, ac superstantium, & assaggiatoris præfatæ Zecchæ, jam diù factam, & servatam hucusque in Zeccha in quadam cassetta clausa per dictos officiales, & quilibet Florenus sit, & esse debeat granorum 69. & unius octavi grani, ita, quod Floreni 100. de Camera in auro hujusmodi, ponderent unam libram auri; & ita esse debeat in uno latere navicula Piscatoris cum litteris circum s. PETRUS ALMA ROMA, in alio latere sunt Arma SS. D. N. Pape, & circum circa litteræ, videlicet JULIUS II. PONTIFEX MAXIMUS.

Item promisit dictus Antonius dd. nominibus cudere, seu cudi facere Grossos Papales de liga unciam undecim, & unius denarii cum remedio denariorum duorum, hoc est unius excedentis, & alterius deficientis infra pondus dd. unciarum undecim, & unius denarii; quodque, si Grossi reperiantur esse minoris ligæ, quam undecim unciarum, & denarii unius, dummodo non minoris uno denario, ille ad Cameram pertineat, si vero majoris contingere, dummodo non plures uno denario Zeccherii prædicti illius pluris, creditores esse debeat dictæ Cameræ Apostolicæ, & quilibet ex cudendis Grossis præfatis sit ponderis trium denariorum, octo granorum, & trium quartorum

rum alterius grani, & 85. grossi cum tribus quintis
alterius grossi, sunt ponderis unius libræ, constitutæ,
& habeat de remedio in pondere denarios duos, hoc
est unum excedentem, & alterum deficientem infra
pondus dictæ libræ, & quod dicti Zeccherii possint
etiam facere grossos duplices, qui valeant pro quoli-
bet grossos duos, ita tamen, quod non excedant par-
tem quintam, & de cunctis grossis præmissis dentur
pro qualibet libra argenti fini grossi 90., & quod
dicti grossi debeant diligenter ponderari singulariter
singuli, antequam extrahantur de Zeccha, & qui-
libet grossus, ut dictum est, ponderare debeat tres
denarios, & octo granos, & tria quarta alterius
grani, & non variet unus ab alio per unum granum,
aliter destruatur per officiales pro tempore deputan-
dos, & ita &c.

VII.

JULIUS II. PONTIFEX MAXIMUS. Pontificis caput.

S. P. BONONIA DOCET. S. Petronius Episcopali
habitu indutus, & inferius insignia Johannis
Cardinalis Medicei.

Annibal Bentivolus, Johannis filius natu-
major, de quo mox nobis dicendum erit, Gal-
lorum ope anno 1511. Bononiam ingressus, ejus
Urbis dominatum tenuit usque ad alterum an-
num, quo, amissio Mediolanensi imperio, trans-
gressi alpes Galli, ad sua rediere; Pontificius, ac
Hispanicus deinde exercitus ad Bononiæ mœ-
nia

nia venit , proximis urbibus ad pristinam Pontificiam dominationem redeuntibus , quamobrem Bentivolus à civibus persuasus , fortunæ cedere coactus est decima die Junii , & una cum fratribus , patria relictæ , Ferrariam petiit . Bononiam, post hęc, à Julio II., rebus publicis administrandis, missus est, Legati munere honestatus, Johannes Cardinalis Medices , ut legitur apud Pompejum Vizzanium hist. Bonon. lib. 5. pag. 511. Johannes autem anno 1513. ea Urbe discedens , Florentiam cum Hispanico exercitu , cui Raymundus Cardonius præerat , adiit , ut Mediceam familiam suam , jam diu extorrem , in patriam reducens , veteri dignitati , ac potentiae restitueret. Vide Jovium in vita Leonis X. lib. 2. pag. m. 121.

VIII.

JULIUS II. PONTIFEX MAXIMUS . Pontificis caput.

S. P. BONONIA DOCET . S. Petronius sedens , ut supra , & inferius stemma gentilitium Francisci Cardinalis Alidosii .

Julii II. gratiam aucupatus Franciscus Cardinalis Alidosius Forocornelensis , ab eodem Pontifice Bononiensem Præfecturam , Legati titulo , obtinuit anno 1508. , referente Antonio Masino in Bononia perlustrata parte 3.pag. 196., & 198. 2. editionis . Hic plures cives , qui Bentivolorum factionem sequuti fuerant , infectatus ,

ex iis, quosdam ultimo supplicio affecit, & alios exilio multavit, ideoque à civibus ob ejus sævitiam odio habitus est, anno autem 1510. ejusdem Urbis Episcopus à Julio Pontifice electus fuit, licet illius mores sacræ huic dignitati parum responderent. Interea Pontifex bellum Alfonso Ferrariæ Duci inferens, et si senio gravis, infirmisque viribus, tamen illud administrare ipse voluit, & durissima hyeme, Concordia, & Mirandula expugnata, Bononiam venit, paulo post autem Alfonsus Pontificias copias, ad fossum Giliolam adortus, superavit; & Jo: Jacobus Trivultius vetus, & expertissimus Dux, educito ex hybernis Gallico exercitu, secumque adductis Bentivolis fratribus, Pontificias copias, quas Urbini Dux, adhuc adolescens ductabat, adeo pressit, ut ad Bononiæ mœnia compulsos, deleverit, jam illius Urbis civibus ad seditionem spectantibus, & ad excipiendum Annibalem Bentivolum paratis. Alidosius Legatus, cum ad defensionem Civitatis, nec validum præsidium parasset, neque nuper constructam arcem commeatu muniisset, turpi fuga elapsus est, socrdia ne, an perfidia incertum; plures enim putavere, Gallos, & Alfonsum, oblato eidem Forocornelii dominatu, qui penè majores illius fuerat, nec à Julio II. extorquere potuerat, hac spe illectum in suas partes adduxisse, ut narrat Jovius in Elo-

gio ejusdem Card. pag. m. 186. Cæterum Alidosius Ravennam profectus (qua in Urbe Pontifex morabatur), cum in Urbini Ducem, quo cum simultas intercedebat, incidisset, ab eodem, ense confossum, interiit, teste Guicciardino lib. 9. Hist. fol. 274. pag. 2.

IX.

JULIUS H. PONT. MAX. stemma, ut supra?

CLAVES REGNI CÆLORUM. MARC. Claves decussatae, alligatæque hastæ Umbellam sustinenti.

Claves potestatis insignia sunt, ac Umbella, sive Umbraculum dignitatis. Adi Philipum Bonannum numismat. Pontif. Tom. 1. pag. 235. & seqq. fusè de his differentem.

X.

JULIUS H. PONT. MAX. stemma, ut supra.

S. PAULUS S. PETRUS. FULGINE. ambo Apostoli stantes, & ad pedes in medio A. S., quod est monetalis Præf. signum.

Cusum hunc nummum Fulginei putamus post annum 1506., & diem VII. Febr., qua Card. Antonius Ferrerius de Ruvere, Savonensis, Eungubii Episcopus, Perusiae, ac Umbriæ Legatus à Julio Pontifice in Consistorio renunciatus fuit, uti testatur Jacobillus de Urbe Fulginei pag. 491. de hoc Cardinali plura refert Ciacc. To. 3. col. 257.

XL

JULIUS PAPA II. in area.

PERUSIA in medio claves decussatæ , & supra
Tiara Pontificia .

Cum Julius , adstante Cardinalium coetu ,
21. Augusti 1505. apertè dixisset , Bononiam , ac
Perusium Urbes à Bentivolis , & Ballioniis oc-
cupatas , se Romanæ Ecclesiaz imperio restitu-
turum , auxilia ad id afferente Galliaz Rege ,
Roma discessit , & quadringentis cataphractis
equitibus , quos pedites sequebantur , stipatus ,
ubi Urbem Veterem advenisset , Jo: Paulus Bal-
lionus , vir bello quidem clarus , sed qui , ut in-
quit Jovius in vita Leonis X. pag. 186. edit. Ba-
sil. an. 1567. , *impotens , & factiosus apud Perusinos ,*
cruentam , & rapinis infamem tyrannidem exerce-
bat , eum convenit , & conciliatore , ac sequestro
Urbini Duce , ultro Urbis dominatum , arces ,
duosque filios obsides dedit , quare in gratiam
receptus , Pontificem , Urbem ingressum , ma-
gnificentissimè exceptit ; vide Franciscum Guic-
ciardinum Hist. Ital. lib. 7. fol. 188. pag. 2. &
Pompejum Pellinum in Hist. Perusina .

XII.

JULIUS II. P. M. Roborea arbor , & supra Tia-
ra Pontificia .

REGIUM LEPIDI. Ejusdem Urbis insigne , &
crux integrum aream occupans .

Postquam ad Ravennam Pontificius , &
Hispanicus exercitus , magna cum clade , à Gal-
lis

lis deletus , ac profligatus esset anno 1512. , Ju-
lius , invicti animi Pontifex , Helvetios in auxi-
lium advocavit , illique brevi per Tridentinas
Alpes in Italiam advenientes , repulere ab Athesi
Gallos , qui prælium tentare non ausi , Ticinum
se recepere , aucti deinde Helvetii Venetorum
copiis , eosdem Gallos Italia tota ejecere , & hæc
omnia , paucorum mensum spatio , peracta sunt .
In hac improvisa fortunæ , rerumque vicissitu-
dine , Regii Lepidi cives , quam Urbem , Juris
Sedis Apostolicæ , possidebat Alfonsus Ferrariæ
Dux , Gallicis partibus addictus , à Pontifice
admoniti , ut ad veterem Dominum redirent ,
Placentinorum , & Parmensium exempla se-
quentes , ut refert Guicciardinus Hist. lib. xi.
fol. 311. Romam Oratores misere , qui , testante
Paride de Grassis in Diar. Cærem. MSS. mense
Septembri ejusdem anni , fidem Julio , ac ejus-
dem Successoribus detulere , eoque tempore ,
ac ea in Urbe hujuscemodi nummi percussi fue-
re . Vide Fulvium Azarium in compendio Hi-
storico Regii Lepidi .

LEO X.
JOANNES MEDICES FLORENTINVS
ELECTVS
V. IDVS MARTII MDXIII.
OBIIT
KAL. DECEMBER. MDXXI.

I.

LEO X. PONT. MAX. stemma gentilitium Pontificis, sex globulis compositum, cum Tiara, & clavibus.

SAMCTUS PETRUS. ALMA ROM. SS. Petrus, & Paulus retia in mare immittentes.

II.

LEO X. PONTIFEX MAXIMUS. Pontificis caput.

LUX VERA IN TENEBRIS LUCET. Magi in equis dona ferentes, quos præxit Stella, ducitque ad præsepe D. N. Jesu Christi.

Emanuel Lusitaniae Rex, gestis rebus, verè magnus, non tām Imperii sui, quām Chriflianæ fidei in Orientali plaga propagator, ad baptisma fuscipiendum, Congi Regem, piis viris ad eum missis, hortatus est, ac adduxit, ut scribit Petrus Maffejus Histor. Indicæ lib. 5. pag. 82. ; ipseque Rex, qui in Emanuelis gratiam Alfonsus vocatus est: Henricum filium, ac præcipuos ex eo Regno in Lusitaniam, ubi fermè alti, educatique fuerant, atque inde cum honesto comitatu Romam usque reli-

gionis

TAB^A I

I
AR

PAG^R 2

II
AR

III
AR

IV
AR

V
AR

VI
AR

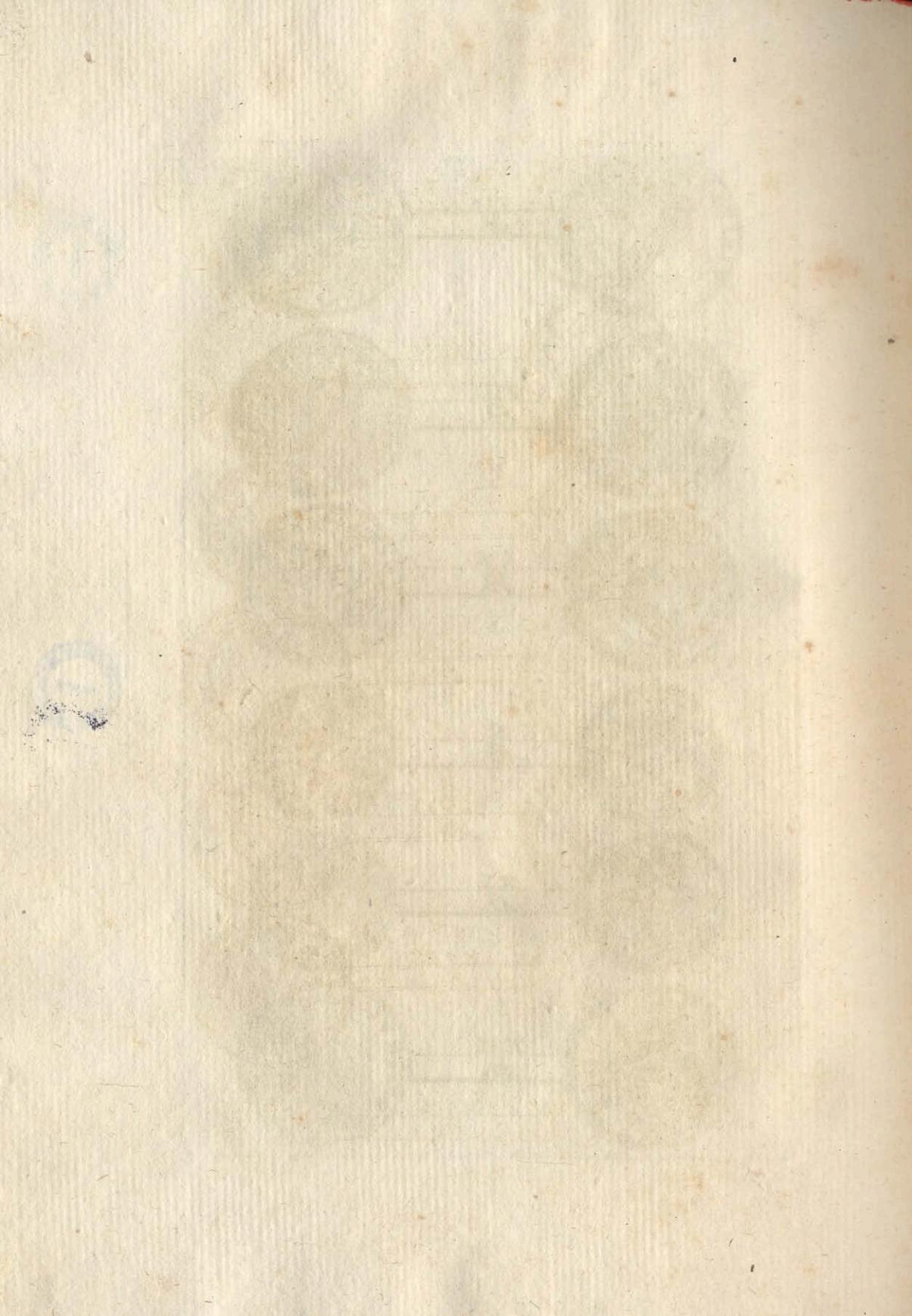

TAB. II

PAG. 2

VII
ARVIII
ARIX
ARX
ARXI
ARXII
AR

TAB III
XIII
AR

PAG 2

XIV
AR

XV
AR

XVI
AR

XVII
AR

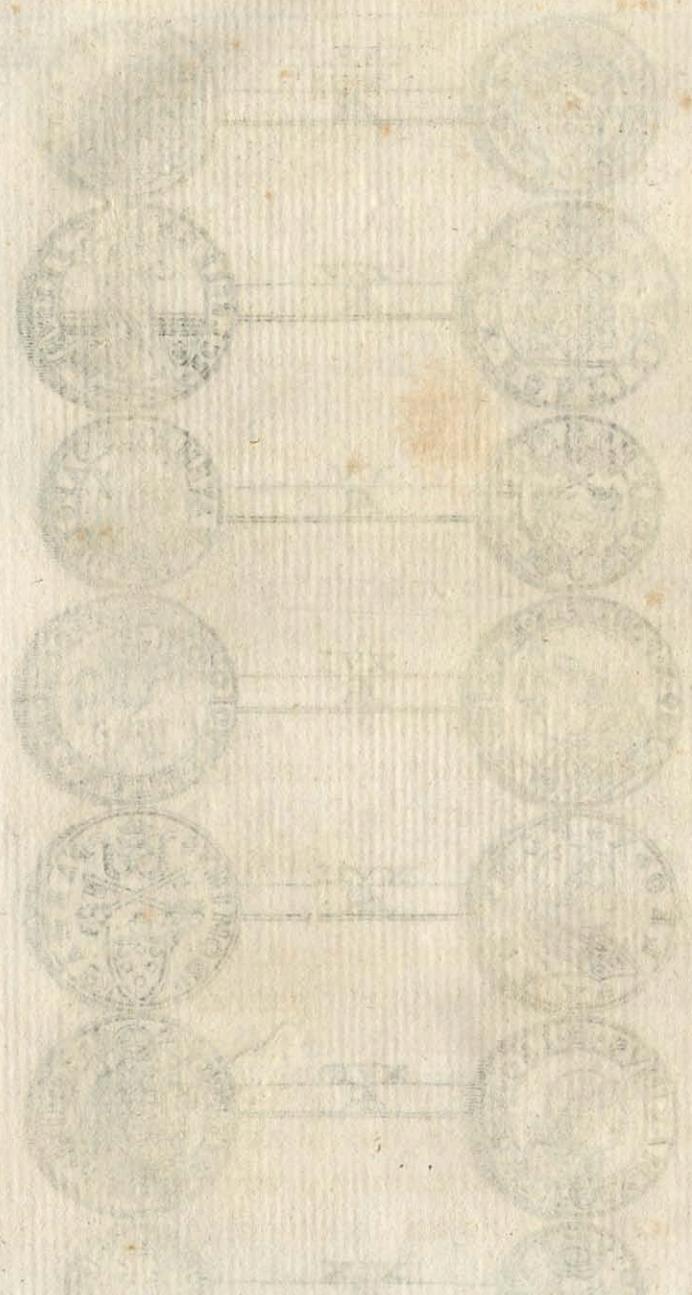

XVIII
AR

XIX
AE

gionis ergo proficisci jussit, ubi, magno totius Romanæ Ecclesiæ gaudio excepti, (augebat lætitiam ipsa longinquitas) summum in Terris Dei Vicarium Christiano ritu venerati sunt. Sed hæc extremo Iulii II. vitæ tempore evenere; ad Leonem autem descendamus; primo ejusdem Pontificatus anno ab eodem Rege Emanuele Oratores missi sunt, amplissima dona, certa subacti Orientis monumenta, ferentes, pretiosas sacras vestes, gemmis, margaritisque exornatas, & longo tempore non visas belluas, elephantem, leonem, & lynxem, quamobrem ad allata ab Oriente dona, diffusamque in regionibus Indicis Christianam fidem, alludere voluisse Pontificem putaverim in aureo nummo. Hujus imaginem, sed minime nota aliqua illustratam, protulit Philippus Bonannus Numismat. Pont. Tom. i. pag. 173., qui inter numismata perperam nummum hunc adnumerat, & nostros num. 3. 7. & 8., cum sint profecto vulgati commercii monetæ.

III.

LEO DÉCIMUS PONTIF. MAXIMUS. Pontificis caput.
PACEM MEAM DO VOBIS. Sequitur parvus tridens monetarii signum. Dominus noster stans, Apostolis in genua pro voluntate, benedicit, & infra Roma.

Ludovicus XII. Galliæ Rex, eò aliquot, ex S. R. E. Cardinalibus, adduxit, ut adversus Julium Pontificem insurgerent, indi-

cerentque Pisanum Concilium , ut supra dictum est . Cardinales autem hi fuere , Bernardinus Caravajal , Guillelmus Brifonetus , Renatus de Prie , Franciscus Borgia , & Fridericus Sanseverinus ; Leo Pontifex hisce transfugis , qui , ejurato schismate , (si Borgiam excipias jam defunctum) mansuetudinem Christi Domini imitatus , quam in nummo exprimi voluit , benignè ignovit , pristinam etiam dignitatem , sacerdotia , & honores restituit , vel adversus Julii decreta , qui severissimè in illos animadvertere deliberaverat . Vide Ciacconium Tom. 3. col. 170. 182. 142. 262. 196. , & Jovium in Vita Leonis X. lib. 3. pag. 129.

IV.

LEO PAPA X. in area , hanc circumdant Medi-
cei globi , Pontificis stemma efficientes .

FUNDATORES ROMAN. ECCLESIAE . SS. Petri , &
Pauli capita . Vide supra in nummo n.vi. Julii II.

V.

LEO DECIMUS PONT. MAX. Templi Vaticani ex-
terior prospectus , utrinque pinnaculis , seu no-
lariis turribus assurgentibus , quibus superemi-
net Tholus : infra leo recumbens , qui globum
unguis tenet . ROMA .

PETRE ECCE TEMPLUM TUUM . Pontifex in genua
procumbens sacra trabea indutus , tectusque sa-
cra tiara , capite , manibus profert Vaticani Tem-
pli

pli modulum Divo Petro sedenti , qui dextera claves , finistra librum tenet .

Templi Vaticani frons , quæ in nummo visitur , delineata fuit à Juliano à Sancto Gallo , insigni sæculi xvi. Architecto , quem Leo X. ab Etruria acciverat , una cum Fr. Jucundo Veronensi ; his addidit Raphaelem Sanctum Urbinate , Pictorum omnium Principem , ut illud Templum , quod mirabili , ac maximè magnifica structura , veteri ex parte disjecto , Julius II. inchoaverat , ipse perficeret , verum , referente Jovio in ejus Vita pag. 194. *tanta absolvendi operis difficultas proponebatur , ut Leo , quem nulli unquam pro laude suscepti sumptus deterruerunt , animum negocii vastitate superatum facile despondere : videndus hac de re , quam diligentissime prosequitur , Philippus Bonannus in Templi Vaticani Hist. cap. xiii. pag. 70.*

V I.

LEO DECIMUS PONT. MAX. Leo gradiens , unguibus globum tenens , & infra Lilium Florentiæ insigne .

S. PETRUS . S. PAULUS , cum rosa in medio : inferius ROMA . SS. Petrus , & Paulus stantes , primus dextera clavem , finistra librum , alter vero ensem dextera , finistra librum tenet .

VII.

LEO X. PONT. M. Stemma Pontificium , supra
B b 2 ad

ad dexteram D. Pauli Protome , dextera ensem , sinistra librum tenentis, ad levam D. Petrus, qui dextera clavem , sinistra librum gerit , & supra S. P. S. P.

VICIT LEO DE TRIBU JUDA : infra ROMA . Leo gradiens , converso integro in spectantem rictu , unguibus globum tenens , supra mulier alata , seu victoria , coronam Leonis capiti impositura , volat .

Signata in denario Leonis , generosissimæ , ut inquit Plinius lib. 8. cap. 16. belluæ imago , referenda est ad nomen , quod assumpsit Johannes Cardinalis Medices ad summam Pontificatus dignitatem electus , de qua re audiendus Paulus Jovius causam aperiens in ejus vita lib. 3. pag. 128. Leonis X. nomen sibi desumpsit , ut potè , qui propter innatam excelso , regioque animo clementiæ virtutem , non expresso quidem titulo , sed erudita allusione magnanimi cognomentum affectaret , duorum superiorum secutus exemplum , quibus Alexandri , & Julii augustissima nomina placuissent . Non desuere , qui dicent , Claricem matrem , pleno jam utero , Leonem ingentis magnitudinis , & miræ lenitatis in Reparatæ Templo , Florentiæ omnium maximo , se parere sine gemitu somniaffe : quod postea somnium ex fabulis nutricum , cum puerorum ingeniosis inhaesisset , accipiendo nomini causam , haud dubiè præbucrit .

VIII.

LEO DECIMUS PONT. MAX. Prospectus Templi D. Petri, tribus cum portis, ac utrimque statuis exornatus, excelsoque Tholo, infra Leo, ut supra, MARC.

PETRE ECCE TEMPLUM TUUM. Pontifex genuflexus, ut supra, & infra stemma gentilitium Francisci Cardinalis Armellini.

Alter ab eo, quem supra exhibuimus, est prospectus hic Templi, Deo, in honorem D. Petri extucti, ex arbitrio forsan typi scalptoris, delineatus, quinque enim illæ Portæ, non tres semper fuere, ut adnotavit Bonannus in opere, quod supra adduximus cap. x. pag. 52. Insignia, quæ hic visuntur, sunt Francisci Cardinalis Armellini Marchiæ Legati, quod enunciatur in inscriptione apposita ejusdem Cardinalis sepulchro in Sacra Transtiberina Æde B. Mariæ Virg., ut legere est apud Ciaccon. Tom. 3. col. 390.

IX.

LEO DECIMUS PONT. MAXIMUS. Pontificis caput.

S. PAULUS. S. PETRUS. Ambo Apostoli sedent, uti colloquentes, primus ensem dextera, sinistra librum tenet, alter claves, & librum, inferius insignia Cardinalis Francisci Armellini.

A peritissimo artifice cernitur in nummo vultus Leonis X., iisdemque profectò lineamentis, qualem descripsit eloquentissimus Paulus

Jo-

Jovius in ejusdem Pontificis vita lib. 4. pag. 211., cuius verba referre ob eorum elegantiam visum est: *Una capit is amplitudo cætera membra, enormi propè excessu, nec tamen sine dignitate, superavit; unde illi, naturæ dono, admirabilis ingenii captus, & memoria rerum omnium singularis; subtrahebant etiam magna ex parte oris suavitatem obesæ malæ, & oculi extantes, convolutique & hebetes, verum, si ad pupillam, inspicienda proprius admovevet supra fidem acutissimi.* Franciscus Armellinus, patria Perusinus, cuius stemma gentilitium in aversa parte visitur, Leonis gratia inclaruit, ejusdemque beneficio S. R. E. Camerarii munus obtinuit. Ciaccon. Vit. Pont., & Card. Tom. 3. col. 389.

X.

LEO PP. DECIMUS, una cum duabus rosis. Stemma, ut supra.

PERUSIA AUGUSTA. Grifus saliens, Urbis insigne, ad latus dexterum parma gentilitia Cardinalis de Bibiena.

XI.

LEO PP. DECIMUS. Stemma, ut supra.

PERUSIA AUGUSTA. Grifus saliens, ad latus dexterum insignia Cardinalis de Monte.

Bernardus Divitius, Tarlata familia ortus, in Bibiena agri Aretini oppido, à quo Bibiena vulgo appellatus est, Leoni X. apprimè acceptus fuit, & ab eodem, Umbriæ Legati munere auctus,

ctus, Perusium missus est, eadem, & à Leone dignitate honestatus fuit, & Antonius Ciocchi, à patrio solo S. Savini Monte, Cardinalis de Monte dictus; vide Ciaccon. par. 3. col. 339,, & 291. Cæterum Leo, eam Urbem sævo tyranno, cruentisque factionibus liberavit, accito enim Romanum Jo. Paulo Ballionio, militia quidem claro, sed rapinis, & crudelitate infami, qui Perusium impotenti animo divexabat, ac ferè dominabatur, eundem in Adriani arcem conjectum, frustra exorantibus Ursinis, Pontifici sanguine conjunctis, securi percuti jussit. Guicciardin. lib. 13. fol. 397.

XII.

LEO X. PONT. MAX. Stemma, ut supra.

S. PETRUS. S. PAULUS. FULGIN. SS. Petrus, & Paulus stantes, R.C. compendiariæ litteræ, monetalis Præfecti forsan nomen referentes.

XIII.

LEO DECIMUS. parvæ rosæ litteris interpositæ, oram nummi ambientes, in area gentilitium Pontificis stemma parvis stellis circumatum.

AD TE. PISAURUM. Præsepe, in quo D. N., quem Virgo mater in genua procumbens, adorat, ad latus S. Joseph stans, & supra fidus.

Laurentii Medicei, & Alfonsinæ Ursinæ matris precibus victus Leo Pontifex, ut illum fratris sui filium per amplio principatu decoraret,

arma

arma vertit in Franciscum Mariam Ruverem
 Urbini Ducem , aderant autem non iustæ
 prorsus causæ, hunc ditione exuendi , quod sci-
 licet pontificiis jussibus non paruisse , & cum
 Gallis adversus Julium II. patruum , de foedere
 ineundo , tractasset , hisce addebatur Francisci
 Cardinalis Alidosii cœdes , quamobrem missa
 in eum , valido cum exercitu , ipso Laurentio ,
 ubi pontificiæ copiæ Urbino appropinquarent ,
 ea Urbs ditionem fecit , & Dux Pisauro , quò
 se receperat , excedens , Mantuam cum familia
 petiit , extremis Maii mensis diebus anni 1516.
 Pisaurum autem , et si præsidario milite firma-
 tum , nullo negocio obtentum est , & tantum
 quatuor dierum spatio , universam eam ditionem
 in potestatem Pontificis venisse refert Guicciar-
 dinus Hist. lib. 12. fol. 370. , hoc autem tempore
 cufum fuisse Denarium hunc Pisauri , appareat ,
 nam postea Leo in Cardinalium coetu habito die
 18. Augusti ejusdem anni : *Creavit* (verba sunt
 Paridis de Grassis Cæremoniarum Sacelli Ponti-
 ficii Magistri apud Raynaldum ad d. an. n. 83.)
magnificum D. Laurentium de Medicis nepotem
suum Ducem Urbinate , & Dominum Pisaurien-
sem , siue perpetuum Vicarium Pisauri , in omnibus
& per omnia , sicuti solitum est , de creatione novi
Ducis .

XIV.

LEO X. PONTIFEX M. Pontificis stemma , quod
utrimque Leones salientes substantant .

ECCLESIAE RA. S. RESURRE. Christus Dominus
resurgens , dextera benedicit , sinistra vexillum
tenet , ad dexterum latus insigne Ravennæ , crux
scilicet , ad sinistrum stemma gentilitium Car-
dinalis Nicolai Flisci .

Per celebris Ravennæ princeps Ecclesia ,
Salvatori Domino è mortuis resurgentι dicata
fuit , quam eo tempore , quo inferioris ævi Græci
Imperatores ea Urbe potiebantur , per excellen-
tiam græcè *Agia Anastasis* , idest , *Sancta Resur-
rectio* appellabatur , uti legere est apud Hierony-
mum Fabrum in sacris Ravennæ monumentis
part. i. pag. 2. Verum , non modo ad hanc Eccle-
siam respexisse , in hoc nummo signando , putamus
Cardinalem Fliscum , qui à Leone X. Archiepi-
scopatus ejusdem Urbis decoratus fuit , sed etiam
ad ea , quæ Pontifici evenerant , cum enim , sacro
ipso Paschatis die , in pugna ad Ravennam , ut
supra indicavimus , captus ab hostibus fuisset ,
seuenti anno anniversario , ut inquit Panvinius
in ejusdem Leonis vita post Plat. pag. 278. *cladis*
Ravennatis die magnificentissimo apparatu , tota
Urbe aulæis , & festivis frondibus , arcubusque orna-
Basilicam Lateranensem , veteri Pontificum insti-
tuto , visitavit .

XV.

bump LEO X. PONT. M. Stemma Pontificis , infra ad dexteram parvula , in qua Crux , Ravennæ urbis insigne , ad sinistram Flisci Cardinalis stemma .

S. APPOLLINARIS . RAVENNÆ . S. Appollinaris protome , episcopali habitu induiti , dextera benedit , sinistra pedum tenet .

Nicolaus Cardinalis Fliscus , Ravennæ Archiepiscopus , à Leone X. varia obtinuit privilegia , quibus Ecclesiæ sibi commissæ dignitas augeretur , inter quæ , illud fuit , quo Archiepiscopis Ravennatibus jus esset monetam cudenti , uti ex diplomate Pontificio signato xiv. Kal. Octobris 1517. , videre licet , quod integrum exhibuit supra laudatus Faber par. 2. pag. 529. , in eo verò legitur : *Volumus autem , quod moneta pœdicta sit ligæ per Cameram Apostolicam , tam in Urbe , quam in aliis Romanæ Ecclesiæ locis , ordinatæ ; ipseque Faber , hujus , quem proferimus , denarii mentionem facit , subditque in Archiepiscopali Palatio percussum fuisse .*

XVI.

LEO X. PONTIFEX MAXIMUS . Pontificis caput .

BONONIA MATER STUDIORUM . Leo saliens , vexillum tenet , in quo crux , ad latus parvula gentilitia Cardinalis Julii Medicei .

Julius Medices , quem ex Equestri Hierosoly-

solymitana Militia purpureo galero decoravit
 Leo X. patruelis anno 1513., ab eodem Bononiæ
 Legatus renunciatus est, ad Urbem illam tamen,
 ut eam regerent, misit Altobellum Averoldum,
 Laurentium Fliscum, ac alios, quos enumerat
 Masinus Bononiæ perlustratæ parte 3. pag. 202.
 & seqq., eoque munere functi sunt, usque ad annum
 1523., quo, Adriano defuncto, idem Ju-
 lius supremi Pontificatus honorem assequutus
 est.

XVII.

LEO X. PON. MAX. Pontificis caput.

PARMÆ DOMINUS, & infra 1514. stemma Pon-
 tificium, ut supra.

Vix Julius II., qui Parmam, & Placentiam recuperaverat, vita excessit, cum Maximilianus Sfortia Mediolani Dux easdem Urbes invasit, quas tamen Leoni, Summum Pontificatum adepto, restituit, uti narrat Bonaventura Angelus in Historia Civit. Parmæ lib. 5. pag. 479.; hic tamen Placentinis Civibus novos cudendi nummos facultatem dedit, diplomate signato Romæ octavo die Martii anno 1514., quo, ut nummos aureos, argenteos, æreos cum hujuscemodi litteris. Leonis X. Pontificis Maximi munus: ab alio vero latere cum vestris insigniis in ista civitate cudere, eosque ubique locorum asportare, & pro justo pretio expendere possitis, tenore præsentium, licentiam, &

C c' 2 facul-

facultatem concedimus. Legitur apud Raynald.
Annal. Eccles. Tom. 20. ad an. 1515. num. 40.,
 illudque innuit Clariss. Auctor Historiæ Jurium
 Apostolicæ Sedis in Urbes Parmam, ac Placen-
 tiā lib. 3. pag. 146., sed ad typos hujusmodi
 monetæ inscalpendos tempus defuit; nam Fran-
 ciscus Galliæ Rex, cum in Italiam descendisset,
 illatoque Maximiliano Duci bello, Helvetios ad
 Melenianum, maxima cum cæde delevisset,
 Maximilianum Mediolanensi dominatu ejecit,
 & in Gallia exulare coegit, Parmam, & Placen-
 tiā Leoni, repugnare non audenti, ademit,
 quam injuriam concoquere ipse, cum non pos-
 set, anno 1521., foedus cum Carolo V. Impera-
 tore, aliisque Principibus iniit, quo, ut scripsit
 Bonaventura Angelus in Historia urbis Parmæ
 lib. 5. pag. 483. constitutum est, ut expulsis Gal-
 lis, Mediolanensis Ducatus Francisco Sfortiæ,
 Parma, ac Placentia Pontifici redderentur, res
 autem feliciter, & ex voto successit, nàm ejectis
 brevi tota Italia Gallicis copiis, illæ Urbes in
 potestatem Leonis rediere, qui hoc nuncio acce-
 pto, dum in Manliana Villa esset, lenta primum
 febre tentatus, mox lethali crescente morbo,
 paucorum dierum spatio vita excessit: hosce
 eventus fusè descripsit Guicciardinus Histor.
Ital. lib. 14.

XVIII.

LEO X. PONTIFEX MAXIMUS . Pontificis caput .

S. GEMINIA. MUT. PONTI. S. Geminianus sedens, episcopali habitu indutus , dextera Civitatis imaginem, sinistra pedum tenet, inferius in par-mula stemma Pontificis .

XIX.

LEO X. PAPA . Corona triplex , supra claves decussatæ , alligatæque .

REGIUM OLIM ÆMILIA . Urbis Regii insigne , in quo Crux , & inferius duæ parvæ Rosæ .

Restitutis à Julio II. , ut supra diximus , Pontificiæ ditioni Mutina , ac Regio Lepidi , in colloquio habito Bononiæ anno 1516. à Leone X. cum Francisco Galliæ Rege , Pontifex felicitate Regis , qui tota ferè Insubria brevi potitus fuerat , deterritus , utramque Urbem pollicitus fuerat Alfonso Ferrariæ Duci se redditurum , ut habetur in Historia Italiae Guicciardini lib. 12. fol. 366. , verum res in longum pro-lata , evanuit .

I.

SEDE VACANTE. Claves decussatae, alligatae
que hastae Umbellae Pontificiae, quam Confalon-
iem dicunt, inferius gentilitium stemma Car-
dinalis Armellini.

S. PETRUS, & S. PAULUS, ambo stantes, & in-
ferius ROMA.

In hoc nummo, Apostolica Sede vacante
percusso, primum apparent insignia Cardinalis
S. R. E. Camerarii. Is tunc erat Franciscus Ar-
mellinus, hoc munere à Leone X. auctus, atque
ab hanc dignitatem istud jus ei datum est, sicut,
& aliis, qui post ipsum eandem obtinuere.

II.

S. ROMANA ECCLESIA. Tiara Pontifica, supra
claves decussatae, & infra scutum gentilitium
vacuum.

S. JOANNES. S. HILARIUS, inferius PARMA. S. Joan-
nes

nes villoso habitu indutus, & S. Hilarius episcopali amictu, & mitram gerens vexillum, una cum S. Johanne, tenet.

Post Leonis X. mortem publicæ res in pontifícia ditione, non modicè, perturbatæ sunt; Franciscus Maria Roboreus, Gallorum auxilio, & populorum favore, Urbinum, amissamque ditionem recepit; Malatesta Ballionius Perusiam, adversa factione ejecta, redierat, Pauli patris mortem ulturus, & Rentius Cæres, Gallicis partibus addictus, in agro Romano milites conscribebat, hisce eventibus Galli, resumptis, quos ob tot adversa desponderant, animis, Lautreco eorum Duce, Parmam subita aggressione expugnare decreverunt, sed irritum hunc eorum conatum reddidit Franciscus Guicciardinus Italicæ Historiæ scriptor egregius, cui paulo ante Julius Cardinalis Medices illam Urbem gubernandam commiserat, nam, et si tribus locis mœnia, appositis scalis, Galli invasissent, Præsidis tamen constantia, & civium virtute rejecti, sequenti nocte discessere, uti ipse Guicciardinus narrat Histor. lib. 14. fol. 419., hoc itaque tempore priusquam Hadrianus ad Summum Pontificatum electus fuisset, vacante Apostolica Sede, nummus percussus Parmæ fuit.

HADRIANUS VI.

HADRIANVS FLORENTIVS VLTRAJECTINVS
ELECTVS

V. IDVS IANVARII MDXXII.

OBIIT

XVIII. KAL. OCTOBR. MDXXIII.

I.

ADRIANUS VI. PON. MAX. Stemma Pontificis ,
cujus area in quatuor partes disjecta est , in una ,
& altera Leo saliens , & in duabus reliquis notæ
quædam tres , in unaquaque litteram J referen-
tes, sed crassioribus, germanico more, lineamen-
tis ; supra Tiara , & claves .

S. PETRUS ALMA ROMA . S. Petrus in navicula
retia in mare immittens .

II.

ADRIANUS VI. PONT. MAX. Insignia Pontificis .

S. PETRUS S. PAULUS , ambo stantes , cum epi-
graphhe MARC.

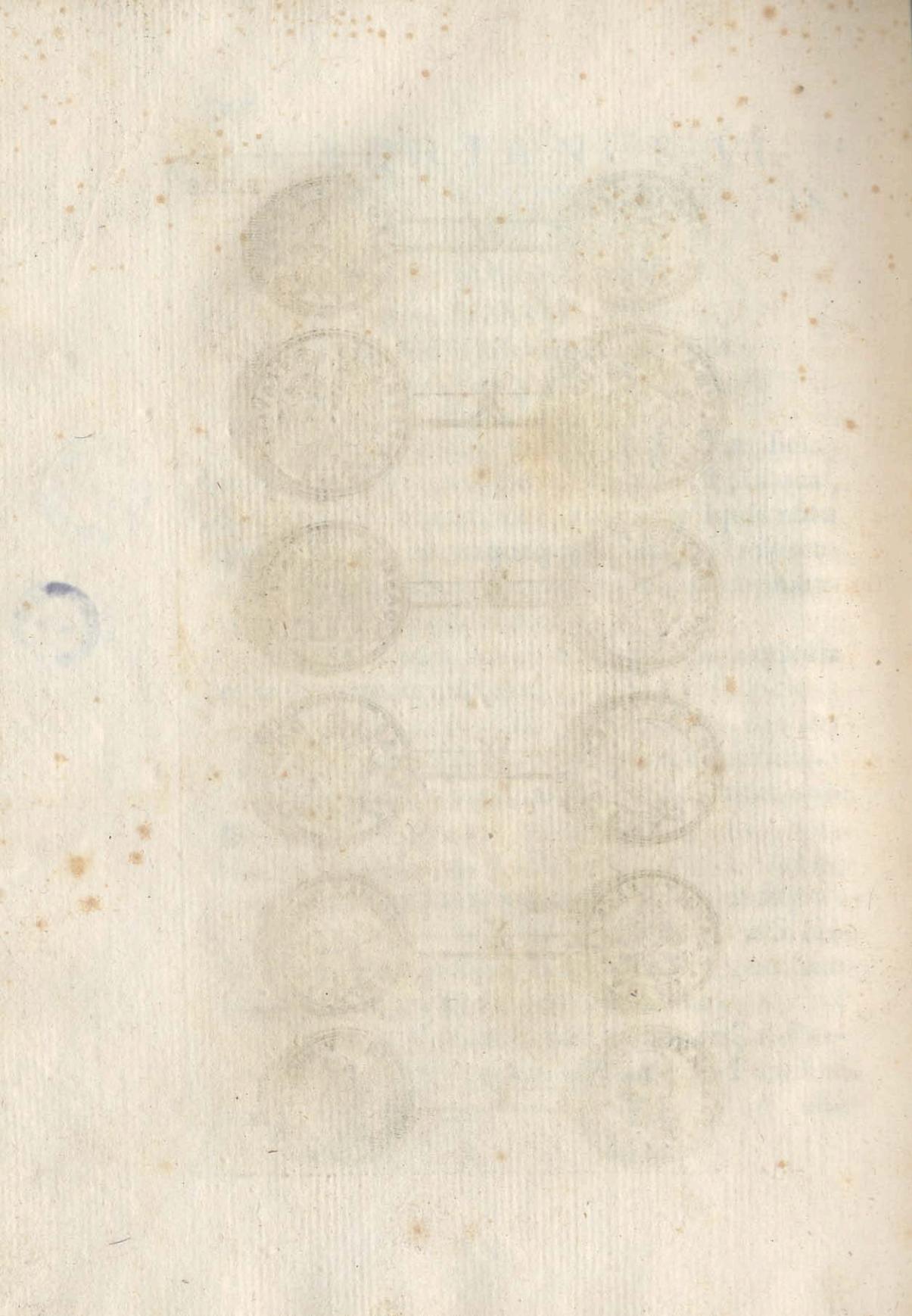
III.

HADRIANUS ELECT. PONT. M. stemma , ut supra .
S. JOANNES . S. HILARIUS . S. Joannes , & S. Hi-
larius habitu episcopali, ambo stantes, vexillum
fusinent , supra 1522. , & infra PARMA .

Dum in Vaticanis comitiis inter Cardina-
les Seniores , ac Juniores summa , in Pontifice

eli-

I
ARII
ARIII
ARIV
ARV
ARVI
AR

eligendo, esset discordia, ita, ut res in longum protrahi videretur, repente, præter omnium expectationem, Hadrianus Cardinalis Derthensis Episcopus, xxx. Patrum purpuratorum suffragiis, Pontifex est renunciatus: aberat tum ille, & Victoriæ Vellicæ in Cantabria morabatur, cumque prius, privatis litteris per tabellariorum, de dignitate collata certior factus fuisset, & post duodecim à primo nuncio publicæ Cardinalium litteræ non advenissent, quampluribus ex suis, ob tantam moram, hærentibus, ut refert Paulus Jovius in ejus vita pag. 253., eas decimo tertio die tandem accepit, ac sequenti, Pontificiis vestibus indutus, in publicum prodidit, retento Hadriani nomine, & licet Cardinales illum exorarent, ut quamcitius Romam veniret, obstatit tamen adeo mare, hybernis tempestatibus sævum, ut, nonnisi pridie Kal. Septembris ante Basilicæ Vaticanæ fores coronari de more potuerit. Hoc autem temporis intervallo nummus Parmæ cusus fuit, in quo dicitur tantum electus; alter vero, qui sequitur denarius, postquam Hadrianus ipse sacra Tiara redimitus fuit, percussus est.

IV.

HADRIANUS SEXTUS PONT. MAX. Pontificis caput.

PARMÆ DOMINUS. Pontificis stemma.

V.

REGNANS APERIT CLAUDIT. Claves decussatæ,
& supra Tiara Pontificia .

PLAC. ROMANOR. COLONIA. Lupa.

Percussus est nummus hoc, priusquam Hadrianus Pontifex in Italiam advenisset, Placentiaque urbs se Romanorum Coloniam fuisse gloriatur, ideoque Lupam, quæ Romulum, & Remum suis überibus aluit, pro insignibus impressit, & revera ea urbs deducta Colonia fuit anno Urbis conditæ 535. Publio Cornelio Scipione, & Sempronio Largo Coss., ut refertur in Livii Epitome lib. 20. in fine pag. m. 318.

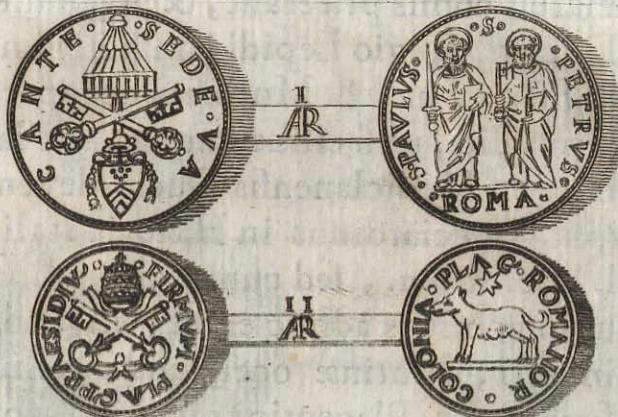
VI.

HADRIANUS VI. PONT. MAX. Pontificis caput.

S. GEMINIANUS MUTIN. EP. S. Geminianus sedens, episcopali veste indutus, dextera benedit, sinistra pedum tenet.

Hadriani vultum, ac personam affabré descripsit Willelmus Lochorst Ultrajectinus apud Raynaldum ad annum 1523. num. 111. Corpus procerum, & erectum cum gracilitate non indecora, facies candida, & viva, plena dignitatis, gratiæ, & majestatis, verecundia tanta, ut omnem corruptionum improbitatem deterreret. Concinit Jovius in ejusdem Pontificis vita pag. 260. Erat ore profuso, gravi, verecundo, ab sancta quadam hilaritate valde conspicuo.

SEDE

I.

SEDE VACANTE. Umbella Pontifícia supra
claves decussatas, & inferius stemma Cardinalis
Armellini.

S. PAULUS. S. PETRUS, ambo stantes, & inferius
ROMA.

Hæc est postrema moneta, cui Franciscus
Cardinalis Armellinus, utpotè S. R. E. Came-
rarius, propriæ familiæ stemma impresserit, nàm
sedente Clemente VII., cum adhuc Romam
occupatam detinerent Cæsarei exercitus Duces,
in arce S. Angeli mense Septembri 1527. brevi
morbo sublatus est. Ciaccon. Tom. 3. col. 390.

II.

FIRMUM PLAC. PRÆSIDIUM. Claves decussatæ, &
supra Tiara Pontifícia.

PLAC. ROMANOR. COLONIA. Lupa.

Hadriano Pontifice defuncto, inter eos,
D d 2 qui

qui Cæfareis copiis præerant, & Alfonsum Ferrariæ Ducem, Regio Lepidi jam potum, conventum fuerat, ut, & Mutinam occuparet, eo scilicet consilio, ut facilius Parma, ac Placentia in potestatem Mediolanensis Ducis devenirent, ut scripsit Guicciardinus in Historia Italica lib. 15. fol. 440. pag. 2., sed cum Cardinalium opera, qui in comitiis adhuc erant, eligendo Pontifici intenti, Mutinæ occupandæ deliberatio irrita successisset, Placentini cives in Apostolicæ Sedis fidelitate perstiterunt.

CLEMENS VII.

JVLIVS MEDICES FLORENTINVS
ELECTVS

XIII. KAL. DECEMBR. MDXXIII.

OBIIT

VI. KAL. OCTOBR. MDXXXIV.

I.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Stemma gentilitium
Mediceæ familiæ cum Tiara, & clavibus.

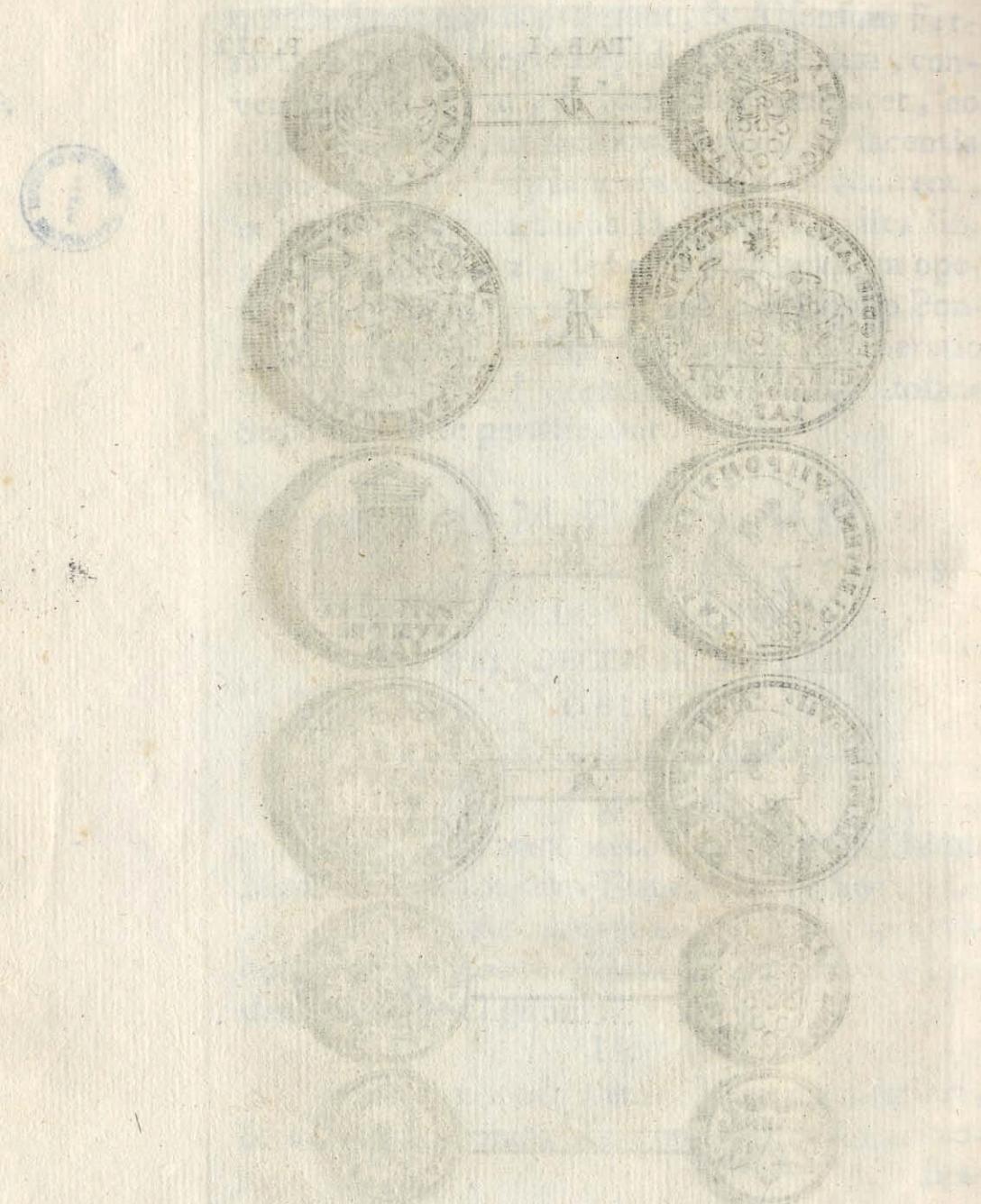
SANCT. PETRUS. ALMA ROMA. S. Petrus in navi-
cula, retia in mare immittens, & parvus Tri-
dens monetarii signum.

II.

CLEMENS VII. ANNO JUBILEI. In parte inferiori,
& ad nummi oram HODIE SALUS FACTA EST MUNDO.

Bea-

I
ARII
ARIII
ARIV
ARV
ARVI
AR

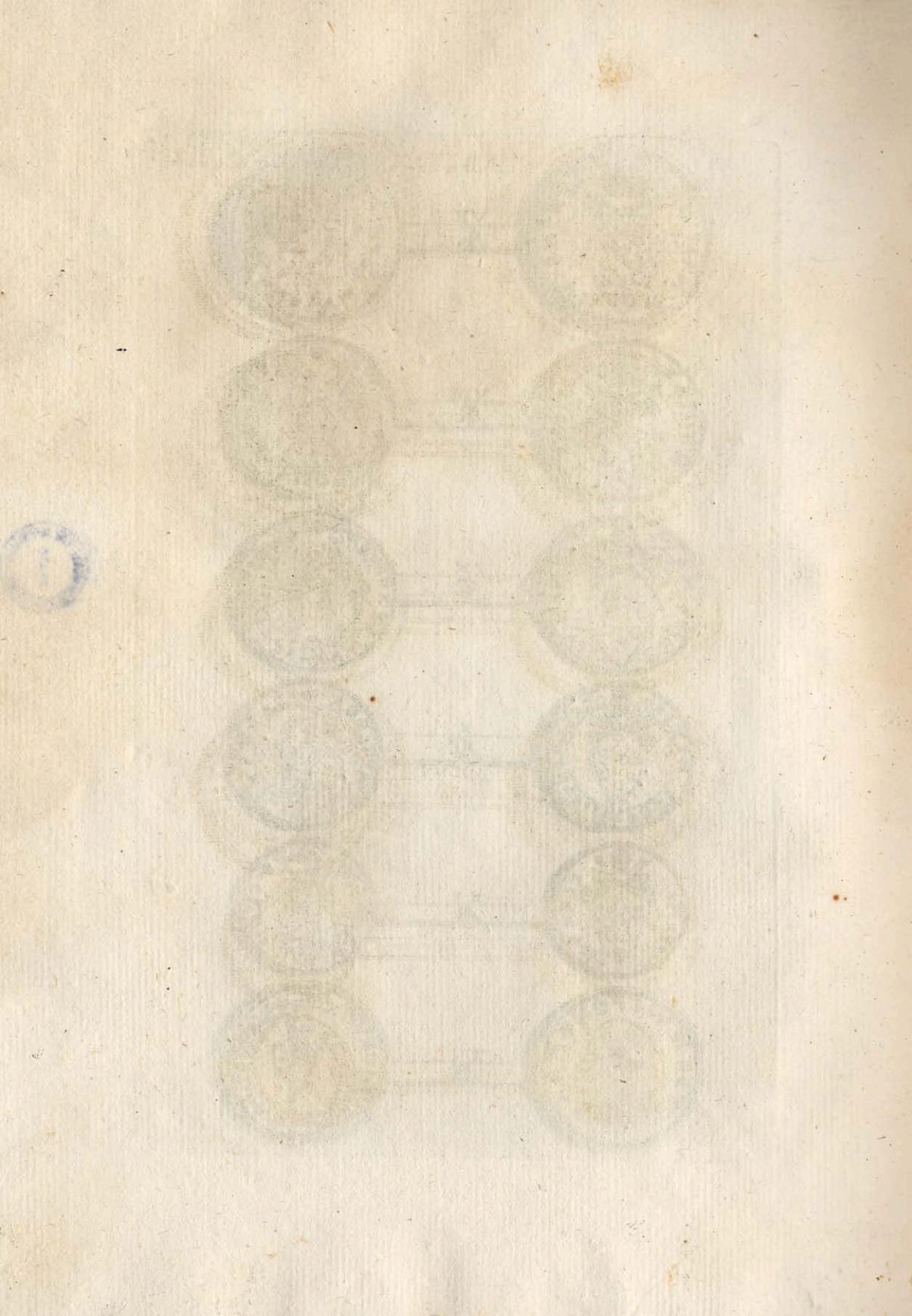

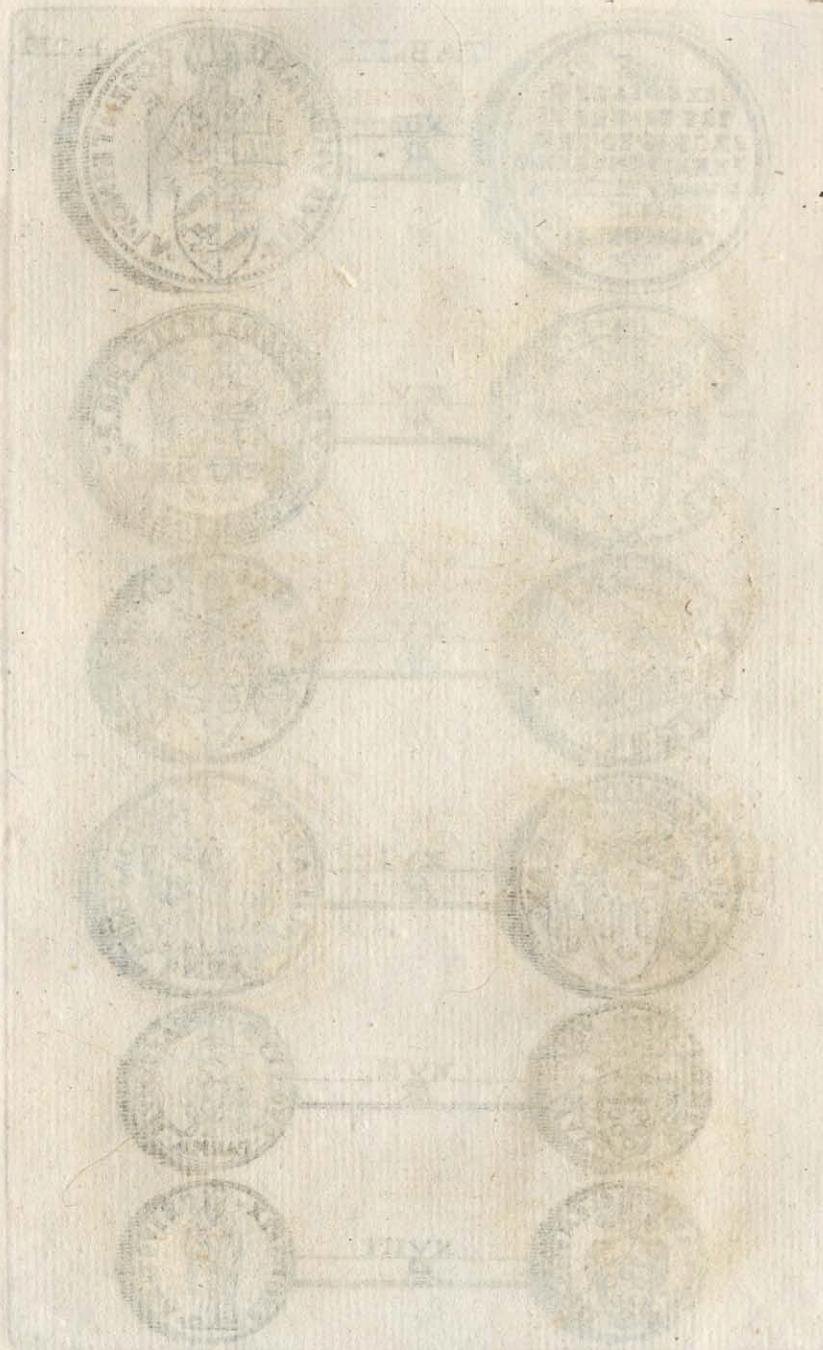

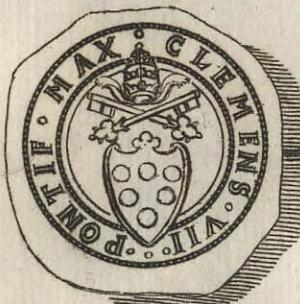
TAB. III

P. 212

XIII
ARXIV
ARXV
ARXVI
ARXVII
ARXVIII
AR

XIX
ARXX
ARXXI
ARXXII
ARXXIII
AR

XXIV

AR

XXV

AR

XXVI

AR

XXVII

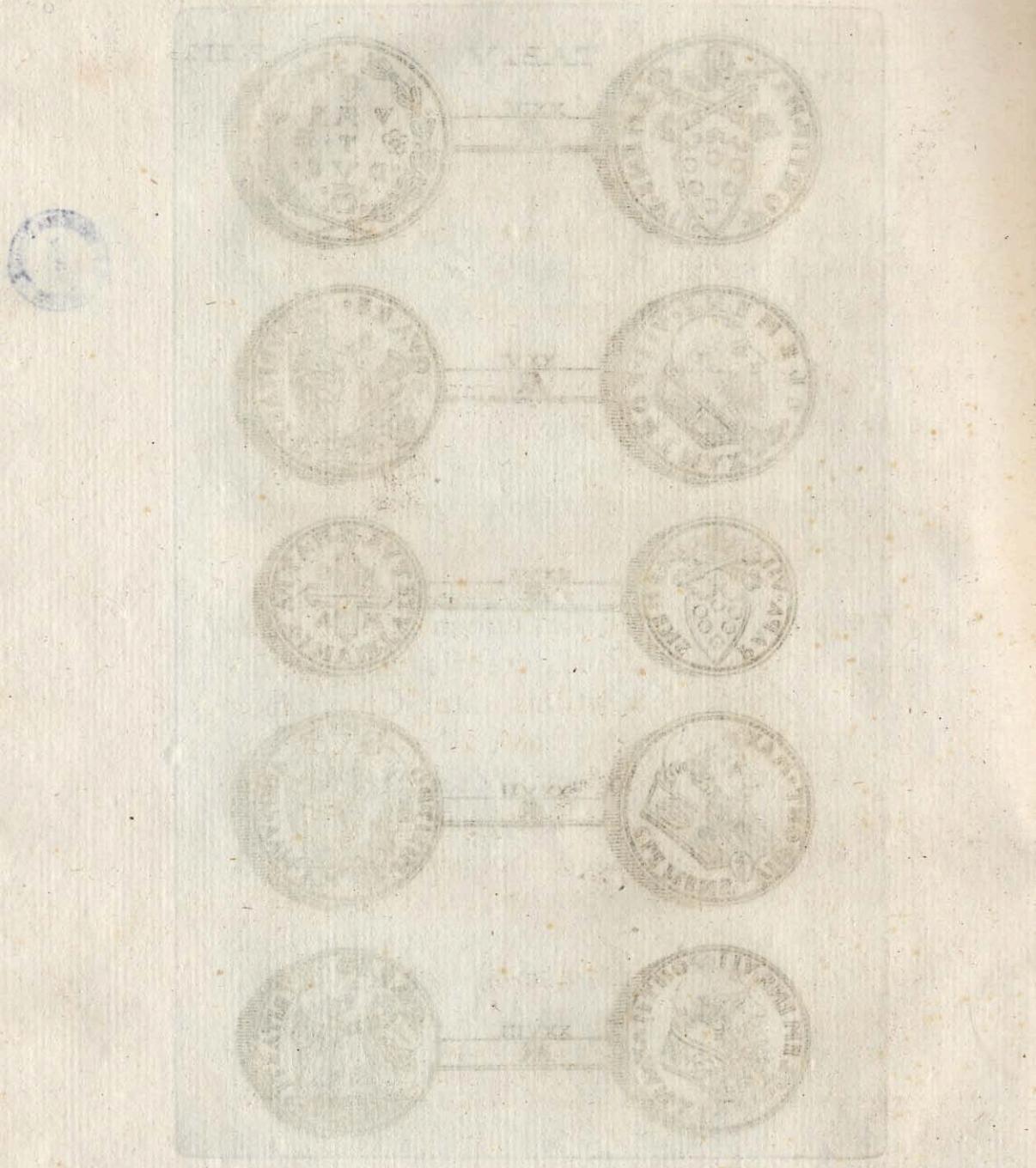
AR

XXVIII

AR

Beatissima Virgo , & S. Joseph , genibus flexis , infantem Jesum , in præsepe jacentem , adorant .

ET PORTÆ CÆLI APERTÆ SUNT . Pontifex solemini habitu indutus , ambabus manibus malleum tenens , Portam Sanctam aperit , post ipsum aliquot advenæ , corollas precatorias , & baculos genuflexi tenent , supra S. Petrus clave aperit Cœli Portam , è qua lumen in subiectam alteram portam descendit .

Indicto à Clemente VII. anno Jubileo , solemnique pompa ab eodem aperta Basilicæ Vaticanæ Sancta Porta in pervigilio festi Nativitatis Domini , quod in nummo exprimitur ; annus hic 1525. , qui lætissimus cunctis esse debuerat ob indictam Christi fidelibus noxarum publicam expiationem , funestus tamen accidit , Romanum enim lues invaserat , crebris funeribus luctuosa , & recrudescentibus inter Christianos Principes bellis , Franciscus Galliæ Rex in Italiam cum exercitu veniens , & feliciter Mediolano potitus , Ticinum irrito conatu obsedit , Hispanique , novis aucti copiis è Germania à Borbonio adductis , in prælio , maxima cum internecione , Gallos superarunt , ipseque Rex acriter dimicans , in potestatem hostium venit . In Germania rustici , qui impia , novaque de religione dogmata amplexi fuerant , Luthero incentore , ductoreque Thoma Muntzero , arreptis in

in Dominos , ac Magistratus armis , per universas regiones , turbas excitarunt, omniaque rapi-
nis , ac cædibus replevere, & , si tandem centum
millibus ex ipsis occisis , insania hæc deferbuerit . Vide Guicciardin. Hist. Ital. lib. 15. fol. 459. ,
& Laurentii Surii Commentarium pag. 140. edit.
Colonien. 1598. Has igitur ob causas , itinera-
que difficultia , ac armis interclusa , non is adve-
narum numerus hanc sacram peregrinationem ,
ac in anteactis annis Jubilei , suscepserat .

III.

CLEMENS VII. PONTIFEX MAX. Pontificis caput .

JUSTI INTRARUNT IN EAM . Porta Sancta clausa,
ac utrimque SS. Petri , & Pauli simulachra .

IV.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Pontificis caput , ut
supra .

JUBILEUM VII. CLUSIT . Corolla frondea nummi
ambitum exornat .

Peracta à Clemente Pontifice anni Jubilei
celebritate , clausa ab eodem solemni , confue-
toque more fuit Templi Divi Petri Sacra Porta ,
quam nummus repræsentat , addito lemmate ,
*Justi intrarunt in eam ex Psalmo 17. 20. Hæc
Porta Domini , justi intrarunt in eam .* Errorem
inesse in aversæ partis alterius nummi inscriptis
verbis , Septimum scilicet Jubileum Clemen-
tem

tem clausisse, scripsit Xaverius Scilla in notitia monetæ Pontificiæ pag. 227., Octavus enim dicendus fuerat, si Jubileus annus, ab Urbano VI. indictus, adnumeretur; atqui nonus, si ille à Martino V. constitutus anno 1423., cuius mentionem facit Onuphrius Panvinius in Chronologia, aliquie, et si plures omittant; at revera, varius apud Pontifices annos hosce numerandi mos fuit; in Constitutione *Ineffabilis* Pauli II., qui annum Jubileum ad vigesimum quemque quintum annum contraxit, quam confirmavit Sixtus IV., mentionem facit eorum, quos celebrarunt Bonifacius VIII., Clemens VI., Urbanus VI., ac Martinus V., alii verò illum Urbani VI. omisere; videndus de hac re Andreas Victorellus annor. Jubil. Hist. parte 1. pag. 6., & parte 2. pag. 194.

V.

CLEMENS VII. PONT. MAX. stemma, ut supra.

S. PETRUS. ALMA ROMA. S. Petri protome, dextera benedicit, sinistra clavem tenet.

VI.

CLEM. PP. VII. Clemens Papa VII. in area.

S. PETRUS APOSTOL. S. Petri caput.

VII.

CLEMENS VII. PONTIF. MAX. stemma, ut supra.

S. PA. S. PE. ALMA ROMA. Ambo SS. Apostolorum capita, mutuo sese respicientia.

VIII.

VIII.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Stemma, ut supra.

S. PAULUS, parva crux S. PETRUS, infra ROMA.

SS. Petrus, & Paulus stantes, primus librum,
& claves, alter librum, & ensem, tenent, ad pedes, inter utrumque, lilyum, fortè monetarii signum.

Ea est hominum natura, ut si quæ populis mala accidant, hi statim causam dominantibus imputent, omnemque culpam in eos rejiciant; hoc præcipue expertus est Clemens VII., plura enim, ejus pontificatus tempore, adversa evenere; divexata diuturnis bellis Italia, cruentissima per summam perfidiam Romanæ Urbis direptio, pestilentes morbi, dira fames, Tyberis inundatio, quibus calamitatibus major Romanorum Civium pars absumpta cum fuisset, luctuosa ipsius pontificatus memoria redditia est, quamobrem, teste Paulo Jovio Histor. lib. 32. pag. 491. *omnis ordo, ac populus denique universus, diu expectata, ac demum audita ejus morte, magnoperè lamentatus est;* et si Clementis animus, non modicis, atque his egregiis virtutibus, ornaretur, ut scribit idem auctor pag. 490.

IX.

CLEMEN. VII. PONT. MAX. Stemma, ut supra.

S. PAULUS S. PETRUS stantes, & inferius MARC.,
& inter has litteras gentilitium stemma Card.
Armellini.

Fran-

Franciscus Cardinalis Armellinus à Leone usque X. , cuius gratia pollebat , ut supra diximus , Marchiæ Anconitanæ legatione decoratus fuit , legitur apud Ciaccon. Tom. 3. col. 389.

X.

CLEM. VII. PONT. MAX. Stemma, ut supra , infra parvus Leo .

ÆTERNA SALUS . Crux ex stellis composita , quam stellatus circulus ambit , inferius , ad latera stemma utriusque Cardinalis Accolti .

XI.

CLEM. VII. P. M. Stemma , ut supra , & infra ad dexterum latus parvus Leo .

S. CYRI. ANCON. S. Cyriaci episcopali habitu induti , protome , dextera benedit , sinistra crucem tenet , infra stemma Benedicti Cardinalis Accolti .

Dum Anconitani Cives pontificiis iussibus , non modo parerent , quin imò eosdem contemnerent , electisque ad Urbem regendam Decurionibus , libertatis nomen arrogantius præse ferrent . Clemens VII. , hortante Petro Card. Accolto , qui ejusdem Urbis Episcopus fuerat , cum timorem , verum nè , an simulatum , incertum , illis Civibus Classis Turcicæ adventus , injecisset , anno 1532. , ad defensionem illius Urbis misit cum quadringentis peditibus Aloysium Gonzagam , qui occupatis Portis , ac foro ,

21. Septembris die , admisit Benedictum Cardinalem Accoltum , Petri , quem diximus , item Cardinalis , nepotem , qui Legati munere ea in Urbe , Provinciaque fungens , statim in ordinem Decuriones rededit , & refractarios Cives , alios carcere , alios exilio multavit , construendæque , opportuno in loco , arci manum apposuit , Antonio Sangallo Architecto , uti refert Saracenus in Historia Anconæ par. 2. lib. xi. pag. 337.

XII.

CLEM. VII. PONT. MAX. Pontificis caput .

BONONIA MATER STUDIORUM . Leo saliens anterioribus pedibus vexillum tenet .

Non leve fidei , ac benevolentiae erga Clementem specimen edidit Bononia , cum Pontifex ipse in Adriana arce obfessus , ac inde detenus , donec ingentem auri vim , Cæsarianis militibus in stipendia pactam , persolveret , ut citius libertatem assequeretur , Bononienses Cives ultrò vigintiquatuor aureorum millia contulere , & ob hoc beneficium , ab eodem Pontifice concessum iis fuit , ut non modicam salis copiam liceret ex Cerviæ salinis in suam Urbem inferre , teste Torrigio in opere Italico de Criptis Vaticanis part.2. pag. 264.

XIII.

In area . EX COLLATO AERE DE REBUS SACRIS , ET PRO-

PROPHANIS IN EGENORUM SUBSIDIUM MDXXIX. BONONIA.
Supra Canis cubans facem ore tenet.

COGENTE INOPIA REI FRUMENTARIAE. S. Petronius episcopali habitu indutus, dextera parvam Urbis imaginem tenet, sinistra pedum pastorale, & infra Civitatis insigne.

Summa frugum penuria, ac inusitata aeris inclemensia, pestilentes morbos pariente, afflictam fuisse Italiam anno 1528. testatur Surius in Comment. pag. 163., nec expertem hujus maximæ calamitatis Bononiam fuisse scripsit Vizianus Hist. Bonon. lib. 10. pag. 540. Proximaque loca, inter quæ Mutina, uti legitur apud Vedrianum in Hist. Tom. 2. lib. 18. pag. 510. Lues autem sequenti anno, hyeme adveniente, mitescere, ac demum cessare visa est, sed crevit frumenti caritas, quod evincit nummus, quem exhibemus, unus ex iis, qui conflati in egenorum subsidium fuere, ex argenteis Templorum donariis Deo dicatis, ac præcipue ex illis, quæ in sacra Æde Religiosorum hominum ex Divi Dominici instituto asservabantur, quod indicat impressa denario Canis imago, facem ore tenentis, ejusdem Ordinis insigne; verum ob novam copiosam messem, illatamque ex aliis regionibus annonam, desissee hanc cibariorum inopiam appareret, cum eodem anno, paulo ante Kalendas Novembres, Clemens VII. eam in Urbem advenit,

nerit, in qua inde Carolum Cæsarem Imperatorem diademate ornavit, totius Italiæ Proceribus, omnisque conditionis hominibus eo confluentibus.

XIV.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Stemma, ut supra.

VERA REDEMPPIO, FIDA PROTECTIO. Christus sedens, sceptrum sinistra tenet, dextera redimit corona Virginem Matrem, quæ, humili actu, caput deprimit, admotis ad pectus ambabus manibus; infra PARMA 1526., ad dexteram, stemma Joannis Cardinalis Salviati, & ad sinistram insigne Urbis.

XV.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Pontificis caput.

PARMAE DOMINUS. Stemma Pontificis, infra ad dexteram illud Cardinalis Salviati, & ad sinistram Urbis insigne.

XVI.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Stemmata Pontificis, Cardinalis Salviati, & Urbis, ut supra.

S. HILARIUS. S. JOANNES. Primus episcopali habitu indutus, dextera librum tenet, sinistra pedum; S. Joannes, pellicea veste tectus, parvam crucem tenet hastæ innixam, ambo stantes, & infra PARMA.

XVII.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Stemma Pontificis, ut supra.

SUB

SUB TUUM PRÆSIDIUM. Beatissima Virgo sedens infantem Jesum in gremio tenet, & infra PARMA.

XVIII.

CLEMENS VII. P. M. PLAC. D. Clemens VII. Pontifex Maximus Placentiæ Dominus, stemma Pontificis.

S. JUSTINA PROTECTRIX. Mulier stans, dextera manu ad pectus apposita, sinistra pastorale pedum tenet.

Joannes Cardinalis Salviatus, à Clemente Pontifice Parmæ, ac Placentiæ Legatus renunciatus est, ut legitur apud Ciacconium Tom. 3. col. 382., anno 1526. eo sanè tempore, quo Cæfarei Duces, ob victoriam ad Ticinum de Gallis relatam, de qua supra mentionem fecimus, elati, Franciscum Sfortiam Mediolani Ducem, insimulatum adversus Carolum Imperatorem, multa tractasse, graviter ex morbo decubentem in Mediolanensi arce, obsederunt, qua re commotus Clemens, ad Italiæ securitatem, afferendamque Francisco opem, novum foedus, accito quoque Angliæ Rege, cum Venetis, pепigit; verum paulo post, cum è Germania, novis cum militibus, Georgius Fronspergius advenisset, trepidatum Parmæ est, sed Francisci Guicciardini, qui præerat Pontificiis copiis, Commissarium vocant, in Urbem advenientis diligentia, factum est, ut disposita per muros, ad

ad defensionem , Urbana militia, Fronspergius , nulla re tentata , Taro fluvio trajecto , aliò abierit ; Bonaventura Angelus in Histor. Parmen. lib. 5. pag. 513.

XIX.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Pontificis caput .

S. GEM. MUTINEN. EPS. S. Geminianus Mutinensis Episcopus sedens , dextera benedicit , sinistra pedum tenet , ad dexteram stemma Cardinalis Salviati , ad sinistram Crux , Mutinæ insigne .

XX.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Pontificis caput .

MUTINENSES . Stemma Pontificis , ad dexteram Cardinalis Salviati , ad sinistram Urbis insigne .

Joannes Cardinalis Salviatus , cuius supra meminimus , legatione Mutinæ urbis jam ab anno 1524. à Clemente VII , et si absens , functus est , usque ad annum 1527. , quo infanda Romæ direptio , obfessusque Pontifex fuit , qua occasione arrepta , Alfonsus Ferrariæ Dux , subitario coacto exercitu , Mutinam venit , indictaque per Tibicinem ditione , Philippus Nerlius , Salviati Cardinalis sororis vir , cuius vices ipse gerebat , & Comes Ludovicus Rangonus , cum eis non essent validæ ad defensionem vires , quingentis cum peditibus , ac quatuordecim bellicis majoribus tormentis , Urbe excessere , Bononiæ versus itinere suscepto , quamobrem Mutinen-

tinenses Cives Alfonsum, qui Rubieræ morabatur, ultiro accersivere, illeque die sexta Junii solenni pompa Mutinam ingressus est. Vide, Vedrianum Histor. Mutinensis lib. 18. pag. 507. Tom. 2., qui pag. 500. ait anno 1524. Mutinæ Præfectum monetariæ officinæ fuisse Nicolaum Cavallerinum Mirandulanum.

XXI.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Pontificis vultus, promissa barba.

PRO EO, UT ME DILIGERENT, in nummi circuitu. In medio D. N. Jesu Christi imago stans, alligatis manibus, cum corona spinea, & clamide, & ad utrumque latus ECCE HOMO; inferius ROMA.

XXII.

CLEMENS VII. PONTIF. MAX. Stemma Pontificis.

S. PA^TS. PE. Utriusque Apostoli caput, ac inferius parvus tridens, monetarii signum. ALMA ROMA.

XXIII.

CLEMENS VII. PONTIF. MAX. Stemma, ut supra.

In area MEDIO DUHA, & inferius, monetarii signum.

XXIV.

CLEMENS VII. PONTIF. MAX. Stemma, ut supra.

In area QUART. DUC. monetarii signum.

Horret animus eam referre cladem, ac vastita-

stitatem , quam Romanæ Urbi intulere anno 1527. perfidi hostes , quorum major pars falsis Lutheri dogmatibus , ac Saracenica impietate , aut Judaica superstitione imbuta fuerat , ut scripsit Cæsar Glorierius in Hist. expugnatæ , & direptæ Urbis pag. 24. ; hinc istorum in Apostolicam Sedem odium , & Clemens Pontifex in arce S. Angeli arcta obsidione circumclusus , hanc Populi Romani , nihil tale meriti , lanienam , ociosè spectante , Francisco Maria Urbinatum Duce , infido foederati exercitus Imperatore , & licet Franciscus Galliæ Rex , accito in societatem Henrico Angliæ Rege , Lotremcum , cum valido exercitu in Italiam , ad liberandum Pontificem , mississet , tamen , cum post plures menses cibaria in arce defecissent , ac ibidem plures , vel ejus ex familiaribus essent pestilentibus morbis absumpti , Clemens , ad parandam sibi libertatem , effugiendasque tot ærumnas , ad pactiones cum hoste descendere coactus est . Gravissimæ illæ fuere , quas refert Guicciardinus Hist. Ital. lib. 18. pag. 54. , ut , scilicet quadringenta aureorum millia persolveret , quæ stipendii nomine acciperet ea , immanum potius prædonum colluvies , quam justus militum exercitus ; ex illis autem quadringentis millibus , centum millia in præsenti numeraret , cumque ad hanc pecuniam conflandam , argentum ,

tum , aurumque non esset , necesse fuit , ut aurea , argenteaque vasa , etiam sacra , quæ in ar-
cem ad securitatem illata fuerant , conflarentur ,
uti scribit Marcellus Alberinus in Relatione
MS. direptionis Urbis : furono disfatte molte Cro-
ci , & argenti di varie Chiese , servati in quella
ruina , e che solevano essere ornamenti à molte Re-
liquie di Santi , e gl' Apostoli della Cappella del
Papa , e furono per la fretta improntati quei scudi ,
e mezzi , e quarti di scudi con le teste de' SS. Pie-
tro , e Paolo , e con l'armi , ed insegne del Papa , ed
altri con lettere , che denotavano la valuta del
mezzo , e di un quarto di scudo ; idest : conflatæ sunt
multæ argenteæ Cruces , ejusdemque metalli sacræ
lipsanothecæ , Templorum olim ornamenta , simula-
chra quoque argentea Apostolorum Pontificii Sacelli ,
& , ad celerius perficiendum opus , percussi fuere
nummi argentei , ducati dicti , dimidii , & qua-
drantes , in quibus , ex una parte impressa erant
SS. Petri , & Pauli capita , & in altera stemma
gentilitium Pontificis , aliqui cum epigraphe , illo-
rum valorem indicante ; hosce argenteos num-
mos exhibemus , non exæquatis , ut videre est ,
à festinantibus monetariis artificibus , eorumdem
marginibus . In aureo nummo signato num . xxi .,
quæ visitur Christi Domini imago , Judaico po-
pulo expositi , additis verbis , ECCE HOMO , egre-
gia arte typo insculpta fuit à præclaro artifice

Benvenuto Cellino, Clementis Pontificis iussu, adhuc in arce detenti, ut ipse Cellinus memorat in tractatu artis aurariæ lib. I. cap. 7. pag. 66. 2. edit., & in libro de Vita sua pag. 62.: allusisse videtur Pontifex, hac Servatoris imagine, cuius vices ipse gerebat in terris, cum ad injurias, quibus eum hostes, spreta sacrosancta dignitate, qua fulgebat, affecerant, tum ad ingratos Florentinos cives, qui soli, tam adversa ejus fortuna lætati, Mediceos adolescentes, Hippolytum, & Alexandrum, arcte eidem sanguine conjunctos, Reipublicæ hostes declaraverant, bonaque fisco addixerant. Adi Ammiratum, Hist. Florentinæ lib. 30. pag. 369.

XXV.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Pontificis caput, promissa barba.

QUARE DUBITASTI. Christus Dominus stans super aquas, dextera manu sinistram S. Petri apprehendit, & jam ferè submersum, è fluctibus elevat.

Hujus quoque denarii typus, Benvenuti Cellini opus est, deque eo mentionem habet in libro de Vita sua pag. 64., imaginibus in illo impressis exprobrare voluit Clemens, eorum hominum modicam fidem, ac præcipue Florentinorum Civium suorum, qui oppressum, ac penè obrutum tot infortuniis, quæ tamen ipse, Chri-

Christiana modestia, pœnas peccatis, erroribusque suis debitas, fatebatur, ut ex ejus ore accepisse, narrat Jovius Histor. To. 2. lib. 25. pag. 67. nunquam emersurum putaverant; verum paulo post eumdem viderunt ad summum honoris, & æstimationis fastigium evectum, exoptata cum eo amicitia, & affinitate à duobus Europæ maximis Principibus; Carolus enim Imperator, Margaritam filiam, ex minus justis nuptiis susceptam, Alexandro Medici, Laurentii junioris filio despondit, & Catharina Medicea Henrico Aurelianensi Duci, Francisci Galliæ Regis secundo loco genito, in matrimonium collocata fuit.

XXVI.

CLEMENS PAPA VII. Pontificis stemma.

FIAT PAX IN VIRTUTE TUA. Crux totam aream occupans. ROMA. divisus ad unumquodque latus litteris.

Clemens Pontifex anno 1528., altero post Urbis direptionem, pacem inter Imperatorem, & Galliæ Regem procurare aggressus est, precibusque à Deo exorare, ut lemma nummo inscriptum indicat, cumque ex mala valetudine decumberet, iter, si convaluisset, se trans Alpes suscepturnum, professus est, ad tam sanctum opus perficiendum, refert Raynaldus ad annum 1528. num. 10., & 1529. num. 56.

XXVII.

CLEMENS VII. PONT. MAX. Pontificis caput, promissa barba.

MISIT DOMIN. ANG. SUUM. Angelus sinistra manu D. Petrum apprehendit, & è carcere educit, inferius. ROMA.

Priming Pontificatus sui annis Clementem VII. barbam non aluisse, ostendit ejus imago superioribus nummis expressa, verùm in Adriana arce ab hostibus circumclusus, in mœstitiæ signum, eandem promisit, & sanè eam prolixam habuisse constat, cum intempesta nocte elapsus ex illa est: *nihil prohibentibus portæ custodibus, cum petasatus, & penulatus, subductaque, & velata barba, se dispensatoris ministrum, ignobili eo habitu, mentiretur*, sicut refert oculatus testis Paulus Jovius Histor. Tom. 2. lib. 25. pag. 62. Verbis illis misit Dominus Angelum suum ad liberandum scilicet è carcere D. Petrum, respexisse videtur Pontifex ad Franciscum Angelum (Franciscum Angelum vocat Glorierius supralaudatus pag. 22.) Religiosorum hominum è D. Francisci instituto principem, Ministrum generalem vocant, eximiæ probitatis virum, postmodum à Clemente purpureo galero donatum, qui litteras à Carolo V. impetrarat, quibus significabat Aurantio, aliisque Cæsarei exercitus Ducibus, ut Pontificem in pristinam affererent liber-

bertatem . Guicciardinus Hist. lib. 18. pag. 62.
XXVIII.

CLEMENS VII. PONT. MAX. AN. XI. Pontificis caput , ut supra .

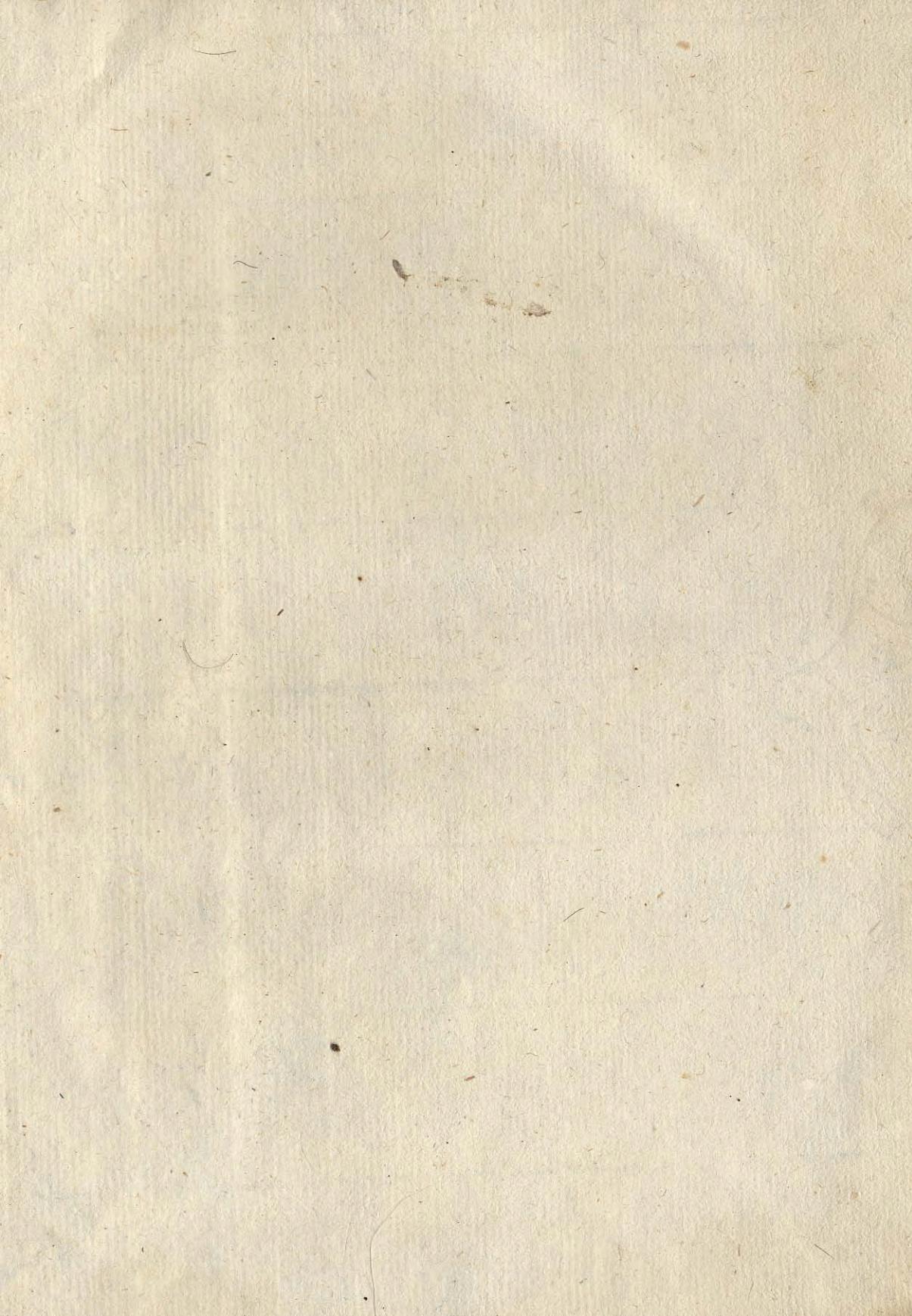
QUARE DUBITASTI . Christus Dominus super aquas stans , dextera benedicit , sinistra lævum D. Petri brachium apprehendit , eumque ex undis , ferè immersum , eripit .

Visuntur in hoc nummo eadem imagines , quæ in superiori num. xxv. , sed aliis lineamentis , alioque corporis statu , à diverso artifice typō insculptæ . Clemens VII. , omni spe in Deo posita , ante sex annos obsefus , ac in extremas angustias redactus , anno 1533. , qui Pontificatus sui undecimus fuerat , post constitutum Florentinæ Republicæ Principem Alexandrum Medicem , Massiliæ à Francisco I. Galliæ Rege , maximo cum honore , ac magnificentissimo apparatu , de quo Jovius Histor. lib. 31. pag. 469. Tom. 2. exceptus , cum eodem Rege affinitatem contraxit .

F I N I S.

PRÆ CÆTERIS CORRIGENDA.

Pag. 15. lin. 7. lege :	etoit	
9.	souverain	
20.	avec celui du	
30.	Cælestinus	
50.	clypeum	
78.	pars	
79.	penult.	in Transtiberim <i>lege</i> Transtiberinæ
		nummus percussus Sede vacante locandus
		erat post Urbanum V. pag. 74.
87.	21.	dextera
92.	3.	Cartophilacio, & alibi
103.	3.	Picentibus
127.	8.	navem
137.	25.	Xystus, & pag. 138. lin. penult.
139.	7.	dele uti fit in præsentia
147.	ult.	seu
162.	21.	æquè
164.	26.	Raimundus
178.	9.	Leonibus
192.	11.	SANCTUS
210.	5.	hic
226.	15.	In area aversæ partis nummi xxiii. ME- DIO DVHA. Sic ab hetrusco artifice, juxta patriam, vitiosamque pronunciatio- nem, adspirata littera H loco C posita, ver- bum illud chalybeo in typo expressum vi- ticulo fuit.

BIB
S
S
P
N
LA

